MEMORIA
revista gândirii arestate

Editată de FUNDAȚIA CULTURALĂ MEMORIA
sub egida Uniunii Scriitorilor din România
Fondator BANU RĂDULESCU

Nr. 97 (4/2016)

Bisericuța Ipotești, 1909

Îi mulțumim pentru generozitate susținătorului nostru din străinătate, C.C., fără al cărui ajutor revista noastră nu ar supraviețui.

Ilustrăm acest număr cu imaginivdespre și din biserica Ipotești.

Construită prin colectă publică în perioada interbelică din inițiativa lui Nicolae Iorga și Cezar Petrescu, biserica satului poartă hramul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril. Ea constituie o atracție pentru turiști din câteva motive rarisime: aureolele îndoliate (negre) ale sfinților din pictura murală interioară, portretul lui Mihai Eminescu în mărime naturală, pictat în semn de doliu pentru moartea poetului, și portretul lui Carol al II-lea (unul dintre ctitori), Arhanghelul Mihail cu chipul tânărului Eminescu.

Biserica veche a satului, datând de la începutul secolului a XIX-lea, a fost cumpărată de Raluca Eminovici, devenind astfel lăcaș de rugăciune al familiei. Lângă bisericuță se găsesc mormintele a patru dintre Eminovicești: Raluca și Gheorghe, părinții poetului, Iorgu și Nicu doi dintre frații săi.

Clopotnița, 1909

http://www.eminescuipotesti.ro/

Coperta I: Biserica nouă din Ipotești

Un mare prieten,
***Romulus Rusan**, la despărțire*
p. 3

Nicolae Constantinescu
Cuvânt rostit la lansarea nr. 96 al revistei Memoria, p. 6

Mihai Șora
La mulți ani Românie! Mi-e dor de copilăria noastră comună, p. 12

Alexandru Zub
O zi memorabilă, 1 Decembrie
p. 14

Ioan Aurel Pop
Eminescu și Transilvania (sau Elogiul culturii naționale românești), p. 16

A spus Mihai Eminescu, p. 24

Tudor Petcu
Represiunea ceaușistă ca spirit al moralei stăpânilor, p. 25

Biografia lui Vasile Cesereanu
p. 32

Eugenia Sarvari
Vasile Cesereanu - un preot greco-catolic nerevenit, p. 35

Lumioara Billière-George, Ioana George Macker
George Silviu, p. 55

Armando Valladares
Priveghi la moartea unui dictator sângeros: Fidel Castro, p. 68

Magdalena Drăgan
Fetița de 12 ani aștepta revoluția, p. 72

Cosmin Zamfirache
Povestea lui Mugur - adolescentul de 17 ani care a trăit revoluția nticipat, p. 75

IICCMER
Rămășițele pământești ale lui Traian Pom, împușcat la 16 august 1950 în Bistra, jud. Alba, p. 80

GEOGRAFIA DETENȚIEI, p. 84

Daniel Dragomirescu
Efigii spirituale. Un apostol al școlii, p. 86

Sorin Popescu
Sabin Popescu-Lupu - victimă a represiunii regimului comunist
p. 88

Nicolae Mareș
80 de ani de la tragedia aviatică de la Michalowice, p. 96

Andreea-Georgiana Cristian
Interviu despre influența comunismului în familia mea
p. 101

Patricia Ciocan
Povestea a două destine, p. 108

Lorens Ciuclea
Familia mea în perioada comunismului, p. 113

Primim de la cititori, p. 118

Recenzie de Iuliu-Marius Morariu
p. 120

BIBLIOTECA MEMORIA, p. 122

MEMORIA IN PREZENT, p. 125

Catalogul celor uciși în decembrie 1989, în mare majoritate după fuga dictatorului, p. 133

Portretul lui Mihai Eminescu în mărime naturală

Un mare prieten, Romulus Rusan, la despărțire

Tăcerea, unită cu o caldă rugă, ar putea fi gestul recomandabil într-un moment ca acesta, când ne despărțim de scriitorul, publicistul, istoricul Romulus Rusan, de care mă leagă o lungă și fecundă colaborare istorico-memorială. Ipostaza de istoric, prea puțin cunoscută de publicul larg, e cea care, mai mult de un sfert de secol, ne-a întretăiat pașii, gândurile, acțiunile restitutive, în forme ce ar merita, neîndoielnic, să fie puse în lumină cu altă ocazie.

Aflând de plecarea *ad patres* a scriitorului și omului cetății Romulus Rusan, mă gândeam să caut cuvântul potrivit, consolator, la trista despărțire de un vechi și minunat prieten. Cuvântul acesta, dacă există, nu l-am găsit încă și poate că nici nu ține de lumea noastră efemeră. A plecat, cum se spune, într-o lume mai bună, unde nu e "nici durere, nici întristare, nici suspin", acolo unde ne vom regăsi odată cu toții, prieteni și neprieteni, în ipostaze pe care abia dacă le putem bănui.

Pe cărturarul de care ne despărțim acum, spirit de elită din generația mea și cvasi coetaneu (s-a născut cu numai șase luni după mine, deși în ani diferiți), l-am cunoscut mai întâi prin intermediul unei cărți, apărută în 1971, an fatidic pentru mulți dintre noi: *Convorbiri subiective*, prețiosul volum dialogic despre unii contemporani de marcă, socotiți reprezentativi pentru anumite atitudini, domenii sau generații. Acel volum, scos împreună cu Ana Blandiana, poeta și distinsa lui soție, ar putea fi un bun temei de analiză a personalității evocate. Căci e vorba de figuri eminente din câmpul științelor și artelor, între aceștia aflându-se și istorici reputați precum Constantin Daicoviciu și Valeriu L. Bologa. Pe amândoi aceștia s-a întâmplat să-i văd, în treacăt, stând față în față, la rectoratul Universității clujene, într-un moment când căutam și acolo urmele lui Vasile Pârvan, dar nu am putut vorbi atunci decât cu clasicistul N. Lascu, prorector în funcțiune și fost elev la Accademia di Romania în perioada interbelică.

America ogarului cenușiu (București, 1977) și mai ales trilogia *O călătorie spre marea interioară* (1986-1990), scrieri mai substanțiale și mai

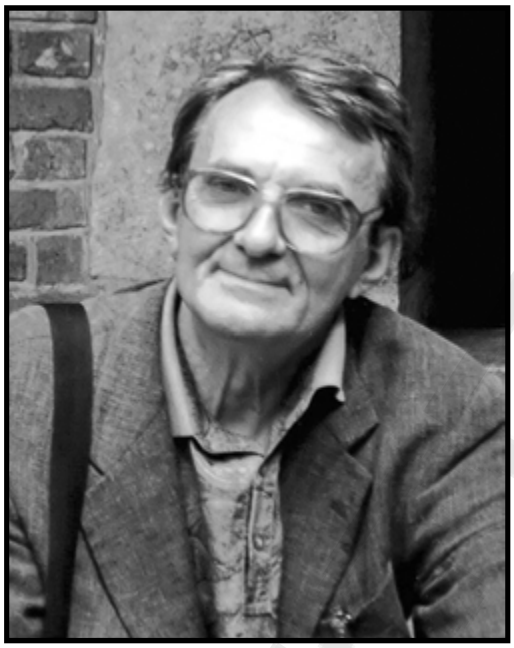

1935-2016

anevoie de încadrat tipologic, au venit mai târziu, ultimele cu dedicații nespus de flatante pentru semnatarul acestor rânduri. Nu e locul să insist.

Istoria, începând cu țara natală, l-a interesat mereu pe Romulus Rusan, ca ziarist cultural, ca scriitor, ca istoric al perioadei recente, ca editor de studii și documente relative la ultima parte a secolului XX, secol dramatic, ale cărui vicisitudini și meandre a căutat să le studieze pe cont propriu sau punând la lucru, sub egida unor instituții, energii mai proaspete. În ultima ipostază l-am și cunoscut, personal, în perioada postdecembristă, la Convenția Democrată, la Academia Civică, la complexul Memorial Sighet, instituții cărora le-a dedicat o bună parte din răstimpul amintit. În acest cadru, s-a ocupat de mai toate problemele semnificative din perioada postbelică, de la sovietizarea țării, anihilarea elitelor, recluziunea politică, rezistența militară și civilă, biografii ale rezistenței anticomuniste, războiul rece, tranziția postcomunistă etc. Ne-am intersectat adesea pașii în asemenea domenii, sub egida așezămintelor menționate sau cu alte ocazii, Romulus Rusan fiind, precum se știe, unul din cei mai fervenți și mai stăruitori militanți pentru cunoașterea adevărului, fie acesta în ipostază istorică, spirituală sau de altă natură.

O sugestie de proiect restitutiv, ego-istoric, ar putea fi schițată de pe acum. În seria de prezențe notabile la Memorial Sighet, de care s-a ocupat el însuși până de curând (cu patru volume înseriate), și-ar găsi locul numaidecât și indiscutabil chiar Romulus Rusan, grație echipei de tineri care s-a format în jurul său, la București, la Sighet sau oriunde în spațiul românesc. Toate ar trebui să constituie un câmp de cercetare și restituție pentru noile generații de studioși.

Posteritatea lui Romulus Rusan, ca scriitor și om al cetății, se înfiripă deja sub ochii noștri. Să-i spunem, la despărțire, după vechea, strămoșeasca formulă, *Sit tibi terra levis*!

Alexandru Zub

NICOLAE CONSTANTINESCU

Cuvânt rostit la lansarea nr. 96 al revistei Memoria

Numărul 96 are, în cadrul unei bogate problematici care să ne pună pe gânduri, o temă principală privind participarea femeilor, în deosebi a țărăncilor, la rezistența anticomunistă.

România a cunoscut o opoziție semnificativă la comunism în rândul tinerelor și al doamnelor de la oraș, dar în deosebi al țărăncilor, mai ales acestea manifestându-se prin participări directe, care le-au adus pedepse dintre cele mai aspre și inumane. Monica Lovinescu, Lena Constante, Adriana Georgescu, ca să dau doar câteva nume din prima categorie, Anița Nandriș-Cudla, Elisabeta Rizea, Lucreția Jurj din a doua categorie. În numărul pe care vi-l prezint, Răzvan Câmpean, redactor-șef al revistei "Echinox", comentează interviurile și cărțile scrise care cuprind cutremurătoarele narațiuni ale Aniței Nandriș-Cudla, ale Elisabetei Rizea și ale Lucreției Jurj.

Anița Nandriș-Cudla este ridicată de acasă din satul bucovinean Mahàla împreună cu alți 600 consăteni la începutul lunii iunie 1941, deci puțin înainte de începerea celui de al doilea război mondial în țara noastră. După peste aproape două decenii de trai în condiții inumane în nordul Siberiei, află de la autorități că a fost arestată din greșeală. Incredibil pentru mintea noastră să priceapă cum poți să iei o mamă cu 3 copii, din care cel mic sub un an, să-i duci la -30^0 sau chiar -40^{0}C fără mâncare și fără adăpost "din greșeală"?! Anița, deși terminase doar 4 clase primare, își scrie pe câteva caiete toată tragedia supraviețuirii. Din caietele ei salvate de un nepot ia naștere cartea *20 de ani în Siberia*, apărută la Editura Humanitas, pentru care a primit premiul Lucian Blaga al Academiei Române. Extraordinara ei dragoste pentru copiii ei i se pare cel mai firesc lucru din lume. Ca să nu facă scorbut le dă buruieni din pădure, frunze și scoarță de copac tânăr, le coase haine din saci, contractează dizenterie și tifos exantematic, dar supraviețuiește. Legătura cu Dumnezeu i-a fost esențială: L-a chemat pe Dumnezeu și atunci când îi era greu, dar și ca să-l mulțumească atunci când s-a reîntors din spital sau din închisoarea făcută pentru neîndeplinirea normei de lucru la doborâtul copacilor. Revenită în Bucovina găsește casa ei cu alți locatari. Citez: „am intrat în biserică, am sărutat pământul, am plâns cu amar, căci atâta amar de vreme nu mi-a călcat picioru în biserică". Unul din copii se hotărăște să se

întoarcă în Siberia, se angajează acolo și strânge banii necesari cumpărării casei. Caietele cu memoriile ei le trimite în România cu ajutorul nepotului Gheorghe Nandriș, care s-a îngrijit și de tipărirea lor. Anița moare în 1986 și ne lasă un extraordinar exemplu de fuziune între iubirea sacră față de familie și cea față de Dumnezeu.

Elisabeta Rizea, figură emblematică a rezistenței anticomuniste din zona Muscelului, face 12 ani de detenție pe care-i povestește într-o carte apărută tot la Editura Humanitas. Spre deosebire de Anița, care a fost chinuită de sovietici, Elisabeta Rizea a suferit torturi, a fost tratată cu bestialitate de români, dintre care cel mai feroce s-a dovedit după spusele ei ofițerul de securitate Cârnu. Nepoată a liderului țărănist Șuta, ea duce mâncare și haine grupului Arsenescu-Arnăuțoiu retras în munți în așteptarea americanilor eliberatori. Spânzurată de o grindă cu propriul ei păr, Elisabeta Rizea declară: „n-am spus nimica, am răbdat toate chinurile, dar nu am vrut să recunosc nimica". În anii '90 am vizitat-o la Nucșoara; mergea în 4 labe din cauza unei gonartroze grave bilaterale. Am trimis-o la Dinu Antonescu care i-a protezat ambii genunchi. Elisabeta Rizea avea o nevoie irepresibilă de a mărturisi cele suferite precum și modul cum le înșela vigilența securiștilor. Într-un articol din revistă, Ruxandra Cesereanu le consideră pe femeile angajate în lupta anticomunistă drept modele etice, care și-au folosit îndeosebi inteligența și nu forța pentru a se opune unei dictaturi criminale. Elisabeta Rizea a folosit șiretenia vulpii pentru a nu fi prinsă de securiști atunci când ducea mâncare la partizani. A fost prinsă în urma unei trădări.

Lucreția Jurj ia arma în mână și se alătură grupului Șușman din munții Apuseni, în primul rând datorită dragostei față de soțul ei. Cei 4 ani de rezistență îm munți sunt descriși în cartea *Suferința nu se dă la frați* apărută în 2002 la Editura Dacia. Ea recunoaște că nu poate descrie tot ceea ce a

pătimit fiindcă, vorba Lenei Constante, *un cuvânt ar trebui să fie din carne, celălalt din sânge, ori asemenea cuvinte nu există*.

Zilele trecute în timp ce conduceam mașina am ascultat la RFI o relatare a domnului Edwards, colaborator la Radio Romania Internațional, care povestea, din amintirile profesorului Fontaine, despre grozăvia arestărilor politice petrecute în România anilor ’50, printre care o menționa și pe cea a Micaelei Ghițescu, arestată la 16 ani fiindcă frecventase Institutul Francez.

Și la cazurile amintite mai sus, dar și la majoritatea femeilor închise pe motive politice s-a dovedit că Dumnezeu le-a dat, pe lângă suferință, și puterea de a rezista. În urmă cu câțíva ani Nicole Valery Grossu a scris în limba franceză *Binecuvântată fii, închisoare*, carte ecranizată de Nicolae Mărgineanu având-o pe Maria Ploaie într-un memorabil rol principal. Într-adevăr credința a funcționat nu numai ca un mecanism de adaptare la condițiile inumane la care erau supuse, dar și ca suport pentru procesul ulterior de iertare, cum ar fi cazul Elisabetei Rizea, care declara: „pe toți i-am iertat, dar pe Cârnu nu pot, nu pot!”.

Nr. 96 prezintă un grupaj de articole elaborate de colaboratori ai Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc, care și-au propus să scoată la lumină dovezi ale crimelor săvârșite de comuniști din dorința de a-și impune politica cu orice preț. Disproporția dintre victime și atacatori în cazul partizanilor este atât de flagrantă, încât nu arată altceva decât nimicnicia, frica și ticăloșia organelor represive. Iată un exemplu relatat în acest număr. Pe baza informațiilor obținute prin tortură de la partizanii prinși sub muntele Piatra Craivii pe malul Cricăului în munții Trascău, s-a aflat că într-o casă din comuna Mesentea sunt ascunși doi partizani, ambii cadre militare, unul sergent, celălalt soldat, Mârza Traian și Gligor Traian. Vă prezint acumularea de forțe și tehnică de luptă împotriva acestor 2 oameni, dar și rezistența lor incredibilă. În ziua de 9 martie 1949, șapte cadre din Securitate înconjoară casa și trimit înainte o femeie din sat să vadă dacă ușa este încuiată. Primind răspuns că nu se poate intra în casă, forțează ușa dar sunt primiți cu foc încrucișat. Se retrag și încep să tragă, fără însă să se mai poată apropia de casă. Cer sprijin de la Alba Iulia de unde vin 25 de milițieni și se reîncepe asediul, dar fără succes. Direcția regională de Securitate Sibiu cere sprijinul garnizoanei militare din Alba Iulia, care trimite un tun anticar și o formație de militari. Se aruncă asupra casei zeci de grenade ofensive și incendiare. În jurul orei 17 din casă nu se mai răspunde cu foc. Pe acest fond de acalmie sunt aduși din sat doi localnici, care au fost obligați să intre în casă pentru a verifica situația. Aceștia au ieșit cu armele partizanilor, pe care i-au găsit morți. La verificare Gligor Traian mai trăia și a mai primit un glonț în cap.

Deci peste 50 de persoane s-au luptat cu 2 oameni! Moartea celor două persoane nu a fost consemnată oficial nicăieri în Registrele de Stare Civilă, astfel încât nu au fost întocmite nici certificate de deces.

Acuma să zicem că partizanii au luptat cu arma în mână împotriva uzur-

Mircea Carp

patorilor neamului: activiștii de partid, primarii comuniști, însărcinații cu strângerea cotelor obligatorii; dar de același regim inuman s-au „bucurat” și vinovații pentru delicte de opinie, cei care ascultau BBC sau Vocea Americii. Inginerul Gheorghe Ursu a fost omorât în bătaie pentru un carnețel în care consemnase opinii contrare celor oficiale. Carnețelul fusese găsit de o „colegă” într-un sertar și predat organelor de Securitate. Cei care au pus la cale asasinarea lui au fost trimiși în judecată la mai bine de 30 de ani de la torturarea lui. Realitatea dureroasă pentru noi românii este că Securitatea în România s-a bucurat de cea mai silențioasă și eficientă amnistie istorică dintre toate serviciile de poliție politică din Europa de Est. Să nu uităm că Securitatea nu și-a făcut mea culpa, nu a plătit despăgubiri, iar membrii ei au intrat în noile structuri de putere politică, administrativă, economică și financiară.

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului a început deshumări la Periprava, unde decesele deținuților au fost provocate de munca extenuantă în condiții de subnutriție, de lipsa apei potabile și a asistenței medicale, de diverse accidente sau chiar de împușcarea pentru tentative de evadare, toate pe fondul comportamentului abuziv și violent al caraliilor. 124 de morți au fost declarate la Periprava printre deținuții politici. O parte din grozăviile de la Periprava mi le-a povestit un coleg de facultate - Victor Gordan - cu un an mai mare ca mine. Deși provenea dintr-o familie de țărani săraci din județul Sălaj și ajunsese secretar UTM de an, el a început să citească în cămin și să comenteze articolele lui Eminescu din “Timpul”. Un căminist l-a turnat și așa a fost condamnat în grup cu Eusebiu (Sebi) Munteanu, cu Octavian (Tavi) Stoican și cu Emil (Milică) Pleșa și a ajuns la Periprava. Un coleg de liceu al tatălui meu i-a povestit, la întâlnirile lunare ale absolvenților liceului Nicolae Bălcescu din Brăila care se țineau la noi acasă, că Victor Gordan (era student în anul VI când a fost arestat) a fost un adevărat sfânt la Periprava, tratându-i pe bolnavi fără să dispună de medicamente, doar cu plante pe care le știa de la bunica lui, cu coajă de salcie și lipitori și că a manifestat o atitudine fermă când nu a vrut să scrie deces prin stop cardiac la un deținut decedat prin traumatism cranio-cerebral după ce fusese bătut cu bestialitate, menținându-și diagnosticul real, fapt pentru care a fost și pedep-

sit cu o perioadă de recluziune. Eliberat în 1964 după 6 ani de închisoare, a emigrat în Statele Unite și a devenit medic la Centrul Administrației Veteranilor din Manchester, statul New Hampshire. Acolo a tratat militari din primul război din golf, la care a găsit semne de intoxicație prin gaze de luptă. A fost pus să-și retracteze concluziile, fiind amenințat cu închisoarea. Și asta fiindcă armata nega că ar fi folosit gaze pe câmpul de luptă. După un an s-a dovedit că a avut dreptate și a primit cea mai înaltă distincție acordată medicilor care profesează în cadrul Forțelor Armate ale SUA: Medalia de Onoare a Gărzii Naționale. Am dat acest exemplu pentru a dovedi calitatea celor condamnați pentru delicte de opinie. *Amicus Plato, sed magis amica veritas*: prieten îmi este Plato, dar mai prieten îmi este adevărul. Victor Gordan fiind în țară străină, în fața șefilor armatei, a avut curajul de a-și susține opiniile bazate pe fapte, la fel cum la procesul din 1958 susținuse că Eminescu poetul nu poate fi despărțit de Eminescu publicistul și ziaristul.

În anii ’50-’60 mulți români au căzut pradă mirajului venirii americanilor și au plătit această naivitate cu pierderea libertății sau chiar cu viața. Și în acest număr Ion Antohe, învățător dobrogean angajat în grupurile de rezistență din pădurile Babadagului, este arestat și face 10 ani de închisoare, cu speranța că „America și Anglia nu dorm. ONU cunoaște foarte bine situația deținuților din România și nu-i va lăsa pe ruși să-și facă de cap”. Din păcate atât Statele Unite cât și Anglia au avut în Roosevelt și în Churchill oameni ostili României, care de conivență cu Stalin au lăsat țara noastră în mâna și la discreția rușilor.

Are Alexandru Odobescu în Doamna Chiajna o frază rostită cu caracter premonitor: „soarta poporului român a fost ca întotdeauna urechea la care s-a plâns să aparțină mâinii care-l lovise”. Tristă și crudă realitate, distrugătoare de vieți și de speranțe.

Ion Antohe nu a mai fost primit în învățământ după ieșirea din închisoare. A reușit la un concurs de muzeolog dar a fost respins de serviciul de cadre. S-a înscris la facultatea de Drept, la fără frecvență, unde puricarea dosarelor nu a mai fost atât de acerbă (era perioada de destindere de după 1965). Și-a luat diploma în 1971 și a fost încadrat ca jurisconsult la IAS Agigea la vârsta de 60 de ani. O tinerețe și o maturitate pierdute.

Am vorbit la lansarea nr. 95 de soarta nemiloasă a distinsului jurist Petre Papacostea, director general al PTT, întemnițat în 1952. Un alt membru al familiei - Victor Papacostea - inițiatorul Institutului de Studii Sud-Est Europene este închis de două ori, iar cariera lui științifică strălucită este practic frântă după un deceniu și jumătate de persecuții politice, care i-au grăbit moartea în 1961.

Caracteristic cazului Papacostea este extinderea persecuției exercitate de regimul comunist și asupra membrilor familiei, lucru observat în multe alte cazuri. Singura lor vină era gradul de rudenie cu cel arestat.

Așa cum minerii au lovit cu precădere la cap în 1990 (293 de traumatisme cranio-cerebrale și la nivelul gâtului provocate de agresiuni cu obiecte con-

tondente, reprezentând 57,8% din totalul populației bucureștene înregistrate în registrele spitalelor din București), tot așa și regimul comunist a avut în vizor oamenii cu o activitate cerebrală deosebită, deci capul ca funcție nu ca morfologie. Sorin Popescu și Tudor Prelipceanu ne descriu soarta unei alte victime a regimului de tristă amintire – este vorba despre ilustrul jurist și economist Victor Bădulescu. El a înființat catedra de economie politică la facultatea de Drept din București, a fost membru permanent în consiliul economic al Micii Înțelegeri și al Antantei Balcanice, fiind cooptat în Consiliul Economic al Ligii Națiunilor. A fost membru al mai multor guverne ca reprezentant al Partidului Național Liberal. În 1946 a făcut parte în calitate de expert tehnic din delegația română la conferința de pace de la Paris. Arestat în 1950, este închis la Sighetul Marmației și moare în închisoare în 1953.

Termin prezentarea doar a unei părți din acest număr 96 cu un sentiment de admirație și recunoștință pentru acei români și acele românce care s-au păstrat verticali, care nu au făcut compromisuri cu principiile lor de viață și prin aceasta ne-au transmis peste ani adevărate modele de urmat, modele de demnitate umană.

Sfinți și îngeri cu aureole negre, în biserica din Ipotești

MIHAI ȘORA

La mulți ani, România! Mi-e dor de copilăria noastră comună.

Mihai Șora urează „La mulți ani“ românilor într-un mod inedit. Filosoful, care a împlinit recent 100 de ani, remarcă într-o postare pe Facebook că este cu doi ani mai mare decât țara sa.

„Cu doi ani mai mare decât țara mea. La mulți ani, România! Mi-e dor de copilăria noastră comună“, a scris Șora pe Facebook.

Cu o zi în urmă, el a postat o fotografie cu membrii Sfatului țării, reuniți, în 1918, să hotărască unirea Basarabiei cu România, remarcând că acum suntem mai dezbinați decât eram în 1918.

Deputați, în urmă cu aproape o sută de ani

De câteva ore, mă tot uit la fotografia alăturată: la figurile din ea, la cușmele și pălăriile oamenilor, la tânărul din spate (cel care ține mâna ridicată, proptită de zid), la mititelul din stânga, în rândul trei (căruia nu i se văd decât cozorocul și vârful nasului). Nimeni nu mai știe cum se numeau acești bărbați, nici cu ce se ocupau sau de unde, de prin ce locuri veneau ei. Era Sfatul țării și Sfatul se adunase, în 1918, să hotărască unirea Basarabiei cu România.

Întotdeauna mi-au plăcut fotografiile de grup. Au un „ce“ înduioșător, mai ales când personajele au dispărut și n-au rămas decât privirea ascuțită, mustața zbârlită sau bărbia voluntară, fixate într-o imagine. Privindu-i pe cei de aici, mă gândesc că erau oameni lucizi, responsabili, patrioți și, fără îndoială, înțelegeau ce făceau: își înțelegeau propriul destin, și, înțelegându-l pe-al lor, le erau de folos și celor din jur, mai puțin destoinici sau mai puțin ageri la minte.

E posibil ca originalul fotografiei să fie pe undeva, prin arhivele din Republica Moldova. Greu de aflat. Cum greu este și să proiectezi ființele acestea în prezent: după aproape o sută de ani, suntem mai dezbinați decât eram în 1918.

Îmi place al treilea din partea stângă, în rândul celor așezați pe scaune: are o cușmă bine îndesată, poartă barbă, aduce cumva cu Brâncuși. și mai aduce cu bunicul meu, Toadea Miculii [Teodor Șora], moț din Apuseni, care mult bine a făcut în jurul lui și n-a trăit degeaba.

La adresa www.sfatultarii.md, am dat de numele celor din fotografie [sunt și două doamne].

(în rândul din față, culcați)

Maxim Tiron, Constantin Osoianu, Leonid Țurcan, Nicolae Secară, Nicolae Suruceanu, Simion Galețchi, Gheorghe Tudor, Dumitru Știrbu.

(așezați pe scaune)

Ilarion Buiuc, Gheorghe Năstase, Mihail Maculețchi, Ignatie Budiștean, Teodor Bârcă, Pavel Cocârlă, general Artur Văitoianu (Comisar general al Basarabiei), Pantelimon Halippa (președinte), Constantin Bivol, Vasile Mândrescu, Ștefan Holban, Elena Alistar, Ion Ploscaru, Ion Ignatiuc, Gherman Pântea, Tudose Roman.

(în picioare, rândul din spatele celor așezați)

Anton Caraiman, Teodosie Bârcă, Ion Bucătaru, Chiril Spinei, Nicolae Ciornei, Dimitrie Cărăuș, Teofil Ioncu, Pavel Grosu, Gheorghe Murgoci-Munteanu (expert agrar), Nicolae Bivol, Andrei Găină, Ștefan Ciobanu, Nicolae Cernăuțeanu, Grigore Cazacliu, Iacob Suceveanu, Zamfir Munteanu, Mihail Minciună, Petre Codreanu, Vasile Lașcu, Ion Valuță, Dimitrie Dron, Romulus Cioflec (spectator), Emanuil Catelli (director agricultură).

(în picioare, ultimul rând, pe trepte)

o doamnă neidentificată, Alexandru Groapă, trei persoane neidentificate, Daniel Ciugureanu, Ion Pelivan, un spectator, Gheorghe Druța, Vasile Țanțu, Iova Tudosie, un ostaș - garda de onoare, Onisifor Ghibu, Grigore Turcuman, un spectator, Dimitrie Bogos (prefect al județului Lăpușna), Gheorghe Stavri, Vasile Harea, Alexandru Morariu, un spectator, Ion Cazacliu, un ostaș - garda de onoare, Ion Russu, Timofei Silistraru, Ion Harbuz, Andrei Scobioală, Vasile Bârcă, Gheorghe Buruiană, un ostaș, alt militar, probabil ordonanța generalului A. Vătoianu.

ALEXANDRU ZUB

O zi memorabilă, 1 Decembrie

Se întâmplă rar, în viața unui popor, evenimente ca acela petrecut la 1 decembrie 1918, când Adunarea națională a românilor transilvăneni "decreta", la Alba Iulia, unirea cu "țara", așa cum o doriseră, la timpul lor, pașoptiștii adunați la Blaj, ca expresie a unui deziderat imemorial.

Înțelegem astfel de ce contemporanii mai sensibili au fost așa de tare impresionați, iar tânărul Lucian Blaga avea sentimentul că intră, împreună cu națiunea română, într-un nou Timp. Nu discursurile rostite erau memorabile, ci demnă de amintire, după opinia poetului, era îndeosebi atmosfera de entuziasm în care s-a proclamat Unirea îndelung visată, în acord deplin cu sentimentul popular. Actele oficiale, cu limbajul lor solemn, n-au făcut decât să dea expresie juridică unui fapt cu adânci motivații istorice și spirituale. Două săptămâni mai târziu, șeful guvernului, I.I.C. Brătianu, întâmpina delegația transilvăneană cu aceste cuvinte: **"Vă așteptăm de o mie de ani și ați venit ca să nu ne mai despărțim niciodată"**. El a găsit astfel expresia cea mai potrivită spre a defini un proces îndelungat, la evoluția căruia contribuiseră atâtea generații și la a cărui împlinire evenimentele din urmă își spuseseră decisiv cuvântul.

În adevăr, ideea Unirii era veche, răspunzând unei realități etnoculturale și unor cerințe de alt ordin care s-au precizat tot mai mult în epoca modernă. Ea rezumă, într-un fel, istoria culturală și politică a țărilor române din ultimele secole și

explică atașamentul poporului nostru, dincolo de diviziunea lui vremelnică sub dominații străine, la ceea ce A. D. Xenopol a numit ideea romană, iar N. Iorga sigiliul Romei. Unirea principatelor extracarpatine, la 1859, a realizat un prim pas semnificativ în această direcție, iar războiul independenței, cu corolarul său, suveranitatea de stat, l-a întărit pe plan extern. O nouă conflagrație, menită să elimine alte două puteri expansioniste ale continentului, avea să ducă, în împrejurările știute, la recunoașterea legitimității idealului românesc de unitate și la o mai bună situare internațională, pe baza principiilor wilsoniene. În acest spirit, teritoriile risipite sub dominații străine s-au putut integra în patria-mamă.

Actul de la 1 decembrie 1918 era, neîndoielnic, în concordanță deplină cu realitățile locale, dar și cu principiile admise de dreptul public internațional. Dreptul la autodeterminare, fie că e vorba de popor sau individ, rămâne unul din marile câștiguri ale lumii moderne, unul pentru care s-a plătit mereu un preț înalt și care avea să fie plin de urmări în timpurile mai noi. S-a putut spune, solemn, la Alba Iulia, că poporul român așteaptă de la congresul de pace "să înfăptuiască comuniunea națiunilor libere în așa chip, ca dreptatea și libertatea să fie asigurate pentru toate națiunile mari și mici deopotrivă, iar în viitor să se elimineze războiul ca mijloc pentru regularea raporturilor internaționale".

Adunarea respectivă rostea astfel un vechi deziderat, de o actualitate mereu vie, înțelegând să recunoască aceleași drepturi pentru toate popoarele și să consimtă la soluționarea litigiilor pe cale pașnică. Adunarea de la Alba Iulia de la 1 decembrie 1918 rămâne un exemplu de manifestare clară, comprehensivă și pașnică a voinței unui popor, voință ce se armoniza deplin cu noile principii de drept ale lumii.

Text prezentat la Radio Iași (1 decembrie 1981), sub titlul de 1 decembrie 1918, și revizuit pentru tipar.

IOAN AUREL POP

Eminescu și Transilvania (sau Elogiul culturii naționale românești)

Lui Mihai Eminescu i-au adus laude toți românii care l-au citit, de la cei mai mari cărturari până la oamenii de rând, fascinați de versul și de verbul său. Nu pot pomeni aici toate monografiile și edițiile Eminescu și nici elogiile închinate din secolul al XIX-lea încoace marelui poet. Trebuie doar să amintesc că, începând cu anul 1932, George Călinescu i-a tot prezentat viața, pentru generații de români, cu măsura omului echilibrat și a specialistului desăvârșit, plasându-l pe Mihai Eminescu sub semnul eternității. Concluzia exegetului era tulburătoare: **"Astfel se stinse în al optulea lustru de viață cel mai mare poet pe care l-a ivit și-l va ivi vreodată, poate, pământul românesc. Ape vor seca în albie, și peste locul îngropării sale va răsări pădure sau cetate, și câte o stea va vesteji pe cer în depărtări, până când acest pământ să-și strângă toate sevele și să le ridice în țeava subțire a altui crin de tăria parfumurilor sale"**[1]. De aceea, ni s-a părut tuturor drept cel mai firesc lucru ca Ziua Culturii Naționale, pentru toți românii, să fie ziua nașterii lui Mihai Eminescu.

În deceniile din urmă, totuși, și statura de scriitor național a lui Eminescu a fost pusă în chip drastic în discuție, cu accente de condamnare care păreau fără drept de apel. O singură justificare poate să explice asemenea reacție, anume cultura oficială de tipul corului cu o singură voce din anii "Cântării României", când și cele mai înalte idealuri românești intraseră în ridicol și deriziune. În acest context ideologic - cum se știe - nici Eminescu nu putea fi decât "luceafăr", "geniu", "poet nepereche", "patriot" etc., fapt care a condus, prin repetare abuzivă, la tocirea respectivilor termeni și, pentru cei mai mulți, la golirea lor de sens. Justificarea este însă numai parțială, fiindcă ea nu explică de ce, în peisajul cultural românesc post-decembrist, multe judecăți de valoare despre Eminescu au căzut în extrema condamnării, denigrării și calomnierii, când, de fapt, nu era nevoie decât de revenirea la calea de mijloc, realistă. În acest cadru eterogen, abordarea echilibrată a creației scriitorului a rămas mult timp o *rara avis*. Abia ultimii ani par să mai fi potolit din patimile exhibate de unii "critici" imberbi atunci când venea vorba de Eminescu. Meritul unei asemenea atitudini naturale îl are, în cea mai mare parte - spre cinstea ei - Academia Română, prin Secția sa fondatoare de filologie și literatură română.

Un exemplu de denigrare "erudită și matură", *ex cathedra* (expresia nu este metaforică, fiindcă autorul denigrării era pe atunci titular la prima universitate a țării, din capitală), a lui Eminescu a venit în 1997, printr-o lucrare-eseu, apărută apoi în mai multe ediții, în tiraje "de masă". Cu toate precauțiile luate de autor, Eminescu este portretizat, în chip necruțător, în paginile cărții drept "mit", cu următoarele conotații: "autohtonist și xenofob", "naționalist", "gazetar și profet naționalist", "antioccidental", prolog, prin "Doină", al unor "invocații naționale legionare", plasat, într-o succesiune nefastă, alături de Zalmoxis, Ștefan cel Mare, Horea și Căpitan etc. Toate aceste lucruri - expuse într-o manieră alertă și într-un stil atractiv, convingător - pot părea și par multora reale, aievea, mai ales că între cititori puțini sunt cunoscători profunzi ei operei eminesciene și, mai puțini încă, sunt la curent cu evoluția detaliată a istoriei moderne și contemporane, în lume și la noi. Mesajul lucrării menționate (și al altora, care exprimă opinii aproape identice) păcătuiește, în cazul lui Eminescu, din cel puțin două motive: 1) face din Eminescu un om dedublat, cu o față de mare poet și cu o alta - total diferită - de gazetar xenofob și naționalist; cu alte cuvinte, unul este Eminescu-poetul și cu totul altul Eminescu-ideologul; 2) judecă ideile literare, dar mai ales politice ale lui Eminescu prin prisma unor idealuri declarate cumva universale și atemporale, dar care au, toate, caracter istoric și au apărut recent; altfel spus, Eminescu este "rău" fiindcă nu a anticipat "Declarația universală a drepturilor omului", nici drepturile minorităților definite de Comisia Europeană și nici nu a protestat când numele său a fost alăturat de legionari numelui Căpitanului! În treacăt fie spus, plasați în acea situație nefericită, nu s-au putut revolta nici Ștefan cel Mare și nici Horea, adică alți "naționaliști"! Suprema acuză adusă poetului se leagă cumva de poezia "Doină", considerată un fel de esență în versuri a xenofobiei eminesciene: *"Cine-a îndrăgit străinii/ Mânca-i-ar inima câinii"*[2]. Aici se procedează prin izolare, individualizare și scoatere din context, încât cititorii înțeleg că "geniul național al românilor" este un mărunt autohtonist, un naționalist și un xenofob, în contrast cu spiritele luminate ale timpului său. Autorul omite să spună că toți marii creatori romantici și post-romantici ai secolului al XIX-lea - mai ales cei afirmați în rândul popoarelor central și sud-est europene - exprimau aceleași idei cu Eminescu despre străinii "cotropitori", în spiritul aspirațiilor de libertate națională și de formare a statelor naționale. Cele mai progresiste figuri ale secolului lui Eminescu erau luptătorii pentru propășirea idealurilor naționale, îndreptate împotriva ocupanților, împotriva "națiunilor imperiale", educate ca să stăpânească. Glorificarea trecutului nu este "păcatul" lui Eminescu, ci al tuturor creatorilor romantici, de oriunde, iar ura (exprimată poetic ori gazetărește) față de străinii asupritori (sau considerați ca atare, în bloc) este un atribut general al elitelor popoarelor supuse. A-l acuza pe Eminescu de xenofobie în acord cu idealurile democratice de azi și cu legislația în vigoare este ca și cum l-am respinge pe Aristotel pentru că i-a definit pe sclavi drept "unelte vorbitoare". De altminteri, asemenea tentații sunt curente. Să ne amintim că și Bălcescu i-a reproșat lui Mihai Viteazul faptul că nu i-a eliberat pe țărani, ca și cum lumea

de final al Evului Mediu s-ar fi putut ghida după principiile democrat-liberale ale secolului al XIX-lea. Dar nici Bălcescu nu scapă de pana vajnicului critic, fiind acuzat nu numai de naționalism incurabil, dar și pentru vina de a fi permis să i se pună de către comuniști chipul pe bancnota de o sută de lei. Ca urmare, și el apare drept un fel de criptocomunist. În același fel, după judecățile din cartea menționată, Eminescu - preluat și de legionari după aproape o jumătate de secol de la moartea sa - ar fi fost un gardist *avant la lettre*!

A fi "naționalist" în epoca lui Eminescu însemna a-ți iubi în chip nețărmurit țara și poporul și a lupta pentru libertatea națională. Acesta era unul dintre cele mai înalte idealuri morale posibile, exprimate numai de spiritele cele mai alese. Termenul, ca toate ismele, a dobândit conotații peiorative (cu sensul de exagerare a unui sentiment, a unei atitudini etc.) mult după moartea lui Eminescu, în secolul al XX-lea. Toți marii contemporani ai lui Eminescu, din România și din țările vecine, au construit țările lor, națiunile lor moderne, s-au mândrit cu aceasta și s-au declarat "naționaliști". A fi "naționalist" atunci însemna a lupta contra puterilor multinaționale înglobante, care îngrădeau folosirea limbii proprii, a religiilor și confesiunilor specifice, a tradițiilor popoarelor mai mici, oprimând sute de milioane de oameni. Prin prisma unor anumite curente contemporane, această atitudine poate părea demnă de condamnat, dar abordarea aceasta este complet falsă și arată lipsa unei gândiri istorice.

Acuza de naționalism adusă lui Eminescu este însă - inclusiv din perspectiva contemporană - foarte gravă. Ea vizează și atitudinea poetului față de Transilvania. Să ne amintim că în anul 1850, când se năștea micul Eminovici la Ipotești, țara noastră exista numai în sufletele unor vizionari, era o țară de țări supuse puterilor vecine. Oltenia și Muntenia formau ceea ce străinii numeau Valahia, iar românii țara Românească, "provincie privilegiată", situată în orbita Imperiului Otoman; Dobrogea era, de mai bine de patru secole, efectiv sub ocupație turcească; regiunea dintre Carpați și Prut forma ciuntitul principat al Moldovei, dependent, aidoma Valahiei, de Imperiul Otoman; Țara de Sus - numită ulterior Bucovina - cu vechile capitale ale Moldovei și cu gropnițele domnești (inclusiv cu mormântul lui Ștefan cel Mare) se găsea, de la 1775, sub austrieci; Moldova de răsărit (dintre Prut și Nistru) era frântă de ruși la 1812; Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul se aflau sub Habsburgi de la 1688 și sub stăpâni străini de vreo șapte-opt secole. Orice intelectual român responsabil de atunci nu putea să fie decât revoltat de această situație și dornic de unificare politică a națiunii, adică "naționalist".

Pe când "băietul" care "cutreiera păduri" și "se culca ades lângă izvor" avea vreo nouă ani, Muntenia, Oltenia și mica Moldovă (fără Basarabia și Bucovina, dar cu cele trei județe din sud, reprimite la 1856) se uneau sub Alexandru Ioan Cuza, formând Principatele Unite, chemate oficial, la scurtă vreme, România. Când pleca silit principele Alexandru Cuza și venea incognito principele Carol I de Hohenzollern, adolescentul precoce Mihai îi cerea "frumoasei Bucovine să se îmbrace în doliu", fiindcă "se stinse un luceafăr". Așa găsise cu cale elevul

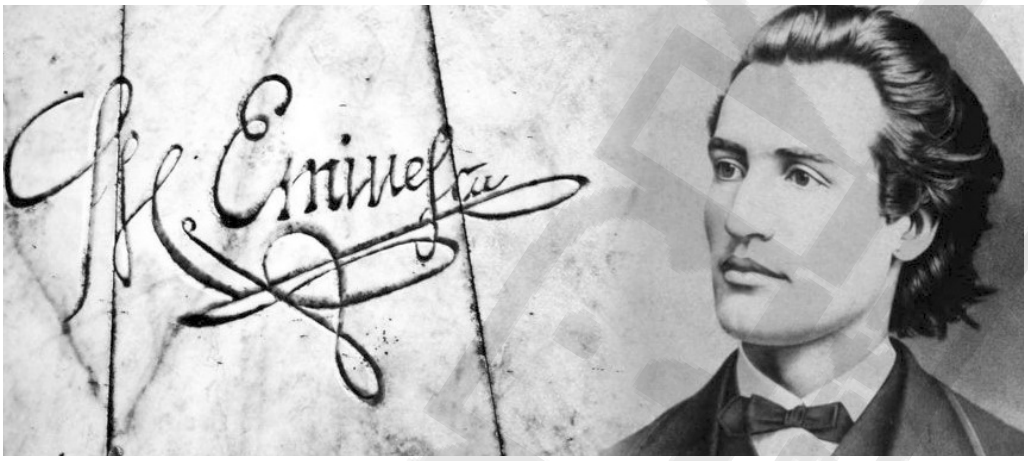

de la Cernăuți să-l cheme pe dascălul său ardelean, Aron Pumnul, care studiase în limbă străină la Cluj, în aceeași înaltă școală crăiască în care învățase alt "naționalist" înverșunat, anume Avram Iancu. Apoi, crescând într-o lună cât alții într-un an, Eminescu a scris despre "Dragoș Vodă cel Bătrân", despre "românii pierduți pe Criș și pe Mureș", despre "Mureșan" care "scutura lanțul", despre "Târnava prinsă în galbine maluri", l-a văzut aievea pe Horea "stând călare pe-un munte falnic", strajă pământului și poporului "de la Nistru pân-la Tisa"… În tot acest timp, a văzut mai adânc decât alții devenirea țării, adică independența de la 1877 și nedreptatea marilor puteri față de sacrificiile românilor, pierderea Bugeacului și obținerea Dobrogei (în 1878, când vecinii generoși "ne-au luat ceea ce era al nostru și ne-au dat ceea nu era al lor"), proclamarea țării drept regat, cu prestigiul crescut în Europa (1881) și apoi, la scurtă vreme, nu a mai văzut nimic din nimicnicia lumii acesteia, hotărând să ne vegheze din ceruri, ca "un tânăr voievod" rătăcitor prin stele.

Nu se cuvine să vă spun Domniilor Voastre, sub aceste "falnice bolți" încărcate de înțelepciune, cum a cunoscut Eminescu țara toată, pe care o avea întipărită în suflet, în ciuda vieții sale scurte de numai 33 de ani deplin lucizi. Nu pot și nu se cade să insist asupra acelor familii Eminovici (Iminovici) de pe lângă Blaj și Făgăraș, nici să spun despre Iosif Vulcan și a lui "Familie" orădeană ori despre emoția poetului când a văzut cu propriii ochi Mica Romă, salutată din inimă… Îmi închipui numai cât se va fi iluminat, în cea dintâi călătorie sau în cealaltă, cu trupa de teatru a lui Mihail Pascaly, sub turnul Bisericii Sfântul Nicolae din Șcheii Brașovului, la sfat cu voievozii ctitori, apoi la Alba Iulia, la adunarea "Asociațiunii", apoi în satul Bucerdea, pe Târnave, de unde pornise în lume familia Maiorescu, ori la Târgu Mureș sau la Sibiu, ajutat de Nicolae Densușianu să ajungă la Rășinari, la popa Bratu, bunicul dinspre mamă al lui Octavian Goga… Îl văd aievea, mustrat părintește de Slavici la Viena, sfătuit de George Barițiu, stimulat de Vulcan, ajutat de unii, neînțeles de alții. Poezia de dragoste de cea mai adâncă vibrație i-a fost inspirată apoi de

un alt spirit transilvan (năsăudean) - Veronica Micle, dătătoare de har pentru "Eminul ei iubit".

Eminescu, purtând în suflet țara întreagă, "de la Nistru pân-la Tisa", nu avea cum să ocolească, în viața reală și în cea recreată prin opera sa, Transilvania. A văzut în Transilvania originea statelor românești, prin voievozii descălecători, originea școlilor în limba română, prin dascălii "descălecați" la București și Iași, dinspre Sibiu, Brașov, Blaj ori Cluj, a admirat în Transilvania leagănul erudiției, acribiei și dăscăliei, dar, mai presus de toate, icoana românismului păstrat nealterat, cu rădăcinile lui daco-romane, cu obsesia latinității, cultivate de Școala Ardeleană și de epigonii ei. Eminescu a fost emoționat sincer, în Transilvania, de oameni, de port, de maniere, de nevoia deșteptării acestei părți a națiunii, ținute încă în ignoranță și supunere. A făcut chiar proiectul unui ciclu de conferințe populare, destinate maramureșenilor și menite să cuprindă următoarele teme: 1. Geniul național; 2. În favoarea teatrului; 3. Studii asupra pronunției; 4. Patria română; 5. Poezia populară[3]. La serbările Putnei, Eminescu a strâns simbolic țara la un loc, sub oblăduirea spiritului ștefanian, iar în organizarea evenimentului s-a sprijinit în chip serios pe transilvăneni și bucovineni. Prima poezie i s-a publicat în Transilvania (Crișana), iar prima răsplată literară pecuniară tot de acolo i-a venit. Iată ce-i scria poetul, la un moment dat, lui Mecena al său (Iosif Vulcan): "Mult stimate domnule și amice, Mulțumesc pentru onorariul trimis - cel dintâi pentru lucrări literare pe care l-am primit vreodată-n viață. În România domnește demagogia, și în politică și în literatură; precum omul onest rămâne aici necunoscut în viața publică, astfel talentul adevărat e înecat de buruiana rea a mediocrităților, a acelei școale care crede a putea înlocui talentul prin impertinență și prin admirație reciprocă. Iartă-mi, stimate amice, acest ton polemic, dar te asigur că **a fost pentru mine o rară mângâiere de-a mă vedea remunerat dintr-un colț atât de depărtat al României, din Oradea-Mare** - când în țara mea proprie nu voi ajunge nicicând să însemnez ceva, excepție făcând de cercul restrâns al câtorva amici. Și-apoi să nu fiu pesimist?"[4]

Și totuși, cu toată mizeria materială și morală, cu toate nopțile de înecat amarul la "Bolta Rece" sau aiurea, cu toată disperarea și boala, **Eminescu nu s-a supărat niciodată pe România, nici pe țările care formau țara cea mare și nici pe poporul român și nici măcar pe neamurile străine**. Despre România, atunci când era mai obidit, mai revoltat și mai flămând, Eminescu a scris cele mai frumoase versuri. S-a supărat, firește, pe conducătorii răi, de toate etniile, pe prostie și răutate, pe mediocritate și rapacitate. Insinuarea de xenofobie este, cel mai adesea, gratuită, câtă vreme Eminescu îi vestejește pe aceia care stăpâneau și asupreau poporul său, mai ales poporul de jos. Natural, are unele tonuri prea aspre, confundă partea cu întregul sau pe inamicii reali cu cei imaginari, proferează critici nedrepte, mai ales atunci când, în mintea lui, realitatea interfera cu ficțiunea. Putem constata chiar - printr-o formă de gândire anistorică - faptul că Mihai Eminescu, judecat după normele noastre actuale, a exprimat idei xenofobe și antisemite. Dar, după nici un secol

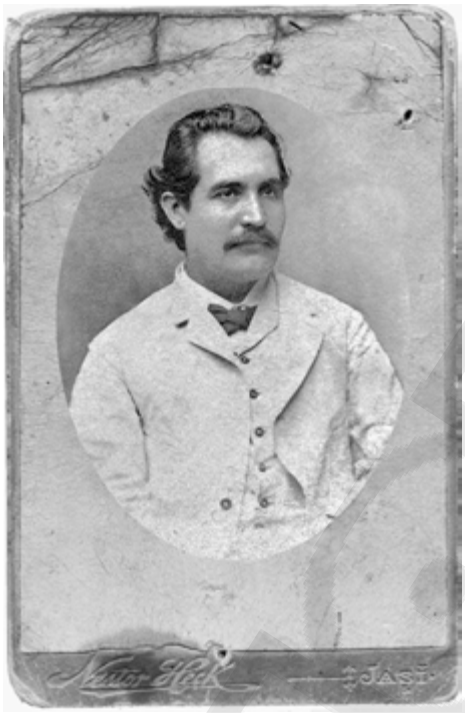

de unitate politică națională, suntem oare noi vrednici să-l judecăm pe Eminescu? Oare nu s-ar cuveni să-l lăsăm pe el să ne judece? Sau ne temem să nu coboare asupra bicisniciei noastre fulgerul judecății Poetului? Eminescu a fost geniu, nu sfânt, cu generoase ieșiri, cu egoisme copilărești, cu logice planuri de propășire a patriei și a universului și cu lamentabile neputințe omenești.

Dar **calitatea de arhitect (în sens spiritual) al României moderne nu i-o poate lua nimeni lui Eminescu.** Mort trupește în 1889, poetul nu a apucat să vadă Războiul cel Mare de Întregire a Neamului, nici Mărășeștii, nici adunările de la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia, nici dreptatea istorică pe care, în fine, ne-au făcut-o cei mari la Paris, în 1919-1920, recunoscând deciziile democratice ale românilor. Când a trăit Eminescu, România de pe harta politică europeană avea maximum137 000 de km pătrați, iar la 1918-1920 Regatul României era de circa 300 000 de km pătrați, exact "de la Nistru pân-la Tisa", cum prevestise marele vizionar. Cu alte cuvinte, Eminescu nu apucase să vadă pe hartă nici măcar jumătate din România reală și nici nu a avut stringentă nevoie! Când a fost la Cernăuți, la Blaj și la Sibiu ori în atâtea alte părți, a pipăit țara aievea și s-a convins că ceea ce avea în suflet corespundea cu geografia și cu etnografia. Când a scris "Dulce Românie, asta ți-o doresc!", s-a gândit cu siguranță la România rotundă, descrisă în "Doină", așa cum, în pomenita scrisoare către binefăcătorul său, plasează fără ezitare "Oradea Mare" într-un "colț îndepărtat al României". Pentru poet - prin urmare - România exista demult, ca și pentru Kogălniceanu odinioară (la 1843) sau ca și pentru Nichita Stănescu (cu mult după, prin anii șaptezeci ai secolului trecut), ca și pentru atâtea generații de români: patria română era peste tot unde se vorbea românește; patria era chiar limba română!

Nicolae Iorga, în spirit eminescian, a scris cele mai frumoase cuvinte în proză despre România și țările ei de demult: **"În timpurile cele vechi, românii nu făceau nicio deosebire în ceea ce privește ținuturile pe care le locuiau; pentru dânșii, tot pământul locuit de români se chema Țara Românească. Țara Românească erau și Muntenia, și Moldova, și Ardealul, și toate părțile care se întindeau până la Tisa chiar, toate locurile unde se găseau români. N-aveau câte un nume deosebit pentru deosebitele ținuturi pe**

care le locuiau și toate se pierdeau pentru dânșii în acest cuvânt mare, covârșitor și foarte frumos, de *Țară Românească*". Și adaugă, lămuritor: "Țara Românească a avut odinioară un sens pe care foarte mulți l-au uitat și unii nu l-au înțeles niciodată; ea însemna tot pământul locuit etnograficește de români"[5]. Numai ignoranții sau/și răuvoitorii se pot mira de aceste afirmații. La fel scrisese pe la 1700 Dimitrie Cantemir, când vorbea despre "toată Țara Românească, care apoi s-au împărțit în Moldova, Muntenească și Ardealul" sau, cu câteva decenii mai înainte, Miron Costin, convins că "numele [nostru] cel drept din moși-strămoși este român, cum își cheamă și acum locuitorii din țările ungurești, și muntenii țara lor și cum scriu și răspund cu graiul: Țara Rumânească". Dar - ceea ce nu spun detractorii - la fel scriseseră și gândiseră și Dante, Shakespeare, Cervantes, Goethe, Pușkin sau Petöfi, ca și Gibbon, Mommsen sau Michelet despre țările și popoarele (națiunile) lor. Nici ei nu mai sunt citiți integral azi în culturile lor și în cultura universală, dar cât de mediatizate sunt în continuare mesajele lor! Și cât de nesemnificativi și de mărunți sunt aceia care-i hulesc! Marile spirite universale - chiar dacă exprimă idei generale - nu pot reflecta decât epocile și țările lor. Toți marii scriitori ai lumii sunt mai întâi scriitori naționali, fiindcă - chiar și atunci când nu recunosc asta - exprimă chintesența popoarelor lor, specificul local, cel mai adesea specificul național.

Cum să fi fost Eminescu "universalist", "internaționalist" și "cosmopolit" când țara aceasta, de-a lungul vieții lui pământești, nu a existat în realitatea ei recunoscută decât în sufletele și în mințile românilor? Cum să fi predicat Eminescu unirea cu alte neamuri, când nu era făcută și acceptată încă unirea neamului său? Cum să ne permitem că condamnăm o linie firească de gândire care, din Evul Mediu până la Ureche și Costin și de la Dimitrie Cantemir și Școala Ardeleană la Eminescu, Iorga, Constantin Giurescu, Ioan Lupaș sau Gheorghe Brătianu, a condus treptat, în chip firesc, la crearea prin cultură a adăpostului politic necesar acestui popor, adăpost numit România. În acest edificiu - văzut de Eminescu aievea și glorificat prin creația sa - Transilvania era coloană vertebrală, axă de susținere și rezervor etnic românesc.

Academia Română are menirea - prin testamentul lăsat de atâția înaintași și, în primul rând de Eminescu - să vegheze la conservarea, dezvoltarea și perpetuarea acestei realități și să nu permită punerea sub semnul întrebării a legatului unității naționale, prin voci izolate, care vor să impresioneze ori să strângă capital politic și pecuniar. De aceea, se cuvine ca insinuările evocate și altele (care susțin că Eminescu este perimat și bun de pus în debaraua istoriei ori că limba română nu mai poate să servească pentru comunicare, ci doar pentru înjurături etc.) să fie auzite (trăim, slavă Domnului, într-o țară care respectă libertatea de opinie!), dar nu și ascultate. Să nu ne lăsăm amăgiți de visele autonomiste, care amintesc triste experiențe de discriminare medievală! Poporul acesta, deplin format prin secolele IX-X după Hristos, atunci când apar primele știri scrise despre blaci, vlahi, valahi, volohi etc., a trăit circa un mileniu (și mai trăiește încă, în parte) despărțit și umilit, obligat să se plece sub sabie

și să se ticăloșească, a cunoscut peste patru decenii de dictatură comunistă și alte multe rele. Generații de înaintași vrednici s-au chinuit, s-au luptat și, mulți, au murit ca să făurească România, s-o apere, s-o primenească și s-o preamărească. România - visată și cântată de Eminescu în versuri - există, sub aspectul dreptului internațional și cu multe avataruri, de circa un secol sau un secol și jumătate. N-a fost aceasta o vreme edenică, dar a fost una de afirmare a națiunii, în vreme ce alte "țări și neamuri" - cum spune cântecul - "au pierit". Ca și Eminescu - simbolul național - România nu a fost și nu este perfectă, dar există. Putem să fim dezamăgiți de multe realități, tărie, energie, personalitate, onoare și demnitate. Eminescu nu a fost și nu este infailibil și poate fi, natural, criticat. Dar dacă Eminescu a greșit în chestiunea națională, atunci toate spiritele noaste tutelare au greșit, ceea ce este absurd, revoltător și rușinos. Mai ales când o spun unii dintre noi, românii! Blamându-i pentru sentimentul lor național pe Eminescu și Bălcescu, pe Kogălniceanu și Alecsandri, pe Bariţiu și Bărnuțiu, pe Iorga și Brătianu - chiar dacă ne vindem ușor panseurile publicate în tiraje generoase și câștigăm ușor banul - ne dăm singuri, până la urmă, certificate de paupertate intelectuală. Chiar și străinii lucizi și onești, pe aceia dintre noi care facem asta, ne disprețuiesc în adâncul lor, ne desconsideră, ne blamează.

Nu trăim într-o societate ideală și nici măcar dreaptă și cuminte. Suntem tentați mereu să criticăm și să ne supărăm, pe bună dreptate. Dar când ne supărăm tare pe unele și pe altele, pe unii și pe alții, este bine să avem în față lecția pesimistului Eminescu și să rezistăm. O mie de ani de dezbinare și despărțire ne-au condus pe noi, românii, la un secol de unitate națională! Cum să punem semnul egalității - la scara timpului pământesc - între o mie de ani de singurătate și o sută de ani de unitate? Deocamdată trebuie să fie clar pentru multe generații viitoare că "unirea face puterea" - cum spusese alt moldovean, dar, mai mult decât atât, unirea sub semnul culturii naționale și al lui Eminescu ne dă rațiunea de a fi ca popor pe această lume.

Eminescu nu are nevoie de laude sau de elogii. În această magnifică aulă doi confrați transilvani au făcut "elogiul satului românesc" și au adus "laudă țăranului român", spre cinstea lor și a instituției noastre. Eminescu este, în sine, elogiul și lauda poporului român!

---

[1] George Călinescu, *Viața lui Mihai Eminescu*, București, 1966, p. 317.

[2] Paradoxal, după deceniile de interdicție de sub dictatura comunistă, respectiva poezie ajunge din nou pusă la index, de astă dată în plină epocă a democrației.

[3] G. Călinescu, p. 153.

[4] *Ibidem*, p. 280-281.

[5] Nicolae Iorga, *Români și Slavi. Români și Unguri*, București, 1922, p. 9. Vezi și I.-A. Pop, Istoria și semnificația numelor de român/valah și România/Valahia, discurs de recepție la Academia Română, rostit la 29 mai 2013, cu răspunsul acad. Dan Berindei, București, 2013, passim.

A spus Mihai Eminescu

Bust realizat de Gh. D. Anghel

- Vom "avea de-acum înainte dominația banului internațional, o domnie străină, impusă de străini; libertatea de muncă și tranzacțiuni; teoria de luptă pe picior în aparență legal, în realitate inegal. și, în această luptă, nu învinge cine-i tare, nobil sau eroic; învinge cel pentru care orice mijloc de câștig e bun, cel fără scrupul față de concetățenii săi, cel pentru care orice apărare a muncii e o piedică pe care va tinde a o răsturna, pe cale legiuită sau pe cale piezișă." (ziarul "Timpul" din 20 februarie 1879).

- "Oameni care au comis crime grave rămân somități, se plimbă pe stradă, ocupă funcțiuni înalte, în loc de a-și petrece viața la pușcărie." (ziarul "Timpul" din 3 mai 1879

- "Peste tot aceeași idee: să dau străinilor ce-mi cer; cât pentru români puțin îmi pasă !" (ziarul "Timpul" din 23 mai 1882).

- "Istoria își are logica ei proprie: nici un neam nu e condamnat de a suporta, în veci, un regim vitreg, corupt și mincinos. Ne temem că aproape e ziua în care simțul conservării fizice, revoltat de maltratările administrative și fiscale și de exploatarea excesivă din partea străinilor, va preface poporul nostru într-o unealtă lesne de mânuit în contra chiar a existenței statului." (ziarul "Timpul" din 5 decembrie 1882).

- "Trădătorul numindu-se geniu, plagiatorul erou, pungașul mare financiar, panglicarul om politic, cămătarul negustor, speculantul de idei om cu principii și speculanta de sineși femeie onestă, judecata poporului nostru s-a falsificat din ce în ce și, la formarea sferelor sale ideale, el a pierdut pretutindenea punctul de plecare sănătos." (ziarul "Timpul" din 26 mai 1883).

TUDOR PETCU

Represiunea ceaușistă ca spirit al moralei stăpânilor

A vorbi despre comunismul din România reprezintă și trebuie să reprezinte o responsabilitate morală în adevăratul sens al cuvântului având în vedere dimensiunea tragică și catastrofală pe care a căpătat-o. Numai dacă ne gândim la faptul că a fost un experiment aplicat atât României, cât și altor popoare din Europa de Est și Centrală, suntem tentați să conceptualizăm comunismul sub forma unei viclenii a rațiunii istorice care a luat forma cea mai pură a agresivității. Desigur, raportându-ne la evoluția mentalității poporului român sub aspect psihologic până în momentul instaurării regimului comunist, ideea de totalitarism sau de timocrație era deja foarte bine înrădăcinată în conștiința românilor. În fond, dictatura lui Carol al II-lea sau regimul antonescian au fost momente la fel de macabre în istoria recentă a poporului român. Am putea chiar spune că suferința a devenit pe parcurs un fel de virtute a conștiinței românești ca urmare a episoadelor funeste pe care le-a cunoscut mai cu seamă în a doua jumătate a secolului XX, atunci când ideologia comunistă a atins gradul de aplicabilitate în cel mai clar mod posibil. Tocmai de aceea, obiectivul principal al studiului de față este acela de a evidenția sensul unui capitol esențial din istoria recentă a României, referindu-ne la represiunea ceaușistă, cea care a stat la baza celui de-al doilea act al spectacolului terorii comuniste din România, care nu a facut altceva decât să continue într-o direcție puțin nuanțată primul act marcat de universul concentraționar caracterizat prin bine cunoscutele metode de tortură fizică dar și de manipulare psihică. Așadar, ce a reprezentat Nicolae Ceaușescu, care a fost climatul ce a favorizat apariția lui Nicolae Ceaușescu pe scena politicii comuniste din România și cum a continuat el primul act mai sus amintit al represiunii comuniste dar și programul regimului dejist?

Nicolae Ceaușescu a fost cel mai logeviv lider al Partidului Comunist Român, din fruntea căruia a condus România vreme de 24 de ani, din martie 1965 până în decembrie 1989, regimul său fiind marcat de una dintre cele mai dure dictaturi ale blocului comunist. Începând cu anul 1933 s-a apropiat de cercurile comuniste, mai întâi ca membru al tineretului comunist și apoi, din 1936, ca membru de partid. Făcând parte dintr-o organizație ilegală, a fost

arestat de mai multe ori pentru infracțiuni contra ordinii publice, ieșind din închisoare abia în august 1944. În această perioadă și-a cultivat relațiile pe lângă liderii mișcării, în special pe lângă Gheorghe Gheorghiu-Dej, fapt ce l-a adus în funcția de secretar regional de partid imediat după război, atunci când comuniștii au preluat puterea. Din 1948 a devenit membru în Comitetul Central al Partidului și în aparatul de conducere al Ministerului Agriculturii, pentru ca în 1950 să fie chemat în armată cu gradul de general-maior și să devină adjunct al ministrului Forțelor Armate, Emil Bodnăraș.

Mijlocul anilor '50 a fost decisiv pentru ascensiunea sa la conducerea României. În cadrul schimbărilor operate de Gheorghe Gheorghiu-Dej în interiorul partidului ca urmare a evenimentelor de la Moscova, ce au culminat cu discursul lui Hrusciov de condamnare a lui Stalin, Ceaușescu a ajuns secretar al Comitetului Central și membru al Biroului Politic al partidului. Drept care, i s-au încredințat organizarea și încadrarea partidului, ca responsabil din partea conducerii pentru Secțiile Organelor Conducătoare de Partid. Prin intermediul acestei funcții și-a construit baza de putere în partid, promovându-și apropiații. Astfel, a luat naștere o nouă dictatură în România secolului XX, secol în care de fapt nu a existat niciun fel de societate comunistă, nici măcar socialistă, ci doar dictaturi ale partidelor comuniste.

Desigur, ascensiunea politică a lui Nicolae Ceaușescu ca și metodele sale de subjugare sunt realități istorice mult prea bine cunoscute pentru a le mai evidenția în prezentul studiu, dar nimic nu este mai important decât înțelegerea unei singure stări de fapt: identificarea aplicabilității regimului ceaușist cu un soi de morală a stăpânilor. Însă, în cazul unei asemenea constatări ar trebui să ne focalizăm atenția asupra mai multor coordonate de principiu tocmai în scopul unei argumentații mai solide, referindu-ne în acest sens la oprimarea exercitării libertății religioase a diferitelor culte dar și la incertitudinea morală a Bisericii Ortodoxe de la acea vreme, la drama acelei părți a intelectualității românești care încerca să se situeze dincolo de barierele impuse de regim prin asumarea curajului ca blândețe, și nu în ultimul rând la mistificarea marxist-leninistă care a cuprins înainte de toate sistemul românesc de educație.

Una dintre cele mai mari dureri ale societății românești aflate sub dominația lui Nicolae Ceaușescu a fost, indubitabil, interdicția manifestării religiozității,

indiferent de apartenența sa, în spațiul public. Exista practic o altă formă de legitimare, cel puțin etică, a rațională a publice din acea epocă în sensul în care se dorea conturarea unei conștiințe colective exclusiv materialiste, cufundată în spiritul proletar și al industrializării, servind în cele din urmă șovinismului politic la nivel de sistem care întrunea aspectele specifice simbolisticii și imaginarului puterii și astfel mai ales statul de drept era cel mult o dorință pioasă. De altfel, sentimentul religios reprezenta cea mai mare amenințare la adresa regimului ceaușist, iar ideea unei permisivități a atașamentului confesional nici măcar nu putea fi gândită. Pe de altă parte, anihilarea autorității morale a Bisericii în societate era o necesitate, având în vedere că însăși structura poporului român se acorda standardelor unei mentalități dependente de latura transcendenței metafizice a creștinismului, ortodoxia constituind o trăire profundă ca urmare a faptului că societatea românească îmbrățișa în cea mai mare parte confesiunea creștin-ortodoxă, neexcluzând nici celelalte rituri confesionale creștine care s-au confruntat cu aceleași drame ale rigorilor noului ateism împreună cu Biserica Ortodoxă Română. Spunem necesitate întrucât altă modalitate de supraviețuire și de consolidare a puterii pentru regimul comunist nu exista. Din acest punct de vedere ne este permis să corporalizăm specificitatea politicii lui Nicolae Ceaușescu în interiorul unei morale a stăpânilor, dorința sa cea mai arzătoare fiind în cele din urmă propagarea unui alt sistem de valori și de norme care să înlocuiască simplitatea mesajelor creștine, considerate incompatibile cu nevoile ultimei și celei mai cuprinzătoare etape a societății, și anume comunismul. Așadar, mai ales Biserica Ortodoxă Română se afla în fața unei noi provocări, mult mai dură chiar și decât momentele în care s-a luptat pentru obținerea autocefaliei la care aspirase vreme îndelungată.

Până în momentul instaurării regimului ceaușist, în special creștinismul românesc se confruntase cu obscuritatea și funestitatea experimentelor carcerale care au fost aplicate atât anumitor ierarhi sau preoți, cât și unei părți considerabile a laicității practicante în manifestarea religioasă. De asemenea, situația era total contrastantă față de cea din alte țări comuniste, mai ales față de cea din Polonia, acolo unde Biserica Catolică putea să se opună într-o măsură mai mare amenințărilor comuniste, datorită unității ecleziastice reflectată în autoritatea morală si chiar politică a Vaticanului, și nu în ultimul

rând datorită preluării ulterioare a scaunului papal de catre cardinalul Karol Wojtyla, acesta din urmă fiind polonez. În cazul Bisericii Ortodoxe Române, contextul era cu totul diferit și nu putem face abstracție nici de inexistența unei Biserici Ortodoxe universale, ca in cazul Bisericii catolice, care în spiritul unității sale ar fi dat poate un alt tonus structurii ierarhice a BOR, aflată în fața unei multitudini de compromisuri, și nici de faptul că majoritatea țărilor de confesiune ortodoxă au fost atinse de acest virus al comunismului. Altfel spus, era aproape imposibil ca regimul să nu-și impună autoritatea în fața puterii ecleziastice, care, pentru a supraviețui ca instituție, era nevoită să se relativizeze și să adopte o etică contextualistă, fapt care și-a pus amprenta asupra evoluției sale ulterioare. Iar impunerea autorității regimului ceaușist în fața Bisericii este o realitate ce nu poate fi trecută cu vederea, ținându-se totuși cont de statutul moral al preoților deținuți care, deveniți parte al unui nucleu de suferință colectivă, au reușit să păstreze aprinsă flacăra speranței salvatoare a Bisericii ancestrale care și-a pogorât într-un fel aura și asupra Bisericii peregrine, atât de afectată de rătăcirile sale morale, ce-i drept, provocate. La fel de adevărat este că, odată cu impunerea acestei morale ceaușiste a stăpânilor în fața Bisericii Ortodoxe Române, și Biserica Greco-Catolică avea să sufere cele mai mari pierderi, multe dintre ele datorându-se chiar celei dintâi biserici. Dar ceea ce intrigă mai mult este că ceaușizarea Bisericii Ortodoxe Române a dus într-un final la asasinate morale care au lăsat răni adânci în istorie, precum ororile carcerale cu care s-au confruntat cardinalul Alexandru Todea sau Iuliu Hossu, orori datorate anumitor ierarhi ortodocși, deveniți ulterior prizonieri ai vicleniei propriei rațiuni. Mai mult nici nu trebuie menționat sau amintit, întrucât, după cum s-a mai specificat, sunt realități cât se poate de bine cunoscute, scopul nostru fiind acela de a evidenția un prim aspect legat de perceperea politicii ceaușiste ca spirit al moralei stăpânilor.

Totuși, pentru ultima parte a discuției de față ar merita să facem trimitere și la cei mai exponențiali reprezentanți ai anticeaușismului creștin din România, la nume grăitoare precum Richard Wurmbrand si Gheorghe Calciu-Dumitreasa. Atât cel dintâi, cât și cel din urmă, au fost cele mai puternice și vehemente voci la adresa regimului ceaușist, reușind să denunțe în fața opiniei publice internaționale o parte din atrocitățile comise de sistemul mai sus amintit. Faptul că cei doi au reușit să emigreze în SUA, într-un spațiu al

libertății și al respectării prevalenței individualității, a însemnat enorm pentru nevoia de supraviețuire a spiritului religios din România chiar și la acea vreme când cultul personalității comuniste cunoștea cea mai înfloritoare perioadă din istoria sa. Cert este că Biserica a avut de luptat nu numai cu un misticism ceaușist, ci și cu propriile sale înclinații morale, care s-au cristalizat într-un fel de paradigmă amoralistă specifică unui caracter ignobil, ceea ce a dus la o decrepitudine morală cel puțin din punct de vedere instituțional, accentuându-se astfel evoluția unui set ceaușist de prescripții etico-sociale, dacă ne este permis să ne exprimăm în acești termeni. Însă chiar și pentru o asemenea decrepitudine există anumite cauze, care au o bază de argumentare la care nu ne putem raporta decât ca observatori morali ce caută să înțeleagă fragilitatea contextuală care a marcat fundamental poziția Bisercii față de regimul ceaușist.

La fel de dureroasă a fost și modalitatea în care dominația ceaușistă a reușit să neantizeze structura unei intelectualități conturate și pregnante, eliminând din acest punct de vedere chiar și esența unui cod etic autentic, necesar pentru orice societate înrădăcinată la nivel de conștiință în principiile drepturilor naturale și ale îndatoririlor. Vorbim de acea intelectualitate al cărei caracter neutru axiologic ar fi fortificat chiar până la ineluctabilitate construcția unei conștiințe colective imparțiale dependentă de diversitate expresivă sub aspectul opiniei publice. O intelectualitate care ar fi dat de înțeles că un grup nu poate deveni societate decât dacă își însușește curajul ca blândețe în eforturile de a limta și retrânge psihologia răului la o pulsiune a inconștientului colectiv. Pe de altă parte, pulsiunea adusă în discuție ar fi fost controlată prin exercitarea libertăților individuale fundamentale, acestea cunoscând la rândul lor semnificația impunerii anumitor orizonturi și limite. Însă tocmai acestei intelectualități nu i-a fost permis să se exprime și să se manifeste, strategia ceaușistă dovedindu-și din nou vigilența necesară atâta vreme cât a reușit să promoveze și să mențină intactă o intelectualitate de partid care a acoperit toate vocile dimprejurul său. Nu are rost să facem referiri precise la structura intelectualității mai sus amintite și la spațiile în care ea s-a putut manifesta, dar dacă ne gândim doar la ceea ce societatea românească avea dreptul să cunoască prin televiziune sau alte mijloace de comunicare socială, ne dăm seama încă o dată de subtilitatea autoritarismului ceaușist devenit dogmă chiar

și în interiorul intelectualității. În acest sens, intelectualitatea din umbră nu putea fi percepută decât ca una imaginară, rătăcită și izolată în propria sa intimitate, ca urmare a imposibilității realizării autenticității acelui canal social de comunicare culturală. Ceea ce era conceput ca revoluție în interiorul unei paradigme intelectuale nu avea cum să fie dat în vileag în măsura în care cultul personalist ceaușist își conturase deja o universalitate dogmatică din punct de vedere social și politic, gândirea situându-se astfel la nivelul de prejudecată, fapt ce a dus la o stare de neautenticitate perceptibilă.

În termeni asemănători vorbim și despre sistemul românesc de educație care a suferit de carențe identice cu cele pe care le-am precizat în cazul intelectualității, totul, dar absolut totul căpătând dimensiunea unei inchiziții cel puțin psihologice, întrucât până la stadiul demenței colective a fost doar un pas.

Realitățile menționate și prezentate în lucrarea de față sunt câteva din multe altele care ne clarifică adevărata semnificare și semnificație a regimului ceaușist și nu întâmplător a fost luată în considerare ideea identificării perioadei de dominație ceaușistă cu spiritul unei morale a stăpânilor, iar pe baza acestei considerații parcă înțelegem și mai bine de ce ne rezervăm dreptul de a vorbi despre agresivitate și viclenie a rațiunii în comunismul românesc. La fel de bine înțelegem și de ce Nicolae Ceaușescu a reprezentat un model de stalinism național care a îmbrățișat cele trei coordonate fundamentale ale populismului dictatorial: autoritarismul, dogmatismul și voluntarismul, de unde reiese că a fost un om cât se poate de viu, dar fiecare om viu trebuie odată și odată să piară.

Într-adevăr, starea ceaușistă de fapt a ajuns să cunoască și punctul final al devenirii sale, poate chiar atunci când speranța răsturnării istorice părea să nu mai surâdă. Toate schimbările care au avut loc în Europa de Est și Centrală la sfârșitul anului 1989, începând cu căderea zidului Berlinului, au culminat așteptat sau neașteptat cel puțin cu o lovitură de stat în România (decembrie 1989), percepută nu de puțini teoreticieni ca un neașteptat dar divin, chiar dacă încă mai domină atitudinea dilematică privitor la această așa-zisă revoluție, adesea considerându-se că totul a fost conceput de către fosta Uniune Sovietică aflată sub conducerea lui Mihail Gorbaciov. Dar făcând abstracție de ceea ce se află dincolo de adevărurile pe care noi le cunoaștem, revoluția din decembrie 1989 are, asemenea tuturor căderilor regimurilor comuniste din Europa de Est și Centrală, o importanță universală, căci din ele decurg consecințe pozitive și negative care interesează întreaga familie umană. De asemenea, ea va reprezenta întotdeauna atingerea unui nou prag al speranței de care societatea românească se agață în continuare atâta vreme cât schimbarea unei mentalități socio-politice colective sub aspect cutumiar presupune timp și răbdare.

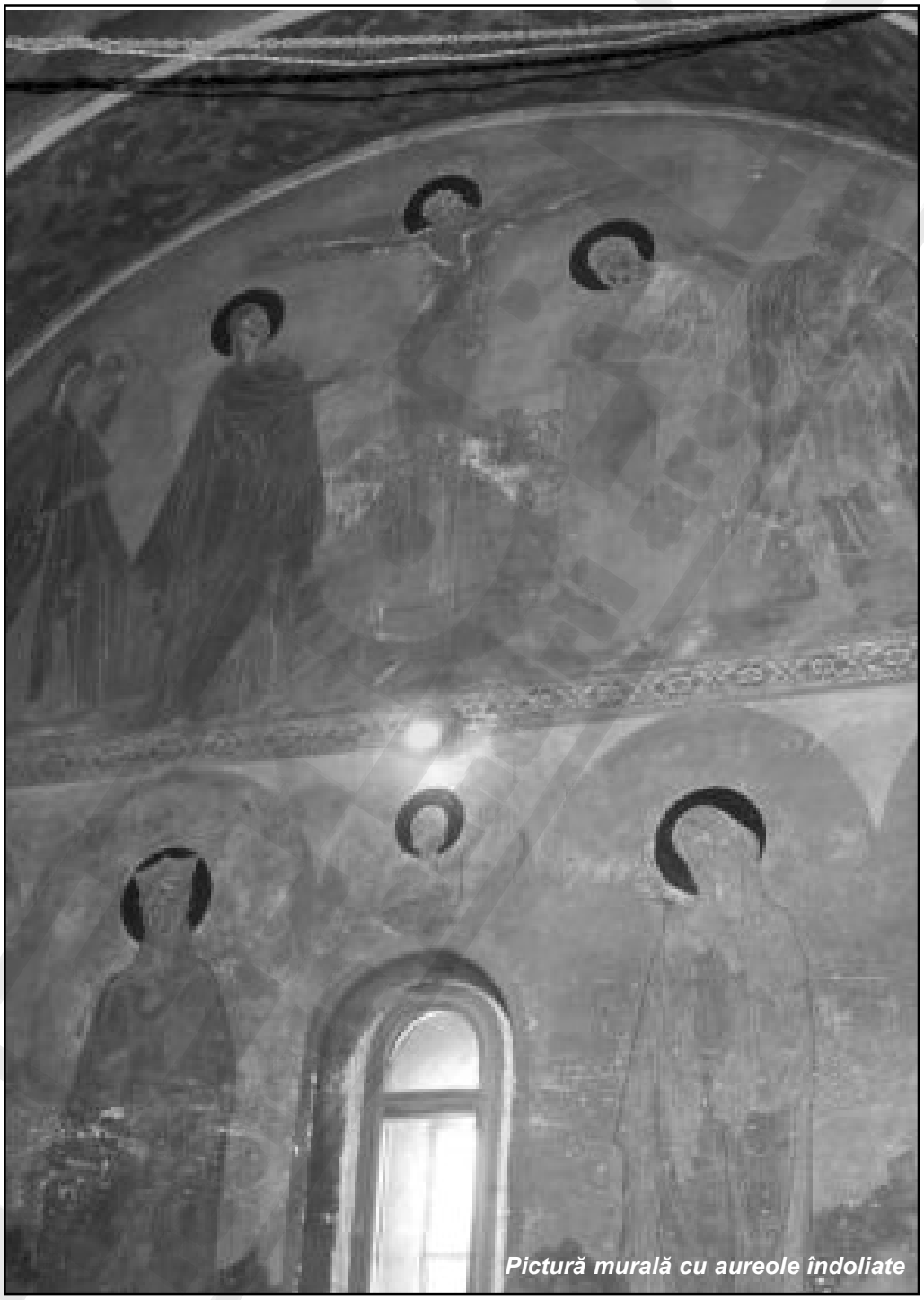

Pictură murală cu aureole îndoliate

Biografia lui Vasile Cesereanu

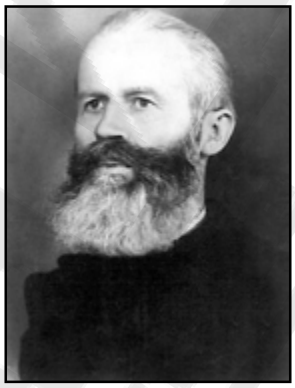

Preotul Vasile Cesereanu la vârsta de 52 de ani (fotografie din 1951)

Vasile Cesereanu s-a născut la 15 februarie 1899 în comuna Năsal din raionul Gherla, județul Cluj. A fost fiul a doi țărani, Grigore și Ana. Școala primară a urmat-o în comuna natală. Liceul l-a făcut la Gherla, mai întâi la Liceul de stat maghiar, apoi la școala normală de învățători. De asemenea, a studiat la Liceul Andrei Mureșanu din Dej, unde a obținut bacalaureatul și maturitatea în 1921. S-a înscris la Academia de Teologie greco-catolică din Gherla, pe care a terminat-o în 1925. în 1926 s-a căsătorit cu Veturia Mureșan (născută la 17 septembrie 1900). Din această căsătorie s-au născut patru copii, din care doar doi au supraviețuit: o fată, Maria (născută la 8 februarie 1933) și un băiat, Domițian (născut la 11 ianuarie 1935). Vasile Cesereanu a rămas văduv în 1953.

Tot în 1926 a fost hirotonit preot de către Iuliu Hossu, episcopul greco-catolic de Gherla (mai târziu, episcop de Cluj-Gherla și apoi cardinal *in pectore*). în 1937 a fost în pelerinaj la Roma. A activat ca preot în parohia Copru (aparținând de protopopiatul Câmpia), situată în județul Cluj (fost județ Someș). În parohia Copru a fost preot greco-catolic vreme de 21 de ani, până în 1947, când s-a pensionat pe motiv de boală. A fost apartinic, dar simpatizant al Partidului Național Țărănesc. După ieșirea la pensie s-a mutat în comuna Budești din județul Bistrița-Năsăud, unde a continuat activitatea preoțească în clandestinitate, în casa sa particulară. Desființarea de către regimul comunist a Bisericii greco-catolice, în 1948, nu l-a făcut să treacă la ortodoxie, ci a întărit credința sa statornică în greco-catolicism. Acest abuz al desființării bisericii unite cu Roma i-a reactivat misionarismul și l-a mobilizat să se

Preotul Vasile Cesereanu în 1926, anul căsătoriei și al hirotonirii sale

implice personal într-o pledoarie tenace pentru repunerea în drepturi a cultului greco-catolic. În timpul activității sale greco-catolice clandestine a ținut constant legătura cu doi frați și călugări bazilitani (Grațian și Iacob) din Visuia.

În cursul anului 1956, în rezistența greco-catolică s-a derulat o amplă acțiune petiționară. Ea s-a născut în urma îndemnurilor de statornicie în credință transmise de ierarhii supraviețuitori din închisoarea de la Sighet - Iuliu Hossu, Alexandru Rusu și Ioan Bălan -, depuși la Mănăstirea Curtea de Argeș, unde au fost vizitați de clerici și creștini clandestini din fostele eparhii. Cei trei ierarhi au redactat acolo un Memoriu în care cereau repunerea Bisericii greco-catolice desființate în toate drepturile sale constituționale avute până la Decretul din 1 decembrie 1948. Două exemplare ale Memoriului au fost găsite la preotul Vasile Cesereanu și au fost reținute drept corpuri delict într-un dosar de anchetă.

În mișcarea petiționară care a cuprins numeroase localități din fostele eparhii greco-catolice, Vasile Cesereanu a alcătuit, în numele enoriașilor din localitățile învecinate comunei Budești, două Memorii, cu semnăturile celor care participau la slujbele clandestine și ale celor care aduceau cu ei foi volante semnate pentru a fi atașate respectivelor Memorii. În acestea se cerea eliberarea episcopilor întemnițați și repunerea în stare de funcționare a cultului greco-catolic. Și aceste documente au fost înregistrate între corpurile delict cumulate în dosarul de condamnare la patru ani care a dus la întemnițarea preotului Vasile Cesereanu pentru delictul de instigare publică.

Pentru credința sa, Vasile Cesereanu a suferit șase condamnări (de luni ori ani), fiind încarcerat în închisorile Gherla, Cluj, Aiud, Jilava, cu pauze și intermitențe, din 1952 până în 1964. în total, perioada sa de închisoare însumează aproape șase ani. După eliberarea din închisoare a dorit să emigreze, dar autoritățile comuniste nu i-au îngăduit acest lucru.

În 1974 a fost primit în Ordinul bazilitan (Ordinul Sfântului Vasile Cel Mare). Din 1975 a început demersurile oficiale pentru a emigra la o mănăstire din Glen Cove, statul New York, în Statele Unite ale Americii, unde se afla o comunitate de călugări bazilitani. Între

1975 și 1977 a trimis mai multe memorii către conducerea P.C.R. și a statului român, cerând aprobarea pentru a emigra. Pentru plecarea în Statele Unite a cerut ajutorul părintelui ieromonah Miron Maftei Moldovan.

În vara lui 1978 a plecat la Roma (în tranzit spre S.U.A.). La Roma a cunoscut o serie de personalități din emigrație, între care canonicul Aloisie Ludovic Tăutu și Vasile Cristea (episcopul românilor greco-catolici din emigrație). A avut mai multe întâlniri cu Pontiful Ioan Paul al II-lea. De la Roma a făcut pelerinaje la Fátima și Ierusalim.

Din dispoziție papală s-a stabilit definitiv și a slujit, ca monah bazilitan, la o mănăstire de maici - călugărițele "Inimii Maicii Domnului de la Fátima" (Suore Oblate), aflată la marginea orașului Roma. La această mănăstire erau găzduiți și alți preoți de origine română, între care părintele Sergiu Strezza.

Fotografie din 1940 cu Vasile Cesereanu, soția sa Veturia (născută în 1900) și cei doi copii (Maria, născută în 1933, și Domițian, născut în 1935)

În 1980 a înaintat Pontifului Ioan Paul al II-lea un memoriu amplu (scris de mână în limba română, însoțit de o traducere italiană dactilografiată), în care a expus situația sa personală în cadrul Bisericii greco-catolice persecutate în România; în același memoriu a cerut binecuvântarea papală ca membru al Ordinului Sfântul Vasile cel Mare. Acest Memoriu a fost adus la Cluj de părintele Silvestru Augustin Prunduș, superiorul preotului Cesereanu în cadrul Ordinului Sfântul Vasile cel Mare.

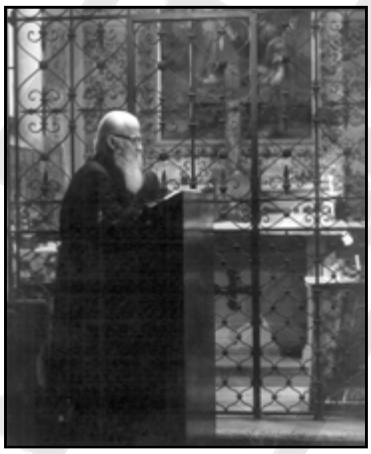

Preotul Vasile Cesereanu, în exil la Roma (fotografie din 1980)

Vasile Cesereanu a murit la Roma, din pricina unei tromboze cerebrale, în 19 martie 1984. Este îngropat în cimitirul Campo Verano din Roma, alături de canonicul Aloisie Ludovic Tăutu.

EUGENIA SARVARI

Vasile Cesereanu - un preot greco-catolic nerevenit

Motto: "În piept
mi s-a trezit un glas străin
și-un cântec cântă-n mine-
un dor ce nu-i al meu.
Se spune că strămoși cari
au murit fără de vreme (…)
vin să-și trăiască mai
departe
în noi
viața netrăită."
(Lucian Blaga)

În luna ianuarie a anului 2015, Ruxandra Cesereanu îmi povestea despre un gând care o frământă: ideea de a face un volum cu documentele obținute de la C.N.S.A.S. în urmă cu unsprezece ani, despre bunicul ei patern, Vasile Cesereanu, preot greco-catolic. Consultase atunci o mie două sute de pagini și xeroxase o mie. Așa a început urmărirea din aproape în aproape a acestui împătimit în credință, Vasile Cesereanu. Munca la care ne-am angajat nu a fost deloc ușoară, întrucât cele o mie de pagini alese și dactilografiate le-am cules întocmai după forma și conținutul celor preluate de la C.N.S.A.S., din dorința de a respecta întrutotul autenticitatea lor.

În timpul lucrului, am trecut, pe rând, prin stări extreme. De la revolta în fața delațiunii abjecte - m-a revoltat în primul rând un informator, care se declara prieten al părintelui Cesereanu și al fiului acestuia, Domițian, dar nu se sfia defel să descrie cu lux de amănunte discuțiile avute, până la sentimentul de profund respect, în fața acestui om dârz, care nota într-unul din

memoriile sale că "fanatismul meu nu strică nimănui, dimpotrivă, zidește". La interogatorii, declara drept, cu fruntea sus, toate "păcatele" săvârșite. Astfel, într-un interogatoriu din 25 octombrie 1961, el declara: "După actul unificării cultului greco-catolic cu cel ortodox din anul 1948 am oficiat în repetate rânduri la domiciliul meu slujbe clandestine în ritul greco-catolic la care au participat diferite persoane (...).

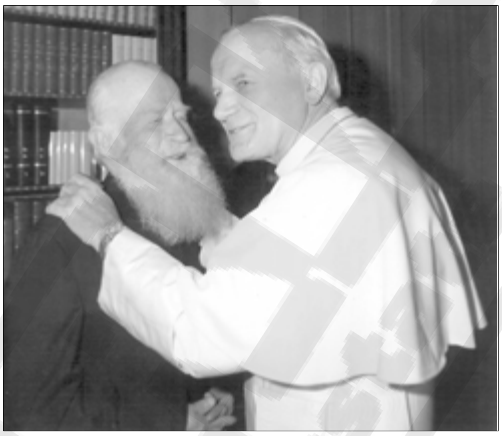

Această acțiune am continuat-o atît în anul 1956 cît și după această dată pînă în vara acestui an inclusiv, făcînd ultima slujbă clandestină în urmă cu aproximativ 3 sau 4 săptămîni înainte de arestarea mea (...)

Pînă în anul 1958 am oficiat clandestin atît cununii cît și botezuri - Cu ocazia slujbelor clandestine pe care le oficiam am îndemnat credincioși la rezistență în sensul de a nu trece la religia ortodoxă ci să rămînă mai departe la cea catolică, greco-catolică. (...)

În vara anului 1956 venind în contact cu diferiți preoți greco-catolici nereveniți de prin comunele vecine am aflat dela ei, nu pot preciza dela cine anume despre acțiunea episcopilor greco-catolici nereveniți Rusu Alexandru, Hossu Iuliu și Bălan Ioan dela mînăstirea din Argeș de a reînființa cultul greco-catolic și despre memoriile întocmite de ei în acest scop. Ca urmare a acestor acțiuni am auzit dela credincioși care veneau și participau la slujbele clandestine oficiate de mine că în comunele vecine se fac memorii cu semnături ale celor netrecuți la ortodoxie pentru a fi înaintate Ministerului Cultelor - Auzind despre aceste acțiuni am redactat și eu două memorii pe cite o coală de hârtie scrise la mașină (…)

Memoriul avea un caracter colectiv și prin care ceream eliberarea episcopilor și repunerea în stare de funcționare a cultului greco-catolic".

Tot astfel, în scrisorile adresate unui preot trecut la ortodoxism se arată de o maximă intransigență, susținând că credința nu poate fi schimbată ca "o marfă de târg" sau ca o "haină de împrumut". Citeam cu multă luare-aminte și așteptam, culmea, cu sufletul la gură să

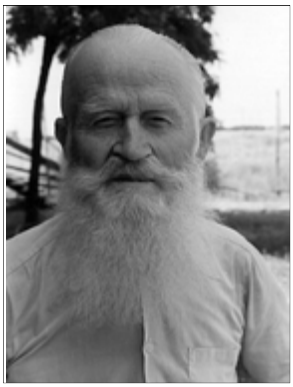

văd ce mai înfăptuiește acest vajnic om, pentru că din toate acele declarații-delațiuni se poate urmări în amănunt tot parcursul acelor ani. Pentru mine este un personaj dintr-o poveste cu întâmplări oribile, dezvăluind o fațetă scârnavă a sufletului omenesc. Și nu de puține ori, în lungile zile de travaliu, mă gândeam cât de grozav vor fi fost de trăit pentru el acele fapte, dacă pentru cineva care citește toate acestea, după atâția ani, ele sunt atât de greu de suportat.

Dar nu doar rectitudinea morală impune în comportamentul preotului Vasile Cesereanu, ci și omenia lui, incontestabila iubire pentru semeni, practicată fără teamă. Am găsit într-un alt interogatoriu o referire la ajutorul pe care el l-a dat unei familii nevoiașe a unui preot cu o familie numeroasă. Citez din depoziție: "Porumbul despre care este vorba a fost adus de o credincioasă în scopul de a ajuta pe un preot greco-catolic nerevenit care este muncitor c.f.r. și se numește Zegreanu Grigore. După porumb a venit soția lui și l-a dus - în memoriul făcut de mine pentru susținerea recursului nu știu să se fi menționat că s-ar fi făcut o ilegalitate". Apoi ajutorul bănesc dat soției protopopului de Cluj, Băliban Virgil, condamnat la 20 de ani de detenție și trimis printr-un călugăr greco-catolic: "Aproximativ în luna ianuarie 1960 s-a prezentat la mine in Comuna Budești fostul călugăr greco-catolic ARIEȘANU GHEORGHE din Comuna Visuia raionul Bistrița -

Acesta mi-a spus ca s-a adunat (deja) o sumă de cca 200 lei întrebându-mă ce să facă cu această sumă. Eu i-am răspuns să o dea acolo unde este mai mare lipsa

El mi-a răspuns că mai mare lipsă este la familia lui Băliban Teofil unde acasă se află numai soția acestuia cu doi copii -

La cîtva timp după aceasta Arieșan Gheorghe a venit din nou la mine și mi-a spus că suma de bani respectivă a dat-o soției condamnatului Băliban Teofil -

Tot cu această ocazie Arieșan Gheorghe mi-a prezentat din partea soției lui Băliban Teofil o scrisoare de mulțumire pentru ajutorul dat respectiv scrisoarea ce mi se prezintă în anchetă". Gestul umanitar a fost urmat de o scrisoare impresionantă din partea soției lui

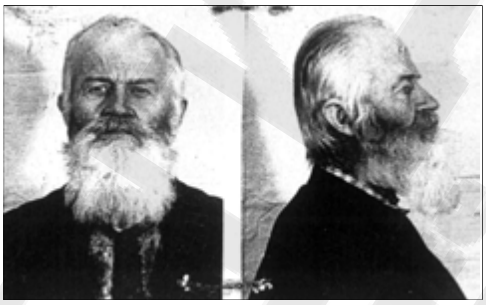

Băliban Virgil: "Sfințite Părinte, Dumnezeu V-a îndemnat chiar azi, 30 ian. 1960 să-mi veniți în ajutor când nu mai aveam nici o lețcaie în casă. Din tinerețele mele am crezut în minuni și simt acum ca și atunci, că la nenorocire mai mare, în momente de cumplită exasperare, Bunul Dumnezeu intervine imediat, prin îngerii Săi bineînțeles, să redea curajul de a ne duce zilele înainte.

Vă mulțumesc f. mult, Bunule Părinte. Ați făcut o faptă cu adevărat demnă de un preot. Să dea D-zeu ca și eu să mă pot revanșa încă aici pe pământ.

Vă rog f. mult să ne pomeniți pe toți în rugăciunile Dv. începând cu Teofil, să se reîntoarcă mai degrabă între noi sănătos și cu suflet înnoit pt. via Domnului.

Pentru fapta Dv. eu n-am să Vă uit niciodată. Nu am cuvinte să Vă mulțumesc.

Lăudat să fie Isus și respectuoase salutări."

Toată această muncă o pot considera un parcurs spiritual, care nu întâmplător m-a condus în fața celulei de la Jilava a Monseniorului Ghika. Și mă mai gândesc, acum după parcurgerea acestei căi, că Vasile Cesereanu, precum Zaheu cocoțat în copac, ori slăbănogul coborât prin spărtura din acoperiș pentru ca Isus să-l tămăduiască, a ieșit din anonimat, a devenit o individualitate pe lângă care nu puteam să trec impasibilă și pe care am învățat să o iubesc, dincolo de timp. Hotărârea și extraordinara tenacitate a părintelui Cesereanu, care nu "și-a căutat alinare în semeni", a fost răsplătită peste măsură. Și-a încredințat soarta Domnului, iar Domnul a făcut să strălucească "dreptatea ca lumina și dreptul său ca soarele la amiază" (Ps. 37. 6-7).

Versurile lui Blaga din motto-ul de început m-au dus cu gândul la neliniștea Ruxandrei Cesereanu, care pare a veni din această dorință a bunicului patern de a "reveni" pentru a-și trăi "viața netrăită".

P.S. Citatele le-am dat respectînd forma documentelor preluate de la C.N.S.A.S., cu toate greșelile de dactilografiere, întru respectarea adevărului istoric.

Documente obținute de la C.N.S.A.S.

(fragmente)

NOTĂ

Nu am intervenit în culegerea documentelor cu niciun fel de corectură ori adaos. Am conservat ca atare greșelile de ortografie, de sintaxă, punctuație, morfologie, și alte tipuri de greșeli, indiferent cui aparțineau acestea: fie membrilor organelor de Securitate (lucrători operativi, anchetatori etc.), fie informatorilor, fie personajului principal al acestui dosar, preotul greco-catolic Vasile Cesereanu. Majoritatea sunt greșeli de dactilografiere, pe care le-am menținut ca atare, pentru autenticitatea documentelor.

R e f e r a t
18. Mai 1951

Tov. Lt. Major.

Verificand nota informativa referitor la preotul Gr. Catolicrezistent CISEREAN VASILE din com. Budesti Raionul Ludus, din verificarile si investigatiunile inteprinse rezulta ca cele cuprinse in nota in cauza se verifica intocmai.

Susnumitul preot in ziua de 30 Aprilie a.c. la locuinta s,a a facut slujba religioasa clandestina la care au luat parte cca. 25 persoane tarani saraci si mijlocasi din com.Micesti de Campie, Copru, Visuia, Budesti RaionulLudus si chiar din com. Buza Raionul Beclean. Asupra acestui fapt preotul a fost surprins de catre numitul [***] din com. Budesti.

Preotul in cauza pentru a nu fi prins in timpul slujbelor se folosea de numitul [***] servitor la el, pe care l punea cu un binoclu sa stea de baza si sa l anunte daca se indreapta cineva catre casa lor.

Numitul Preot este cunoscut ca un element bigot Gr. Catolicrezistent inversunat, care insa nu manifesteaza deschis aceste sentimente, el insa se foloseste de diferiti tarani inca neridicati si prin aceasta cauta sa intretina influenta lui si a religiei Gr. Catolice in masele taranesti. Preotul CISEREAN VASILE in fata numitului [***] servitorul cui care vrecventa sedintele de U.T.M. a afirmat ca: Aceasta organizatie nu va mai trai mult si tot biserica va ramane puternica, dar nu cea ortodoxa ci cea Gr. Catolica.

Pentru veracitatea celor de mai sus anexez si dpua declaratii in original si in copie.

Propun intocmirea dosarului susnumitului preot si [**] trimilui in U.M.

Plot. de Sec. Turcu Adrian

[s.s. indescifrabil]

*
* *

[Document în dublu exemplar, unul dintre ele, notat în manuscris]

Copie

DECLARATIE

Subsemnatul FAUR ERONIM nascut in anul 1925 in com. Budesti Raionul Ludus Regiunea Mures, membru in P.M.R. din anul 1947 domiciliat in comuna BUDESTI Raionul Ludus Regiunea Mures, declar urmatoarele:

In ziua de 30 Aprilie a.c. deplasandu ma spre locuinta fostului preot Greco Catolic CESEREON VASILE, care locuieste la 1 km, de comuna Budesti, eu am fost insotit de inca doi tovarasi din satul Visuia, care au venit la Sfatul Popular din Budesti si neau povestit despre unele lucruri pe care eu le am urmarit cu acesti oameni.

Eu vazand care este situatia m,am deplasat cu acesti doi tovarasi la casa preotului CESEREON VASILE. Apropeindu ne de casa lui am vazut pe servitorul lui care era pus la panda cu un binoclu, de catre preotul CESEREON VASILE. Eu am cautat sa pot patrunde cat mai bine sa nu ma observe servitorul pana oi fi in curte la el, dupa cum nici nu m,a vazut.

Dupa ce eu si ceilalti doi tovarasi am intrat in curtea preotului a esit afara preoteasa, intrebandu ma in mod dusmanos ca, ce caut eu in curtea lor, eu i am raspuns cu cuvinte frumoase ca, numai intamplator m,am dus acolo si am intrebat de parintele daca este acasa, iar preoteasa mi a rasouns ca este plecat de dimineata in comuna si nu a mai venit.

Eu vazand ca aceasta preoteasa cauta sa ma minta i am cerut voie sa ma lase sa intru in casa, din fata pr oteasa nu a vrut sa mi de a voie, eu din nou i am raspuns caci daca nu vrea sa ma lase eu voi intra fortat in casa, dupa care asa am si intrat.

Intrand in prima camera am fost urmat de cei doi tovarasi din comuna Visuia, care au venit dupa mine, in prima camera nu am gasit nimic, iar am intrat in a doua camera de unde privind pe geamul unei usi am vazut pe preotul CESEREON VASILE ca era dupa masa, care era imbracat cu haine de biserica si patrafirul dupa gat, iar pe masa era un numar de 6 7 prescuri mai era sitoca si apa sfintita si era un numar de 25 oameni batrani care erau in genunchi in fata preotului. Eu cand am intrat in camera i am gasit cantand cantece bisericesti de religie Gr. catolica.[****]

La intrarea me a in camera unde faceau ei slujba preotul m,a intrebat ca ce caut pe acolo, eu i am raspuns ca a si avea ceva treaba cu preotul iar preotul mi a zis si mie sa ocup un loc pe scaun si sa ma rog si eu cu ei. Eu am plecat nu am stat nici 20 minute, de cat m,am uitat daca iau parte si din comuna, dintre care am gasit numai pe [***] de [***] ani o fata cu numele [***] o nevasta [***] care era maritata dupa [***] CESEREAN IULIANA, iar mai erau din cumuna BUZA Raionul Beclean si din comuna VISUIA, eu dupa ce am observat cum stau lucrurile am esit afara si am plecat la Staful Popular unde am anuntat pe Presedintele Sfatului.

Aceasta i mi este declaratia pe care o dau si semnez personal.

Budesti 17. Mai 1951. ss. Faur Eronim.

Pentru conformitate.
Plot de Securitate
Turcu Adrian
[s.s. indescifrabil]

*
* *

[Document în dublu exemplar, unul dintre ele, notat în manuscris]

Copie

DECLARATIE

Subsemnatul LEGIAN IOAN fiul lui Toader si Nastasia, nascut in anul 1930 in com. Copru Raionul Ludus Regiunea Mures, dau urmatoarea declaratie asupra preotului CISEREAN VASILE din comș BUDESTI Raionul Ludus.

Sunt suluga la acest preot din anul 1944 la acest preot unde am facut serviciul pentru inbracaminte si bani, dupa care nu mi a dat bani in 1 c de nai 2,1/2 ha. pamant.

Acest CISEREAN VASILE a fost preot Greco Catolic in comuna Copru iar dupa reforma rligiei nu a fost de acor cu religia ortodoxa si nu a vrut sa treaca la ortodoxi si mai bine a ramas in afara biserici.

Dupa ce acest preot, s,a facut reforma religiei a cautat oameni pe care ia influentat casa duca o ura in potriva religiei ortodoxa si sa bage fel de fel zgomote in masele largi de oameni, chiar si pe mine m,a inpiedeca sa particip la sedintele organizatiei de baza de tineret din comuna Budesti, spunindu mi in mai multe randuri ca aceasta organizatie nu va mai trai mult si tot biserica va ramane mai puternica, dar nu cea ortodoxa ci cea greco catolica.

Pe mine ca servitor ma punea sa fac de paza afara si sa nu vie cineva peste el in casa, cand facea slujbe cu alti oameni din Copru, din Visuia si din Micesti [****].

A inceput sa tina slujbe mai tare pe linie de religie greco catolica de prin anul 1949 tot odata pe luna tine slujbe.

Cazuri concrete pe care le mai tin bine in minte sunt in ziua de 30 Aprilie 1951 [****], cand a adunat la casa lui circa 25 oameni mai vrastnici si a facut slujba in casa la el, oameni aducandu i prescuri si parca si oua rosi [****]. Pe mine m,a pus la post de panda cu binoclu pe afara, me a spusca, atunci cand voi vedea pe cineva care se indreapta spre casa lui sa l anunt ca sa aibe timp sa se scunda cu oameni cu tot. Acest preot a antrenat pe oameni din Copru si din Visuia de veneau Dumineca denoapte ca sa nu fie vazuti d nimeni, iar la plecare eseau numai cate unul singur, iar ceilalti nu eseau pana nu s,a indepartat acei care a esit. [****]

Iar dela Pasti in coace a mai tinut trei slujbe unde a luat parte urmatori taranidin Copru [***][****]

Chiar in fie care Dumineca dupa Pasti a tinut slujba in casa la el. Iar inainte de Pasti acest preot lucra cu doi calugari din Visuia [****], nu stiu cum ii chema stiu ca sunt frati. [****]

Pe langa slujba pe care o facea saptamana mare a pastelor, a mai spovedit peste 40 de persoane, care veneau noaptea la el, tot odata sa si cuminecau.

A mai avut si cazuri de cununie la el in casa. Stiu ca inaintea postului de pasti a cununat pe unul din Camaras. care a venit noaptea si la cununat iar pe mine m,a pus sa fac paza pe afara prin curte. [****]

A mai influentat lumea de veneau la el ca la biserica si iaduceau prescuri. Are asupra lui haine bisericesti si patrafirul luat dela biserica din Copru.

Mai a facut multe slujbe pentru morti, care mureau si erau oameni de ii inmormanta cu preot ortodox numai de forma si in acela si timp cand il inmormantau el facea slujba acasa la el pe legea Greco Catolica.

Dupa toate acestea vazute de mine eu cred ca acest bandit de preot nu a adus numai greutati regimului de azi.

Aceasta i mi este declaratia si semnez cu mana me a propie.

Budesti 17 Mai 1951 ss. Legian Ioan.

Pentru conformitate:
[s.s. indescifrabil]

*
* *

[Document în dublu exemplar]

BIROUL RAIONAL A SECURITATII STATULUI LUDUS prin curier
"3. IV. 955
S. III se va arăta că au procedat greșit că au intrat în casă punânduse de aceasta pe preotul și pe participanți în gard. Luduș are și din altă sursă inf. sau numai cele date în Declarație. Fișa și Dos. Preotului; pătrundere ....tive de a constata dacă nu are legături cu alte ... din Rezistență. Dos. cu propuneri de reținere de 15 zile. " [*]

[Ștampilă: I. 3 INTRARE Nr. 10.325.

1951 Luna Iunie Ziua 4]
Nr. 1 / 1189
1 Iunie 1951

DIRECTIA GENERALA A SECURITATII STATULUI
REGIUNEA MURES

Raportam ca Preotul Gr. Catolic rezistent CESAREAN VASILE [****] din comuna Budesti Raionul Ludus, nascut la 14 August 1898 in com. Nasal Raionul Gherla, casatorit cu Veturia, are doi copii: Domitian si Maria, avere are 18,85 ha. pamant, o casa, 1 cal, 3 vaci, 4 porci etc. Este chiabur, domiciliaza in com. Bud sti Rai. Ludus, in ziua de 30 Aprilie a.c. la locuinta sa a facut slujba religioasa in rit Gr. Catolic, la care au luat parte cca. 25 persoan, tarani saraci si mijlocasi din com. Micesti de Campie, Budesti, Visuia, Copru toate din raionul Ludus si persoane din com. Buza Raionul Beclean Regiunea Rodna.

Susnumitul preot pentru a nu fi surprins in timpul cand facea slujbe religioase se folosea de numitul [***] servitor la el, pe care cu un binoclu il punea sa stea de paza si sa l anunte in caz daca se apropie vre,o persoana straina de locuinta.

Preotul CESAREAN VASILE este cunoscut ca bigot Gr. Catolic inversuna care insa nu manifesta deschis aceste sentimente, in schimb se foloseste d diferiti tarăni, prin care cauta sa si mentina influenta sa si a religiei Gr. Catolice in masele taranesti. Numitul a afirmat in fata numitului [***] care frecventa sedintele U.T.M. ca: Această organizatie nu va mai trai mult si tot biserica va ramane mai puternica, dar nu cea ortodoxxa ci cea catolica.

Preotul in cauza tine slujbe din anul 1949 clandestine, cate odata pe luna. Afara de aceasta oficiaza cununii religioase, spovedeste, face slujbe pentru morti etc. La domiciliul sau are haine si carti bisericesti pe care le foloseste in slujbele sale.

Mai este in legatura cu doi frati fosti calugari a caror domiciliu nu a fost identificat, din informatii ar fi din com.Micesti de Campie satul Visuia sau Fantanita,

Susnumitul preot a fost suprins in ziua de 30 Aprilie a.c. de catre tov. [***] membru in P.M.R. din com. Budesti si alti doi locuitorii din Visuia care urmeaza a fi identificati dupa care dela ei sa obtinem noi relatii asupra preotului in cauza.

Am luat masuri de identificarea celor doi frati calugari gr. cat. in contra carora vom culege material compromitator si vom raporta de urmare.

Alaturat inaintăm odata cu prezenta in copie doua declaratii obtinute in legatura cu activitatea preotului CESAREA VASILE.

Aceasta problema este urmarita de noi si pe mai departe prin informator si ori ce noi concretiuni vom raporta la timp.

Propunem aprobarea ca acest preot sa fie incadrat in U.M. deoarece prezentă s,a in comuna si in inprejurimi este daunatoare printre taranimea muncitoare, pe care preotul prin actiunele si manevrele sale cauta sa o tina sub influenta sa.

Lt. Maj. de Securitate
Friedman Alexandru
[s.s. indescifrabil]

Plot. de Securitate
Turcu Adrian
[s.s. indescifrabil]

T.A
2. ex.
1. ex. D.R.S.S.
1. ex. A.B.

*
* *

[Document în dublu exemplar, redactat probabil în anul 1951]

BIROUL RAIONAL A SECURITATII STATULUI LUDUS

REFERAT

Asupra numitului CESAREAN VASILE Preot Gr. Catolic, nerevenit, rezistent, chiabur din comuna Budesti Raionul Ludus Reg.Mures, nascut la data de 15 Februarie 1899 in comuna Buza satul Nasal Raionul Beclean Regiunea Rodna, fiul lui grigorie si Ana, casatorit cu Veturi are doi copii Domitian si Maria, originea sociala chiabur, avere are 18,15 ha. pamant, 1 casa, 2 vaci, 1 calstudii are teologia, cu serviciul militar satisfacut ctg. 1921 gradul Slt. la Reg. 84 Infanterie, pana in anul 1944 a fost membru in P.N.L. Brateanu, dupa 23 August 1944 membru in P.N.T. Maniu, in cadrul caruia a dus o activitate propagandistica, in prezent nu este incadrat in nici o organizatie de masa, condamnat nu a fost, dimiciliat in com. Budesti raionul Ludus Regiune Mures.

Susnumitul se caracterizeaza ca dusman al regimului nostu de democratie populara, prin activitetea s,a de rezistenta pe linia Gr. Catolica, tinand slujbe religioase clandestine la locuinta s,a in comuna de mai sus, precum si datorita faptului ca in muncile agricol din vara anului 1951 cand a fost solicitat din partea Sfatului Popular comunal ca sa mearga la desmeristit a refuzat acest lucru.

1. Faur Eronim, nascut in anul 1925 taran sarac, membru in P.M.R. domiciliat in comuna Budesti Raionul Ludus in declaratia s,a arata ca in ziua de 30 Aărilie 1951 trecand pe langa locuinta numitului CESAREAN VASILE a vazut pe servitorul acestuia [***] care statea la pana-da cu un binoclu in fata casei, iar atunci cand a intrat in locuinta susnumituluila gasit inbracat in haine preotesti iar in camera se mai gaseau cca. 25 persoane taranimuncitori in genunchi in fata preotului CESAREAN VASILEiar acesta facea slujba.

2. [***] de [***]ani taran sarac, membru in U.T.M. [***] numitul CESAREAN VASILE, in declaratia s,a arata ca la acesta serveste din anul 1944 fara sa primeasca plata si in loc de bani numitu CESAREAN VASILE ia dat 2,1/2 jug. pamant. Deasemenea in fata lui ia spus in repetate randuri ca Organizatia U.T.M. nu va trai mult si tot biserica catolica va ramane mai puternica. In mai multe randuri la pus de paza ultima data in ziua de 30 Aprilie 1951 in timp ce CESAREAN VASILE facea slujbe in locuinta lui, pentru a nu suprins de persoane straine. Numitul CESARE-AN VASILE slujbe religioase face din 1949. Decand s,au unificat religia Ortodoxa cu ce a Catolica susnumitul cauta sa si apropie oameni din sat, iar din anul 1949 in fiecare luna odata facea slujba religioasa clandestina.Cu ocazia sarbatorilor de Pasti 1951 a tinut trei slujbe. In sap-tamana Pastelor a facut in fie care zi slujba si a spovedit cca. 40 persoane. Deasemenea a facut cununii si slujbe pentru morti.

3. [***] taran sarac, de 26 ani, referent la Sfatul Popular din com. Budesti, mebru in P.M.R. in declaratia s,a arata ca in ziua de 26 Iulie 1951 cand ia fost pus in vedere numitului CESARE-AN VASILE ca sa inceapa desmeristitul acasta a spus ca: El nu poate sa le faca pe toate si a refuzat categoric.

Fata de cele de mai sus propunem retinerea si secetarea directa a numitului CESAREAN VASILE, deoarece este un element stapanit de setimente ostile regimului nostru democratic, iar prin religie cauta sa tina sub influenta s,a taranimea muncitoare. Deasemenea prin faptul ca refuza sa se supuna Hotararilor C.C. al P.M.R. si al Consiliului de Ministri ai R.P.R. pune piedi-ci in executarea sarcinelor ce le revine Sfatului Popular Comunal.

Lt. Maj. de Securitate
Friedman Alexandru
[s.s. indescifrabil]

*
* *

BIROUL RAIONAL A SECURITATII STATULUI L U D U S

Prin curier

"clasase
26. II. 952
La lucrări
originalul?"[*]
[s.s. indescifrabil]

Nr. 342 / 2580 din
25 Februarie 1952
[Ștampila: INTRARE
Nr. 3006
1952 Luna Febr. Ziua 26]

DIRECTIUNEA GENERALA A SECURITATII STATULUI
REGIUNEA MURES

La Ordinul Dvs. Nr. 342 / 15.263 din 20 Octombrie 1951 referitor la preotul Grecocatolic din comuna Budesti raportăm:

Din investigatiunile intreprinse in acest sens se constată că susnumitul si imprezent are o activitate dusmănoasă fată de regimul de democratie populară pe care o manifestă in cercul lu de credinciosi pe care ii tine si imprezent sub influenta sa si ce care sunt in numar destul de mare, adunati din toate comunele si satele apropiate, ca: Copru, Visuia, Budesti etc. ț

Susnumitul tine sub influenta sa un numar de mai bine de 60 credinicosi pe care ii exploatează, inselându-i prin predicile sale mincionase punând in acest fel o serie de greutăti Gospodăriei Agricole Colective din Visuia, de unde susnumitul a reusit de a atrage in mreaja minciunii sale o serie de colectivisti pe carei influentează si care se constată că imprezent nu mai iau asa parte activă la muncă in G.A.C. si care desigur si pe mai departe va căut cu interes de a desbina munca organizată din G.A.C.care până imprezent a decurs in conditiuni multumitoare.ț

Fată de cele de mai sus propunem retinerea lui si cercetarea directă a numitului CESAREANU VASILE,.

Am luat măsuri [*] de a strânge materialul probatoriu si al inainta pentru a putea fi incadrat in U.M., totodată inaintăm alăturat si o copie după corespondenta oficiului Parohial Budesti cu Nr. 18/952 care este trmisă Oficiului Proptopiatului din Ludus. unde arată inteaga sa activitate.

Despre activitatea numitului s'a mai raportat de noi, sa trimis material cu propuneri. [*]

LT. MAJ. DE SECURITATE
FRIEDMAN ALEXANDRU
[s.s. indescifrabil]

Slt. DE Securitate
Bonta Gheorghe
[s.s. indescifrabil]

*
* *

BIROUL RAIONAL A SECURITATII STATULUI L U D U S

R E F E R A T
7 Martie 1952

Referitor la preotul greco catolic CESAREANU VASILE, născut la 2 Februarie 1899, in comuna Năsal Somes, fiul lui Grigore si Ana, domiciliat in comuna Budesti Raionul Ludus, proprietar a 21 Ha. pământ raportez următoarele:

Susnumitul este un element proeminent al rezistentei greco catolice care in mod continuu si imprezent face propagandă in rândurile credinciosilor greco catolici, tinându i sub influenta lui si moblizându i la slujbele clandestine pe care le face la el acasă.

Activitatea lui clandestină sio duce in mod organizat

Credinciosii sunt mobilizati in anumite zile, mai ales duminica, să vină in mod discret la slujbă.Pentru anu fi surprinsi asupra faptului, susnumitul il pune pe servitorul său Legianu Ioan cu un binoclu să facă de pază observând pe orcine sar indrepta către el, si dacă apare cineva suspect săl anunte. Astfel a fost găsit in Mai 1951 de către [***] din comuna Budesti.

La sedintele lui religioase clandestine participă credinciosi greco catolici din comunele Budesti, Copru, Visuia si Micesti.

In cuvântările care le tine el credinciosilor, ii abate dela liniile initiate de Partid si de organele administrative, infiltrând in ei fanatismul si ura fată de comunisti si mai ales de Uniunea Sovietică. Deasemenel susnumitul face propagandă dusmănoasă impotriva G.A.C. din satul Visuia Comuna Micestii de C mpie, din care cauză un număr de cca. 15 membrii ai Gospodăriei in vara anului 1951 nu au participat la muncile agricole, ingreunând in acest fel in mod destul de insemnat realizarea planului Gospodăriei si creind o stare de spirit nefavorabilă in rândul tăranilor muncitori cu privire la succesul muncii in colectiv.

Din cauză că atrage marea majoritate a credinciosilo greco catolici de partea lui, care nu participă la biserica ortodoxă, in rândul crestinilor ortodoxi s,a creiat o stare de spirit nefavorabilă care culminează mai ales la preotul [***] Lungu, preotul legal ortodox din comuna Budesti, care face la data de 20 a II 1952, o plângere către Protopopiatul ortodox din Ludus, pri care cere să se rezolve cât se poate de urgent cazul preotului nerevenit CESAREANU, "Care nu mai poate fi tolerat nici o zi pentru gravitatea care o prezintă comportarea lui."

Având in vedere cele de mai sus propun deschiderea dosarului de verificare asupra preotului CESAREANU VASILE, din com de maia sus Budesti.

Slt. De Securitate
Bonta Gheorghe
[s.s. indescifrabil]

*
* *

[Document în dublu exemplar.
Față de prima versiune, Memoriul de față este mult adăugit]
"Găsit la mine"
20.X.961
Cesăreanu[*]

"Verba volant,....scripta manent".

ONORAT TRIBUNAL REGIONAL,

Subsemnatul Cesăreanu Vasile,domiciliat in com.Budești, Raion șărmaș Reg.Cluj, în cauza Dos,No.2 1956 privind sentința nr.99 pronunțată de Tribunalul Raional Sărmaș,în ședința publică din 25 ianuarie 1956,contra căreia am declarat recurs în termen legal, cu profund respect depun următorul

MEMORIU

Sunt unul dintre preoții greco catolici,nu puțini la număr,cari n au trecut la religia ortodox - cu prilejul unificării bisericilor in toamna anului 1948.Nu am trecut pentrucă era liber să treacă cine vrea și cine nu vrea , dar mai vîrtos n am trecut eu pentrucă aveam,precum am și astăzi deplina convingere în adevărul religiei mele, care e credința catolică.In contra convingerii mele nu am lucrat niciodată și nici deacum în colo nu voi lucra.O convingere - mai cu seamă dacă ai militat pentru ea multă vreme nu se poate schimba de pe o zi pe alta, peste noapte, ci după lungi studii și multe și mari frămîntări interne. Iar cei cari au schimbat o atît de subit,înseamnă că n au avut o niciodată. Iar dacă au schimbat o din motive de frică sau de ordin utilitarist,ce valoare morală mai pot avea aceia ca oameni, sau cît se poate conta pe conștiința lor în noua postură în care se află ?

Mulțumită lui Dumnezeu și darului Său sfînt,care m a ajutat am rămas pe temelia credinții mele in fond catolică în formă greco catolică,și dupăce cultul, nu credința,- ci cultul greco catolic a fost desființat,in fapt prin desființarea erarhiei greco catolice, in drept prin Decretul apărut pe vremea aceea,eu care nu mai aveam biserică de legea mea, am înțeles să mi implinesc obligațiile către Dumnezeu,cari purced din calitatea mea de creștin și de preot, in casa mea proprie, atît pentru mine cît și pentru familia mea care - firește - nu a trecut nici ea.

Cu un an înainte de unificare am ieșit la pensie pe bază de boală. Pensionarea nu suspendă nici darul preoției ca atare și nici dreptul de a servi in mod privat in casa ta nelimitat, iar in public cu asentimentul titularului parohiei respective.In urmare pînă la unificare mergeam în comună la biserică și serveam sau singur sau impreună cu confratele local,după cum era cazul.După unificare nu am mai mers fiindcă confrații preoți trecuți,toți au fost caterisiți sau excomunicați,și aceasta,cea mai mare pedeapsă bisericească care inseamnă excluderea din comunitatea religioasă, oprește pe cei rămași de a comunica in cele sacre cu cei loviți de astfel de pedepse.De atunci am inceput a mă ruga acasă. Rugăciunea mea de toate zilele este facerea sfintei slujbe,afară de cazul cînd nu sunt acasă sau sunt bolnav. Aceasta am făcut o. Sfînta slujbă. Pentru mine și familia mea.

Este cunoscut că cu ocazia unificării bisericilor in 1948 o parte insemnată din credincioșii greco catolici nu au trecut nici ei. Dintre aceștia apoi o parte i au căutat pe preoții cari nu au trecut, iar altă parte stau și nu se duc nicăiri, la biserica ortodoxă fiindcă nu cred în ortodoxie, la preoții netrecuți, fiindcă se tem.

Unii dintre credincioși de aceștia, parte rude,parte străini, făcînd caz și uz de libertatea de credință consfințită prin lege au venit la mine, mai cu seamă în Duminici și sărbători știind că fac slujbe pentru mine și familia mea in casa mea. Eu nu i am chemat niciodată,dar nici nu i am respins,ci la cerere le am administrat sfintele taine ale mărturisirii și cominicării.Acesta mi este tot păcatul.Ca să nu lungesc prea mult cuvîntul și pentru a intra "in medias res " pentru cel ce dorește mai multe amănunte,rog să citească declarația mea sinceră dela dosar,fila 18.

Acestea au fost faptele ce s au petrecut la mine in casă, cu participare de niciodată prea mulți,dar de multe ori cu prea puțini credincioși, deatunci și pînă astăzi.

Pe baza acestor fapte,făcute conștient de art.84 al Constituției Republicii Populare Romîne, apoi la denunțul făcut de părintele ortodox local Pînculescu, din ură și dușmănie personală,Procuratura sesizîndu se, a întocmit dosar,iar Tribunalul Raional Sărmaș desbătîndu l, m a condamnat la un an și 6 luni inchisoare corecțională.

ONORAT TRIBUNAL REGIONAL,

Sentința pronunțată de Tribunalul Rai.Sărmaș este defectuoasă:

1/.Ea susține fără să fi dovedit acest lucru pe bază de pură afirmație că sunt preot caterisit,cumcă am fost caterisit incă din anul 1947. Aceasta afirmație nedovedită e de cea mai mare importanță,fiindcă este pîrghia pe care stă întreg eșafodajul acestui proces. Nodul Gordian, s au punctul principal pe care se reazămă toată cauza. Procuratura și a motivat rechizitoriul său dela fila nr.1 pe cuvîntul acesta aflător in aliniatul ultim al art. 256 C.p.cuvînt care il spune la inceputul rechizitoriului și il afirmă indesat la sfîrșitul rechizitoriului, firește fără să l dovedească.

Ce însemnează cuvîntul caterisire ? De ce sunt eu caterisit? Cine m a caterisit și mai cu seamă cine a avut dreptul să mă caterisească ? Iată cîteva întrebări cari reclamă răspuns,și nu numai răspuns ci dovezi, cu atît mai vîrtos, că pentru inculpat ajunge întru afirmarea nevinovăției sale simpla negațiune, insă pentru acuzare sunt necesare dovezi.Eu susțin că nu sunt caterisit,și sfidez pe oricine să dovedească contrariul.Cuvîntul caterisire l am lămurit mai sus, cînd am afirmat că preoții trecuți la ortodoxie toți sunt caterisiți.Dreptul de a caterisi il are superiorul erarhic bisericesc in speță Episcopul pentru eparhia sa,iar pentru toată lumea catolică și in ultima instanță Papa.Să se dovedească că eu am fost caterisit de episcopul meu de odinioară,pe care astăzi nu l mai am,sau de șeful spiritual a toată lumea catolică,Papa, și pentru ce vină ? Iar dacă nu se poate face acest lucru, și de sigur că nu se poate, atunci sentința e neintemeiată și nici in drept și nici in fapt nu se incadrează in prevederile art.256 alin.ultim,pentrucă nu intrunește elementele constitutive ale delictului,prevăzut și ped.de acest articol vizat tocmai in cuvîntul "caterisit". In urmare acuza aceasta principală trebue să cadă precum și toate celelalte acuze cari in mod necesar ii țin coadă, și firește trebue să cadă și sentința.

Dar pentru ca să nu ne ascundem după deget, și să privim adevărul în față să ne referim și la propoziția ultimă al alin. ultim,al art.256,de care Procuratura,și sentința nu face caz. Acesta zice:..."precum și membrii clerului hirotonisiți de episcopi ce nu au jurisdicție pe teritoriul țării și nerecunoscuți de episcopii locului,dacă indeplinesc funcțiuni bisericești sau continua a purta haina bisericești și călugărești."

Eu cred, și cei de bună credință vor conveni cu mine, că interpretarea unui text de lege trebue să se facă in spiritul ei și după gîndul leguitorului și nu după litera legii.Așa stînd lucrurile să vedem care la ce s au gîndit episcopii pe vremurile de burghezie cînd au introdus in lege textul din cauză,citat mai sus.Căci la insistența lor s au introdus,care atunci erau senatori de drept. Astăzi după natura vremurilor schimbate și a unui regim social total diferit de

atunci,aceasta dispoziție ar trebui să fie total perimată și chiar scoasă din lege. E la mintea ori cui că gîndul lor nu a fost acela de a impiedeca pe preoții cari nu se țin de ei de a se ruga la casa lor, ci de a impiedeca de a face prozelitism religios pe acei preoți cari părăsind limitele casei și a familiei lor ies in public,se duc pe la căsi,adună,chiamă oameni,fac propagandă,instigă se amestecă in treburile altei credințe, și poartă pentru a avea mai mare cinste și autoritate - haine bisericești și călugărești. Dar eu nu sunt de acesta,fiindcă eu nu am părăsit limitele casei mele niciodată,in domeniul altei credințe nu am făcut niciodată incurziune,haine bisericești nu port și nici nu am,iar haină preoțească am o singură reverandă - talar, pe care de 8 ani n am imbracat o.Sau dacă (nu) sunt crezut,să se facă dovada contrară, căci pînă la dovada contrară sunt și mă afirm nevinovat.

2/. Se zice mai departe atît in sentință cît și rechizitor,că o cameră dela locuința mea am folosit o de biserică inscenînd un altar.Adevărul e că in locuința mea, care încă nu e terminată cum trebue și nu va fi niciodată, am o singură cameră în care locuiesc, mînînc, beau, fumez,respective se fumează căci eu nu fumez,dorm,primesc oaspeți,etc. Intr un colț al acestei,camere este o masă,pe ea două vaze de flori,o cruce,un port lumînare, iar deasupra pe perete o icoană a Maicii Domnului.La noi acesta se numește colțul creștin, dar nici de cum altar. Aici fac eu sfînta slujbă, in civil curat,așa cum mă vedeți, căci ornate bisericești nu am.

3/. In motivarea sentinței să pomenește de un martor:Covăsan Vasile,care in realitate a fost și este inexistent,fila 25 27.Se poate intemeia o sentință pe depoziția unui martor inexistent ? Binevoiți a cerceta dosarul ca să vedeți că nu există acest martor.Se va zice e o greșală. Dar poate fi invocată o greșeală ca temei pentru o sentință ?

4/.Tribunalul motivează respingerea apărării mele cu afirmația că am ținut slujbe și pentru alți cetățeni in afară de familia mea. Aceasta afirmația nu se poate dovedi din depoziția martorilor, iar eu neg.

5/. Tribunalul mai afirmă că celebram căsătorii religioase. Cum dovedește această afirmație.Nici cum.Decît că se bazează pe depoziția dela miliție a unui martor lipsă ; Moldovan Ioan, care n a fost prezent la desbatere,fiind in armată.Eu pentru lămurirea acestui lucru am cerut citarea din nou a acestui martor,care era al acuzării, și incă a unuia ca martor al apărării,dar mi s a respins cererea și am fost condamnat la prima desbatere fără a mi se admite probațiunea cerută.Tribunalul s a retras pentru a delibera asupra cererii mele, dar după ce s a intors mi s a comunicat că Tribunalul respinge probațiunea cerută de inculpat. Atunci am cerut să fie inscrisă aceasta hotărîre in procesul verbal al ședinței, dar nu s a făcut.

6/. Cu privire la martori am următoarea observare : toți patru citați sunt martorii acuzării pe cari procuratura i a constituit ca martori.Si totuși dacă examinăm fișa depoziției ca martor a lui Frătean Marcu,fila nr.25, și Hegres Arxinte, fila nr.27,observăm că ei sunt indicați acolo ca martori propuși de mine, deci ai apărării. Eu nu am avut martori constituiți de mine,iar atunci cînd la prima debatere am cerut să mi se admită doi martori, cererea mi s a respins și am fost condamnat. Cer rectificarea acestei greșeli.

7/. Recunoașterea inculpatului.Inainte de a mă explica in cauza recunoașterii vreau să știu dacă cetățeanul Republicii Populare Romîne, ori care, indiferent de credința profesează ,este liber a și exercita credința sa, ori cînd, ori unde, și ori cum ? Dacă da, atunci nu sunt într u nimic vinovați creștinii,cari nu au trecut la ortodoxie, atunci cînd vin la mine, și nu sunt vinovat nici eu, cînd mă rog împreună cu ei, și nici atunci cînd le împlinesc cererile lor compatibile cu darul preoției mele, chiar dacă ar fi să fie botez sau cununie.Dacă nu sunt liber nici eu nici ei a ne ruga cum vrem,cînd vrem, și unde vrem, atunci nu mai este libertate.

Recunoașterea faptei insemnează dovadă de bună credință și sinceritate.Sub raport juridic mai insemnează vinovăție,infracțiune. Am recunoscut o desigur,contrar tuturor cari m au sfătuit să nu recunosc nimic. Am recunoscut o și am descris o amănunțit in declarația dela dosar fila nr.18,așa că poate fi un exemplar clasic de recunoaștere,din motivul că am avut și am convingerea că nu i o faptă rea nici in sine, nici in consecințele ei. Decînd e faptă rea a

te ruga în casa ta lui Dumnezeu sigur sau cu alții impreună nu importă ? Unde este oprit a da cuiva un lucru material sau spiritual dacă ți vine la casă și ți l cere ? Decît că o interpretare răuvoitoare și tendențioasă se poate da chiar și celei mai bune fapte, și vocabularul e destul de bogat ca să l poți descrie și pe diavolul in cele mai frumoase culori. Vă asigur că dacă făceam o faptă rea mă bizuiam să nu fie cunoscută și dacă eram surprins făptuind o totuș o negam. Faptele recunoscute le am făcut la lumina zilei, nu m am camuflat niciodată,nu m am ascuns, fiindcă n am avut ce ascunde, dar numai în casa mea și niciodată în afara casei mele.Dar care preot greco catolic netrecut nu face slujbe și poate și alte servicii ? In virtutea darului preoției toți au datoria de a face,cu vreme sau fără vreme. Ei însă fac mai camuflat, mai pe ascuns.De ce ? dacă n au nici ei ce ascunde ? Poate pentrucă nu au prea mare încredere in eficacitatea practică a art. 84 din Constituția Republicii Populare Romîne ? Eu continui însă a crede că acolo unde se face atîta caz de libertatea credinții prin radio, prin presă in intruniri pulice, la toate răspîntiile, trebue să și fie in fapt libertate de credință, căci altfel ar fi să ne înșelăm pe noi înșine și să mai înșelăm și pe alții. [****] Art.84 al Constituției glăsuește: "libertatea de conștiință este garantată tuturor cetățenilor Republicii Populare Romînești " și după ce acest articol nu conține restricții de timp,de loc,și de mod,e la mintea ori cui că manifestarea exterioară a credinței,care este una cu practica ei, e liberă ori cînd, oiri unde și ori cum. In întărirea acestui drept elementar al omului vine apoi și art.46 al convenției de la Haga din 1907 care zice: Cinstea și drepturile familiei etc...precum șiconvingerile și practicele religioase trebue să fie respectate. Această convenție a fost nostrificată și de regimul nostru de democrație populară.In interpretarea firească și la adăpostul acestor două articole,cari vizează cel mai elementar drept al omului,libertatea de credință și practica ei,am făcut tot ce am făcut eu,în casa mea și am recunoscut sincer precum arăt în declarația de la dosar, făcîndu mă astfel juridicește vinovat pentru că am recunoscut.

8/. Chiar și in formularea și redactarea sentinței insăși e o greșală.Anume, acolo sunt arătat ca funcționar,ceeace e inexact, fiindcă din dosar nu rezultă de nicăeri că sunt funcționar,iar ocupația mea exclusivă de cînd m am stabilit în comuna Budești pînă astăzi este agricultura.

9/. Gravitatea pedepsei este disproporționată cu fapta.Pentru un fleac așa zis și nu fapta rea în sine,un an și jumătate.Cîtă vreme cunoscut este că în cazuri grave săvîrșite în sector socialist și cu păgubire mare a avutului obștesc se dau condamnări minime sau de acelea cari pînă in cele din urmă duc la achitare totală,Statul rămînînd totuș păgubit.

In afară de cele expuse pînă acum,am onoarea să mai adaug,că am convingerea că la condamnarea mea a contribuit nu puțină ură de rasă. Am fost condamnat așa de grav, pentrucă sunt romîn,iată cum: la deliberare nu a fost unanimitate de opinii,între judecătoare,care este de naționalitate maghiară,și asesori. Anume,asesorii au susținut că nu trebuiesc pedepsit numai că mă rog in casa mea, chiar dacă mai asistă și alții,atîta vreme cît nu ne sesizăm de sectarii de tot felul,cari își practică credința în voie,măcar că sunt unele secte cari opresc de a dreptul depunerea jurămîntului recruților în armată și chiar prinderea armei în mînă,deci lucrează împotriva ordinei de stat. Aceasta au spus o însiși asesorii respectivi. De altfel se auzeau vociferări în cursul deliberării,cari pătrundeau în sala de ședințe. Personal am avut durerea să constat,în cauze cari nu mă priveau,că șovinismul maghiarsub masca comunismului,lovește de cîte ori poate în elementul romînesc. Dacă eram ungur nu eram atît de greu lovit, sau nu eram de fel.

Eu sunt romîn, aceasta incontestabil,și mi pare bine cunoscută mi fiind originea nobilă și mi iubesc țara.Dar mi a părut rău și mi mai pare că sunt cetățean romîn. Aceasta pentrucă dacă eram cetățean străin,ca un indezirabil religios eram poftit să mă repatriez, sau eram extradat sau expulsat in o țară oarecare unde va fi fiind mai multă libertate de credință in fapt decît in scris, unde nu și prea bat capul cu deraierile de credință ale oamenilor,și unde

suveranitatea omului e respectată măcar in casa lui. Așa sunt nevoit a sta aci pentru ca să indur rigorile temniții acordate mie cu multă generozizate pentru lucruri de nimic, mie, care nu am greșit toată viața mea nici unui pui de găină,și nici prin gînd nu mi a trecut că la bătrînețe va da peste mine marele noroc,de a fi constituit de mărturisitor a lui Dumnezeu pe pămînt.Da, sunt romîn, dar mai presus de toate sunt internațional.Acest internaționalism al meu mînecă din cuvîntul Domnului dela Matei Cap.23,vers.8 9 "Părinte să nu vă numiți vouă pe pămînt, căci unul este părintele vostru cel din ceruri, iar voi toți sunteți frați, învățători să nu vă numiți vouă pe pămînt căci unul este Domnul și învățătorul vostru Hristos,iar voi toți sunteți frați." Pe temeiul acestui cuvînt am iubit pe frații mei de limbă și de lege la fel ca și pe toți conaționalii cetățeni ai patriei noastre,chiar pentru aceea mă doare cînd constat că alții nu au indepărtat din sufletul lor pînă și resturile de naționalism șovin care au pricinuit neamurilor atîta rău in trecut. Si credem,că e locul potrivit să afirmăm cu tărie,că nu avem nimic nici cu ortodoxia,deși ea are cu noi. Noi nu o urîm, din potrivă o compătimi și dacă totuși avem ceva, este supărarea împreunată cu durerea ce ne a cauzat o prin faptul că într un moment nesocotit,dar pe care totuși l a crezut prielnic și propice,a tăbărît asupra credinței noastre greco catolice,ca s o desființeze și s o înglobeze în ortodoxie,precum este cunoscut,nu cu arma dragostei și a convingerii. Atît. In colo o respectăm la fel ca pe toate convingerile fie religioase, fie profane. Mijloacele de luptă,precum se știe,au fost inegale, ea avînd toate posibilitățile,plus concursul stăpînirii,iar pentru noi nerămînînd altceva decît rugăciunea și răbdarea. Si această luptă o mai duce și astăzi împotriva preoților și a credincioșilor netrecuți la ortodoxie.

Prin anii 1930 o revistă ortodoxă dela Sibiu,în scopul de a persifla și a denunța tendința catolicismului de a cuceri lumea întreagă,care chipurile pentru ași atinge scopul,este în stare a se alia și cu diavolul, comunismul fiind vizat prin acest cuvînt, publica următoarea întîmplare din viața lui Lenin. Era înainte derRevoluția din Octombrie și Lenin se afla la Paris în ilegalitate. Acolo s a înfiripat între el și un preot catolic francez o cunoștință și la urmă chiar o prietenie. După revoluție,Lenin luînd frînele conducerii în Uniunea Sovietică, a fost vizitat la el acasă de acel preot catolic.Intr o convorbire asupra viitorului omenirii,Lenin i ar fi declarat prietenului său,că peste 100 de ani toată lumea va fi comunistă. Atunci preotul l a întrebat: dar religie va mai fi? Lenin i a răspuns: da una singură: cea catolică. Nu știu dacă este ceva adevăr în comunicarea făcută de numita revistă,dar dacă s a întîmplat aievea acel fapt,eu nu pot decît să văd o viziune profetică în acel răspuns a marelui Lenin.

Inca o observare: In 19 ianuarie 1956,deci cu șase zile inainte de desbatere am consultat dosarul la grefa Tribunalului Raional Sarmaș.Atunci am aflat intre actele dosarului o declarație a părintelui Pînculescu din Budești contrasemnată de prototopul din Sărmaș. După desbatere in 3.II.consultîndu l din nou, declarația aceea nu se mai afla la dosar. Bănuind că a fost sustrasă numai decît am făcut protestarea cuvînită verbal,dar am depus și una in scris,care se află la sfîrșitul dosarului fila 29.Am cerut anume să se facă cercetările cum a dispărut și să mi se comunice.Nu mi s a comunicat nimica.S ar putea zice ca cu ce pot proba prezența declarației in dosar ? Dacă știam inainte că in urmă va lipsi i mi chemam martori ca să o vadă, dar așa nu rămîne decît să fie intrebați parintele și protopopul,și la nevoie sub jurămînt.C a existat se vede și din procesul verbal al miliției fila nr.3 din dosar. Acolo in aliniatul al 3. lea se scrie "avind in vedere ordinul nr.856/1955 al Procuraturei Rai.Sarmaș unde ne trimite un denunț spre cercetare,etc." Denunțul acela era al părintelui Pînculescu care a fost sustras din dosar.

Dar iarași ca să fim drepți și să privim adevărul in față,va trebui să recunoaștem o situație pe care instanța de fond la motivarea și redactarea sentinței a acăpat o din vedere,sau - și aceasta o cred mai puțin - a trecut o intenționat cu vederea, dar pe care Onor. Tribunalul Regional a avut și pînă acum ocazia și are și acum să o constate.Anume: in dosar la pag.nr.5, este fișa cu antecedentele penale,de care sentința nu face pomenire.Pe baza celor arătate

in această fișă voi părea un mare vinovat,in recidivă,dacă nu de faptă măcar recidiva de condamnare. Cum anume am afirmat că n am greșit nimănui in viață cîtă vreme aici mă văd incărcat cu multe fărăde legi. Da ! Nu știți ? Vă spun. Am fost odată chiabur și in lupta de clasă am ajuns la neputință, cum era și firesc,numai cît că neputința mea era socotită nu neputință ci reavoință,și pentru aceea apoi urmau mereu și metodic dare in judecată pentru nepredarea in termen a cotei, nefacerea insemînțărilor la timp, neplata impozitului la timp,etc.,sub cunoscutul nume de sabotaj. Așa am fost încărcat cu fărădelegile inscrise in fișa cu antecedente, pînă cînd mi s a oferit ocazia prin Decretul 308 de a mi preda Satului totul ca unul care numai aveam nici o mînă de ajutor,rămînînd singur,adică văduv, bătrîn și bolnav. Recunosc că justificarea aceasta este de valoare minimă față de Onor.Instanța,care privește fișa cu antecedențele in toată rigoarea ei literală și o constitue ca temelie agravantă pentru o nouă condamnare pe baza principiului:"Res iudicata, pro veritate habetur". Frumos principiu de drept, dar in multe cazuri discutabil și absurd,și anume cînd se intemeiază pe o judecată greșită și nedreaptă.Căci vom conveni cu toții că din cîte judecăți de condamnare s au rostit dela această tribună judiciară,și dela toate cele din țară și din lume,apoi cel puțin 10% au fost greșite și nedrepte,socotind chiar și numai motivul că: "Errare humanum est",dapoi dacă mai socotim că pot interveni și alte cauze,cari pot altera și cea mai bună conștiință a judecătorilor.Iată pentru ce atîtea oameni nevinovați zac pe nedrept in temniță.

Dar pentru ca să punem punctul pe I; constat cu amărăciune , indignare și stupefacție inscrierea dela aliniatul al 3 lea a fișei cu antecedențele,unde sunt arătat ca pedepsit cu un an inchisoare pentru abandon familiar. E o greșeală formidabilă și în acelaș timp o calomnie și un ultrajiu ce mi se face. Cum ? In 1952 mi se imbolnăvește greu soția, o ingrijesc cu neasemuită dragoste,iar la inceputul anului 1953 imi moare in brațele mele, pentruca să mă văd condamnat in 1954 pentru părăsirea căminului familiar,numai pentrucă așa zice fișa antecedențelor. Ea -săraca - m a părăsit pe mine, insă eu mă aflu buclucașul din pricina unei greșeli de transcriere a unui funcționar fără scrupule și superficial dela grefa Tribunalului.Am făcut o contestare verbală a acestui fapt la instanța de fond. Mi s a răspuns cu o sucire din cap și cu că probabil e o greșală. Am cerut rectificarea acelei greșeli,care se repercutează asupra onoarei mele și mai constitue o bază in plus nedreaptă pentru agravarea condamnării mele. Constat că pînă acum nu s a făcut rectificarea greșelii. Cer Onor.Tribunal Regional să binevoiască a ordona rectificarea greșelii pe baza cercetării dosarului în cauză.

Pe baza celor de mai sus Onor.Tribunal Regional va judeca dacă este cazul admiterii sau respingerii recursului meu, și dați mi voie să fac uz de cuvîntul unui om cuminte,mare filosof al veacului XVIII, care zice: "Trebue mai ales ca delictul să poată fi demonstrat nu ca o teoremă de geometrie,ci așa cum se demonstrează un fapt,... și dacă există o mie de probabilități că acuzatul e vinovat și una singură că el e nevinovat,aceasta singură probabilitate trebue să aibă precădere.Aceasta o zice Voltaire in dicționarul filosofic la capit.crimă și delicte.

ONORAT TRIBUNAL REGIONAL,

Mi se impută mereu,că fac slujbă greco catolică și că în urmare promovez cultul greco catolic,care nu e recunoscut oficial,fiind desființat. Față cu această afirmație,eu susțin și declar,că eu am o credință: cea catolică,dar nu ma nici un cult.Susțin,că se confundă noțiunile de credință și de cult. Precum se știe,una este credința și alta este cultul. Credință avem fiecare,pînă și ateii.Cult însă însemnează o organizație constituită legal cu legi, cu regulamente cari determină viața cultului,drepturile și datoriile membrilor,cu supuși,cu superiori. Deci o erarhie constituită cu semne vizibile,distincte,cum ar fi biserici,localuri de adunare publică,cu ceremonii publice,cu ornate,cu clopote,cruci,etc.La noi nimic din toate acestea. Eu credincioși supuși nu am,și n am nici superiori.Ceea ce fac,fac pe cont propriu și nu oblig pe

nimeni la nimica, și nu iau dela nimeni nimica. Nu urmăresc nici un interes material și nu am nici o veleitate de parvenire sau de mărire deșartă. Pe plan pămîntesc nu aștept o altă lume, aștept însă pe plan spiritual: viața veșnică,în care cred,după învățătura sfintei credințe catolice, care mînecă dela Isus Christos,trece prin Petru și prin urmașii lui legiuuți pînă astăzi și pînă la capătul lumii.In rezumat,aci se reduce toată vina mea, că mă țin de această credință și o practic în conformitate cu datorințele mele de creștin și de preot. Că de aș fi de altă credință,nu aș fi ajuns în fața Dvs.

Dar se vorbește și se acționează în sensul unei destinderi pe plan internațional,în vederea unei conviețuiri pașnice a tuturor oamenilor de pe glob. Oare nu trebuie realizată mai întîi această destindere pe plan intern? Apoi ce fel de destindere este aceea,cînd cetățenii pașnici ai aceleiași țări nu sunt lăsați în pace,să și deprindă drepturile lor omenești,de cari se face atîta caz, cum vor ei și cum știu ei, și mai cu seamă cînd acele deprinderi nu sunt în contradicție nici cu legile țării și nici cu bunile moravuri. Am fost aproape 30 de ani un preot anonim, necunoscut de nimeni, intr un sat după spatele lui Dumnezeu,și am dorit să mi sfîrșesc zilele slujind lui Dumnezeu in credința in care m am născut și am îmbătrinit. Si nu sunt lăsat in pace.Interesul D voastre ma scoate din anonimat și mi dă o importanță pe care nu o am, nu o merit, și nici măcar nu o rîvnesc,deoarece mă tem că asta ar putea să fie plata mea. Ci eu altă plată urmăresc, cum am mai spus o,și mă apăr în fața acuzatorilor mei cum știu și cum pot.

Apărarea mea nu va întruni elementele unei pledoarii întocmită și susținută după toate regulile judirice, dar este totuși sinceră și poate va fi și curioasă, interesantă și nu lipsită de originalitate. Am fost solicitat de prieteni, să mi angajez un advocat bun,ca să pot scăpa,sau măcar să mi se reducă pedeapsa. Nu. Deși am toată veneraținea pentru valoarea personală,morală și intelectuală a domnilor advocați, și mă înclin in fața științei și competenței lor juridice, totuși nu am crezut să mi angajez, pe de o parte fiindcă nu am bani,iar pe de altă parte fiindcă nu vreau numai decît și necondiționat să scap,sau să mi se reducă pedeapsa. O apreciere justă asupra mea poate face Onor. Tribunal și fără concursul unor terțe persoane. De altfel,"Advocatul Habemus apud Patrem", și pentru acela mă constitui eu mărturie inaintea oamenilor ca și el să pledeze pentru mine inaintea Tatălui său din ceruri. Acolo,nu aici. Acest advocat al meu este: Domnul nostru Isus Christos, adevăratul nostru Dumnezeu, de o ființă cu Tatăl și cu Duhul sfînt. Dumnezeul și a acelor cari nu l vor. El este lumina minții mele,iubirea care mă înflăcărează, forța care mă ajută și curajul care mă susține și nu i pot mulțumi în deajuns,că a îngăduit să vină peste mine marele noroc,de a mă constitui jertfă vie,sfîntă a sfintei sale credințe catolice.Mă rog să fiu crezut,că nu sunt nici bigot nici habotnic,ceeace e tot una. A fi habotnic înseamnă anu ști nici cui crezi,nici ce crezi. Eu din potrivă,știu ce cred și știu cui cred. Sunt însă fanaticul credinței mele, pentrucă ceeace știu apoi cred cu încăpățînare.Fanatismul meu însă nu este un fanatism intolerant,brutal,orgolios și răzbunător de odinioară, care a pricinuit atîta rău instituției insăși și progresului in general.Al meu este inocent și inofensiv,și mînecă dela Isus Christos și stă numai in dîrzenia cu care apăr cauza sa sfîntă in conformitate cu indatoririle mele de creștin și de preot. Iar dacă lumii de azi i se pare a fi aceasta o nebunie,apoi măcar este o nebunie bimilenară, o nebunie a sfîntului Pavel, și a atîtor alți sfinți martiri, și atîtor alți bărbați mari oameni învățați, ca să nu fac pomenire decît de cîțiva prea cunoscuți și mai apropiați de noi: Newton,Galileu,Copernic,Pascal,Faradai, Pasteur,Victor Hugo,Lavoisier, La Fontaine sau un mare titan rus Tolstoi asemenea căruia în Rusia pînă astăzi nu s a născut. Toți aceștia au fost nebuni crezînd în Dumnezeirea lui Isus Christos, și eu nimicul,neinsemnatul, pigmeul in asemănare cu ei, mă alătur bucuros nebuniei lor, lăsînt pe alții să fie dacă pot și dacă vreau, "ințelepți intr,u Hristos", numai să fie intr adevăr.

Noi cinstim stăpînirile,din motivul că ne temem de Dumnezeu, in care credem și care poruncește cinstirea stăpînirii,și nu suntem capabili a face nici un rău nimănui.Alții sunt capa-

bili de rele.Cei care nu au conștiință sau dacă o au,o schimbă atît de ușor de pe o zi pe alta. Trădătorii, Fie a lui Dumnezeu fie a neamului.De aceștia sunt și preoții cari și au lepădat legea atît de ușor. Sunt trădătorii de eri, vor fi trădătorii de mîine. Sunt aceia, cari mizînd pe o schimbare, la momentul oportun, Vă vor da primii cu ciomagul in cap.

Să nu se creadă că vrem să instigăm.Nu ! Ci numai vrem să punem la punct o ticăloșie a lor,din care in mod necesar urmează altele.Sunt preoți cari in bisericile lor ortodoxe, căci biserici greco catolice nu sunt, pomenesc pe Papa, firește atunci cînd - aruncînd o privire peste popor - constată că nu este vre o persoană - "periculoasă" care ar putea sesiza acel fapt. Nu cred că o fac pentru ași atenua mustrările conștiinței, ci mai de grabă cred că pentru a înșela poporul care incă tot așa crede că nu s a schimbat nimic. Sunt eu mai vinovat decît aceia pentrucă il pomenesc in casa mea deschis și pe față,și l recunosc de șeful meu suprem spiritual și a toată lumea catolică ?

Firește,că în cele din urmă ar trebui să cer achitarea,sau măcar reducerea pedepsei. Eu însă nu cer nici una nici alta. Nu cer,pentrucă declar din capul locului și susțin,că am fost condamnat pe nedreptul, nu pentru fapte rele, ci pentru fapte bune cari se vede, că nici în casa mea nu mai am voie să le fac, fapte bune că nimeni în lume nu va zice că cele făcute de mine în casa mea sunt fapte rele. Nu cer, pentrucă a cere însemnează a te umili,recunoscînd că ești vinovat, a te căi de faptele rele săvîrșite și a promite că nu le vei mai face. Dacă aș fi făcut rău,fără îndoială mă umileam,mă căiam și promiteam că nu voi mai face.Dar așa,nu am pentru ce. Atît conștiința mea,cît și conștiința publică nefalsificată și nealterată îmi spune că nu am făcut rău. Deci n am de ce să mă căiesc. Din potrivă,am temeiuri pentru care să cer respingerea recursului meu. Mă rog să binevoiți a mi respinge recursul și a aproba sentința instanței de fond, sau dacă credeți necesar să binevoiți a o majora. Iată de ce: 1/. Pentrucă în temniță i mi văd mai asigurată mîntuirea,ca afară. Afară sunt multe pericole de cădere, în temniță sunt neasemănat mai puține. 2/.Pentrucă prin întemnițare voi scăpa de calvarul ce mi s a făcut de un timp încoace,sub paravanul libertății de credință. Pe de altă parte nu voi mai fi un cui în coasta părintelui Pînculescu - după cum crede D sa - din pricina că pentru cîțiva credincioși,cari niciodată nu i au aparținut ca religie , nu și poate realiza un salar lunar, pe care l crede.De aceea mă rog să mi se respingă recursul.

In foma aceasta cred că am ușurat sarcina Onor. Instanțe de a se pronunța în cauză, fără să mai trebuiască să facă proces de conștiință,respingînd recursul meu pe baza de cerere. La fel și sarcina Dlui Procuror,netrebuind să mai susțină acuza,decît doar pentru cazul cînd dorește majorarea pedepsei.

Se va zice: atunci de ce a trebuit să faci atîta vorbă în zadar,odată ce se putea obține definitivarea condamnării prin nedeclararea recursului, sau prin neprezentarea la desbaterea lui. Așa este. Onor. Instanța va crede in zadar. Eu însă nu cred că au fost în zadar spuse. Mai întîi de toate am vrut să mi răcoresc sufletul spunînd pe șleau tot adevărul, cu toate că știu că adevărul doare și dreptatea umblă de multe ori cu capul spart. A doua oară am vrut să mai treacă vreme și să ies din iarnă.Acum s a făcut primăvară și chiar vară, vremea s a incălzit,pot intra in temniță,iar pînă la iarnă am vreme să mă adaptez condițiilor sociale și climaterice ale temniței. Aceasta este.

In urmă tot am să vă cer ceva. Rog Onoratul Tribunal Regional să fie cu iertare dacă in cursul cuvîntului meu nu am avut nici gestul convenabil,nici sentimentul măsurii, și dacă limbajul respective scrisul meu, escaladînd frîna controlului, nu a corespuns gîndului meu.

După care sum.....

Budești la 1 Iunie 1956 Cu deosebită stimă,

Cesăreanu Vasile

Sfinți cu aureole îndoliate

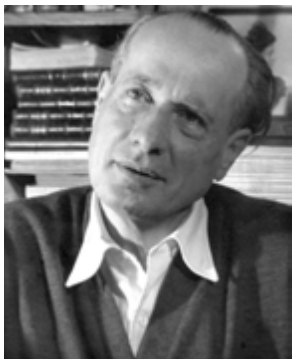

LUMIOARA BILLIÈRE-GEORGE
IOANA GEORGE MACKER

George Silviu

Lumioara Billière-George (foto dreapta) este sculptoriță și peisajistă pe numele de Lumioara, psiholog clinician, fostă responsabilă a spitalului de zi pentru adulți din departamentul Hauts-de-Seine.

Ioana George Macker (foto stânga) este arhitect diplomat la Paris în 1971, fost profesor de arhitectură interioară la ESDI (Școala Superioară de Design Industrial), specializată în construcții pentru copii handicapați și construcții ecologice

Tatăl nostru, George Silviu, a fost un cetățean angajat în viața intelectuală și în frământările țării.

Jurnalist, avocat și om de stat, dramaturg dar înainte de toate poet, a luptat toată viața pentru un socialism umanist și pentru apărarea drepturilor omului. Tată prezent și iubitor, ne-a acompaniat pe drumul descoperirii vieții, ne-a inițiat în arte, în ce e frumos, drept și just, în egalitatea între oameni. Nu ne-a vorbit niciodată de ororile războiului, de persecuțiile pe care le-a trăit, întâi ca evreu, apoi ca socialist umanist care nu a aderat niciodată la comunism.

Ne amintim de ziua cînd au fost arse în cuptorul din bucătărie o mulțime de hârtii. Am aflat mult mai târziu că erau arhive și scrisori. Tot mult mai târziu am aflat că, pe 5 martie1953, zi când a dispărut din casă, fusese arestat. 5 martie 1953 era ziua morții lui Stalin, pe care - după cum fusesem condiționate - l-am plâns ca pe al doilea inestimat de iubit tată al nostru.

Arestarea tatei ne-a fort ascunsă: ni se spuse că era plecat la una din casele scriitorilor din provincie. Ne-am mirat că a plecat așa pe neașteptate, că nu primim nici un răspuns la scrisorile noastre și că după 16 luni când a venit înapoi - tot pe neașteptate - era slab ca un băț. Fusese eliberat fără proces, fără judecată.

Nu am aflat decât târziu, de la colege de școală, că suntem evrei. Părinții noștri fiind laici, nici nu știam ce înseamnă asta.

După deschiderea arhivelor de la CNSAS am petrecut o săptămână să consultăm cele peste 600 de pagini puse la dispoziția noastră. Am numărat 24 de indica-

tori care l-au urmărit pe tatăl nostru și au scris rapoarte despre drumurile, convorbirile sale telefonice sau pe stradă, întâlnirile pe care le-a avut. Urmăririle au început în anul 1945 si au durat pînă în 1961 cînd dosarul a fost închis din motivul că părăsise țara. O parte din indicatori îi erau intimi: unul era de față când era bărbierit, altul a coborât să-i cumpere țigări. Din păcate nu am putut identifica pe nici unul…

Dosarul pe care l-am consultat era deja bine epurat - perioada încarcerării fusese eliminată din arhivele consultabile la CNSAS.

Dar cine era George Silviu?

Tinerețea și perioada interbelică

George Silviu, în anii 1930

Născut la Focșani în 1901 ca Silvius Goliger, începe să semneze George Silviu din anii 1920. După absolvirea liceului "Unirea" din Focșani, obține în 1922 licența în drept și în 1923 gradul de sublocotenent. Din 1922 practică avocatura în baroul din Ilfov din care e radiat în 1939 în urma dispozițiilor antievriești.

Evreu asimilat, își afirmă din tinerețe identitatea de patriot român. Aderând la idealurile de justiție socială și de reformă fără violență, se înscrie în Partidul Social Democrat în 1920 și în Liga Drepturilor Omului în 1923.

Traduce pe Duhamel, Paul Bourget și pe Nietzsche. Admirator al acestuia, îi analizează scrierile, protestând contra falsificărilor naziste ale mesajului nietzschean. După plecarea lui din țară, aceste traduceri, ca toate celelalte volume semnate de George Silviu, sunt deplasate într-un "fond special", interzis la consultare.

În perioada 1920-1930 e redactor la ziarele democrate "Adevărul", "Dimineața", iar din 1926 și la "Lupta", pâna în 1937, când ziarul este suprimat de către guvernul Goga-Cuza. Concomitent, colaborează la mai multe ziare și reviste ale vremii: "Gândirea" (1920-1939), "Adevărul literar" (1920-1939), "Rampa", "Aurora" (1921-1937), "Farul" (1926-1927), "Icoane maramureșene" (1934-1935), "Năzuința" (1922-1929), "Premiera Ilustrată" (1928-1929), "Pământul nostru" (1932-1933), "Pinguinul" (1935), "Lumina" (1945-1947) etc.

În 1930 se căsătoreste cu Otilia Ghibu, scriitoare si jurnalistă.

Între 1927 si 1931 este atașat de presă pe lângă delegația română la Societatea Națiunilor, la Geneva. Din 1924 până in 1939 practică avocatura în baroul Ilfov, din care este radiat ca urmare a dlspozițiilor antievreiesti.

În 1938 se recăsătorește cu Renée Șaraga, fondatoarea, în același an, a primului teatru de păpuși din România. În 1947, soția sa este numită regizoare

George Silviu cu soția și fetele lui

la Teatrul de păpuși "Țăndărică", devenit teatru de stat, funcție pe care o deține până in 1960, când este concediată în urma depunerli cererii de emigrare. Pentru copii George Silviu publică volume de versuri ca " Flori și fluturi" sau "Jucării" semnate Moș Grigore Sfătosu - și piese de teatru, în special "Ciufulici", *"jucat cu succes pe toate scenele oficiale din provincie"* (cf. George Mihai Zamfirescu - Mărturii în contemporaneitate, Ed. Minerva 1983").

Valeriu Rîpeanu citează în introducerea volumului "Salba fermecată", Editura Meridiane: *"O notă la ediția piesei Ciufulici tipărită la Editura Casei Școalelor în 1946 ne arată că " această piesă s-a reprezentat pentru prima oară la Teatrul Național din Craiova la 1/11/1925 și la Teatrul Popular București…unde a fost jucată de 47 de ori. Apoi… a fost reprezentată la toate teatrele naționale din țară".*

George Silviu alternează publicațiile pentru copii cu poezii pentru adulți și cu meditații și articole reluând temele idealurilor democratice și umaniste, ca volumele de versuri "Înfrângeri, versuri inactuale" (1934) ilustrații de Paul Konrad Hönich, "Notații" (1936), ilustrații de George Tomaziu, și "Paisie psaltul spune" (1934), prin care "proclama astfel adeziunea la un program, coerent elaborat, de punere în valoare a tradițiilor culturii românești" (cf. Dan Grigorescu în introducerea volumului "Poezii")

În "Istoria literaturii române contemporane 1900-1937" Ed. Socec, Eugen Lovinescu scrie că George Silviu are "o lirică variată, deși poate mai mult de ordin social".

Matei Călinescu, profesor emerit de literatură comparată la Indiana University din Bloomington, care l-a cunoscut pe George Silviu la Paris în 1968, scria în anul 2000 :

"Mi-l amintesc ca pe-un bărbat înalt, frumos, elegant, bucuros să vorbească românește... ....Identitatea literară a lui George Silviu e, …în prim rând cea de scriitor tradiționalist, de poet neosămănțorist (fusese remarcat și elogiat de N. Iorga în "Neamul Romînesc), cu afinități dovedite cu "Gândirea" timpurie, unde publicase o piesă în versuri pentru copii "Motanul încălțat", scrisă în colaborare cu Adrian Maniu (1927).

În 1939-40, perioadă de persecuții antisemite, când numele lui George Silviu fusese interzis, Adrian Maniu ca "bun camarad" încuviințase punerea în scenă a piesei la teatrul "Muncă si voie bună" fără consultarea colaboratorului și desigur fără semnătura sa, însușindu-și drepturile de autor".

Publică nenumărate scrieri si articole în ziarele și revistele bucureștene, combatând manifestările extremei drepte și încălcarea drepturilor omului.

1939 -1944

George Silviu e radiat din baroul Ilfov pe baza dispozițiilor anti-evreiești în 1939. Concentrat din 1939 până în iunie 1940, e radiat și din cadrele armatei pe baza noilor dispoziții antievreiești. În timpul războiului e obligat să facă muncă de "folos obștesc", lucrând la curățirea zăpezii și apoi la o întreprindere agricolă.

Dan Grigorescu notează "întreruperea prezenței sale în paginile de comentariu cultural sau politic pricinuite de interdicțiile din vremea războiului". Bineînțeles nu e publicat.

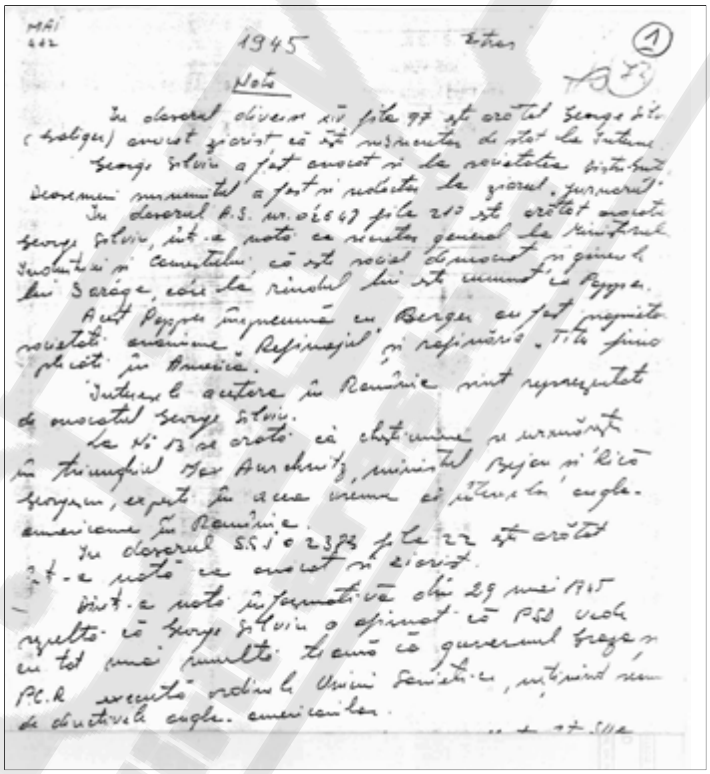

1944 -1948

După 23 August 1944, când România trece de partea aliaților, își recăpătă drepturile cetățenești și se reînscrie în baroul avocaților din București.

Pe 4 martie 1945 George Silviu e numit prin decret regal Secretar General al Administrației din Ministerul de Interne (în care calitate o ajută pe Monica Lovinescu să iasă în mod legal din țară), Președinte al Comisiei Superioare a Planului de Sistematizare și Urbanizare și Vice-Președinte al Comisiei de Reconstruire a țării.

Ca membru al Partidului Social Democrat "deține demnități importante, va reprezenta partidul în momente de răspântie ale agitației politice de la noi, și, mai târziu, va fi persecutat din pricina opiniilor sale social-democrate păstrate cu neabătută consecvență" (cf. Dan Grigorescu în introducerea volumului "Poezii")

George Silviu continuă să scrie și să publice articole, volumul de versuri "Sub flacăra nădejdii" și piese de teatru pentru copii, unele ca "Brumărel", "Păcălici" sau "Lumioara" scrise special pentru teatrul de păpuși, majoritatea regizate de soția lui, Renée, cu trupa ei "Păcălici" la Teatrul Mic din capitală.

În 1947 obține cu magna cum laudae diploma de doctor în drept, științe economice și politice pentru teza "Noile legiuri penale și libertatea presei". Dintr-o notă informativă a unui indicator de la Securitate din 29 mai 1945 rezultă că George Silviu a afirmat că "PSD vede cu tot mai multă teamă că guvernul

112/10 Noembrie 1948

C.N.S.A.S.
15 NOV 2007
DIRECȚIA ARHIVĂ CURENTĂ

N O T A

Informatorul făcând o vizită acasă D-lui GEORGE SILVIU, fost secretar general la Ministerul de Interne, domiciliat în str. Maria Rosetti Nr.8, acesta i-a declarat următoarele:

"Cât timp Partidul Social Democrat din care făceam parte mai prezenta ceva, eu mai puteam lucra cu autoritatea, puteam să-mi impun opinia mea și voința mea.

După ce însă Partidul Social Democrat a fost încălicat de comuniști, mi-am dat seama că și situația mea a devenit imposibilă, ca a unui simplu funcționar subaltern, și atunci am renunțat să primesc ordine, numai dela Dl. TEOHARI GEORGESCU și să mă lucreze elementele noui aduse la Interne de către comuniști. Atât timp cât am fost Secretar General la Interne am căutat să fac numai bine ajutând pe cei necăjiți și pe cei neîndreptățiți, însă afaceri nu am făcut ci am scos din buzunarul meu, căci te costă să reprezinți o demnitate".

In continuare a afirmat că s'a întâlnit cu fostul ministru Subsecretar de Stat, la Mine și Petrol, TUDOR IONESCU și au discutat, cu cât elan și sacrificiu au lucrat ei pentru interesele obștei.

A mai arătat că a fost scos din Baroul Avocaților pe motivul că are venituri, știindu-se că este ginerile lui SARAGA, dela galeriile Lafayete, căruia însă i s'a luat totul prin naționalizare, astfel că după moartea bătrânului SARAGA, nevasta sa nu a moștenit nimic.

Mai arată deasemeni, că a scris o piesă de teatru "Perpetum Mobile", pe care vrând s'o prezinte Comitetului de Lectură al Teatrului Național, l-a citirea piesei a constatat

Groza și PCR execută ordinele Uniunii Sovietice, neținând seama de directivele anglo-americanilor". (arhiva CNSAS nr. 1).

În martie 1948, ca protest al înglobării forțate a social democraților în Partidul Muncitoresc Român (pe 23 februarie 1948), George Silviu demisionează din guvern și din toate funcțiile publice.

În nota Securității din 10 noiembrie 1948, e scris: "Informatorul făcând o vizită acasă d-lui George Silviu, fost secretar general la Ministerul de Interne, domiciliat în strada Maria Rosetti nr. 8, acesta i-a declarat următoarele:

"Cât timp Partidul Social Democrat din care făceam parte mai reprezenta ceva, eu mai puteam lucra cu autoritatea, puteam să-mi impun opinia mea și voința mea.

După ce însă Partidul Social Democrat a fost încălicat de comuniști, mi-am dat seama că și situatia mea a devenit imposibilă, ca a unui simplu funcționar subaltern, și atunci am renunțat să primesc ordine, numai dela Dl. Teohari Georgescu și să mă lucreze elementele noui aduse la Interne de către comuniști. Atât timp cât am fost Secretar General la Interne am căutat să fac numai bine ajutând pe cei necăjiți și pe cei neîndreptățiți, însă afaceri nu am făcut ci am scos din buzunarul meu, căci te costă să reprezinți o demnitate".

În continuare a afirmat că s-a întâlnit cu fostul ministru Subsecretar de Stat, la Mine și Petrol, Tudor Ionescu, și au discutat, cu cât elan si sacrificiu au lucrat ei pentru interesele obștei..... "

. . . . . .

Sursă serioasă Bucur 4"

(arhiva CNSAS nr.2)

Represiunea comunistă

Urmează refuzul reînscrierii în baroul Ilfov, din care, la cererea sa, fusese suspendat pentru incompatibilitate între exercitarea funcției de avocat și a funcțiilor sale publice.

Urmează și interzicerea publicațiilor lui.

Într-o notă a Securității din 1952, e scris:

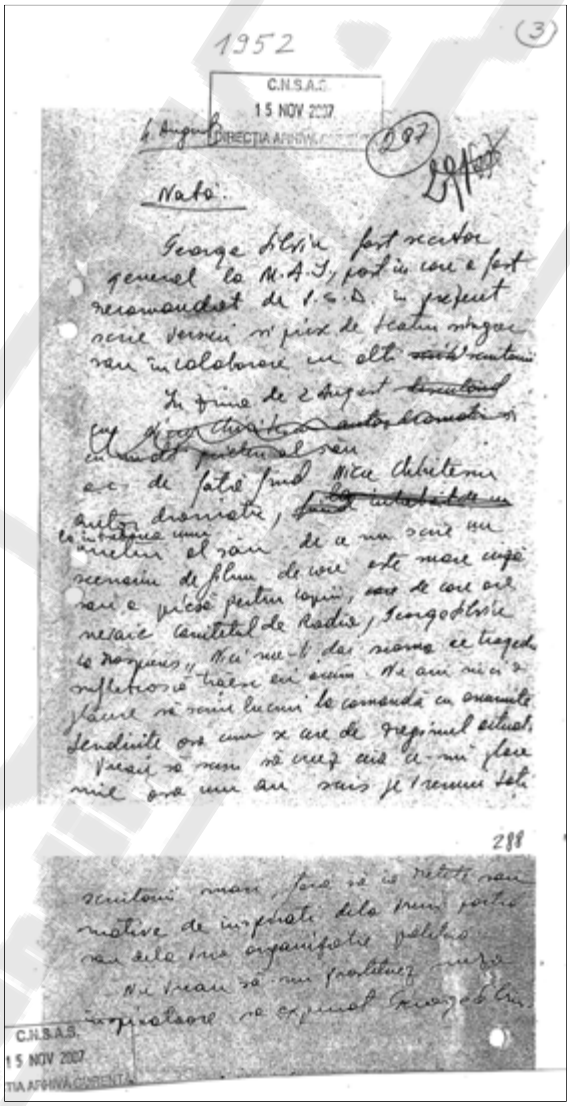
1952

C.N.S.A.S.
15 NOV 2007
DIRECȚIA ARHIVĂ CURENTĂ

Nota:

George Silviu fost secretar general la M.A.I., post în care a fost recomandat de I.S.D. în prezent scrie versuri și prin de teatru singur sau în colaborare cu alți scriitori

În ziua de 2 August a.c. de față fiind Nicu Christescu autor dramatic, la întrebarea unui prieten al său de ce nu scrie un scenariu de film de care e mare criză sau o piesă pentru copii de care are nevoie Comitetul de Radio, George Silviu a răspuns "Nici nu-ți dai seama ce tragedie sufletească trăiesc eu acum. Nu am nici o plăcere să scriu lucruri la comandă cu anumite tendințe așa cum se cere de regimul actual. Vreau să scriu, să creez ceace-mi place mie așa cum au scris pe vremuri toți scriitorii mari, fără să ia rețete sau motive de inspirație dela vreun partid sau dela vreo organizație politică. Nu vreau să-mi prostituez muza inspiratoare" (arhiva CNSAS nr.3)

Pe 5 martie 1953 e arestat, deținut și anchetat fără judecată la închisoarea Securității Capitalei din calea Rahovei. În timpul deținerii acumulează și memorizează materialul care va constitui romanul - scris în exil - material din propria lui experientă a închisorii și din cele aflate de la codeținuți: "IGRASIA"

În celulă, George Silviu îșî focalizează imaginația pe o pată de igrasie, ecran al memoriei sale, pe care proiectează, în delicat echilibru pe firul realității și al ficțiunii, amintiri și imagini din trecut.

"...Pata de igrasie are ciudățeniile ei. Se ține, modestă, aș zice: delicată, ferindu-se să bată la ochi. Nu se destăinuie decât privirilor mele.

...Sus, ca niște dezmierdări, nesfîrșitul cerului de toamnă așterne sub priviri puful călător al norilor. Dincoace, jos, comoara unei biblioteci. În cavoul în care suntem înmormântați de vii, nu avem nici cer, nici slovă tipărită. Frustrat de libertate, mi s-a luat și ceea ce ar fi întreținut în om gustul libertății. Dacă le am, acum, e fără voia și fără știrea călăilor mei... " (Igrasia p. 46 - 47)

"...Vizitele de pe pata de igrasie au fost, toate, plăcute și emoționante. Cum de s-a strecurat zdreanța asta în celula mea? Ticălosul nu poate decît să mă otrăvească cu prezența lui! Fura din lucrurile oamenilor. Dijmuia din pachetele

lunare. Făcea comerț și cerea cât poftea în schimbul unui pachet de țigări de cea mai proastă calitate. Rația de pâine o lua pe trei - patru țigări, și-o revindea pe-o cămașă. Totul era cămătărie și perfidie. Devenise vătaful barăcii și groaza lagărului. Întocmea liste de "scutiți", făcea tabele de nesupuși, zorea cu ciomagul la săpat și la căratul materialelor - și ținea evidența normelor neîndeplinite. El te scotea la lucru la minus 40 de grade, și dacă nu-și dădea și el avizul, medicul nici nu venea să te vadă. Mureai cu zile. înjura, bătea, teroriza. Deținut de drept comun, condamnat pentru violuri și crime, îl aleseseră stăpânii și-l făcuseră mai mare peste deținuții politici.. ". (Igrasia p. 88 - 89)

"...Perchezițiile se țin lanț. Câte două pe zi. Saltelele, pernele, rufăria sunt răscolite, răsturnate, cercetate și pipăite cu de-amănuntul. Chiar paturile sunt deplasate de la locurile lor si examinate în toate felurile, ca nu cumva să ascundă nu știu ce... una din saltele în care paiele fărămate se grămădiseră într-o singură parte, li s-a părut foarte suspectă și a fost înlocuită imediat. Un moft de bucățică de sticlă - un ciob de geam, cât unghia, ascuns între ușă și zid, cine știe de către cine și cine știe de când, a fost luat ca trofeu cu mare zarvă....

...Mi-a fost teamă să nu le sară în ochi igrasia și să nu se lege de ea. Dar petele - cu toate că se vedeau de la o poștă - nu i-au interesat deloc." (Igrasia p. 25 - 26)

George Silviu evocă aspectul fizic al deținuților din celula lui:

"...M-am uitat la cei patru de lângă mine... ... Chipurile lor m-au speriat. Paloarea lor. Totul e în funcție de culoare. Probabil că și mutra mea e la fel de palidă, la fel de nebărbierită și la fel de schilodită de suferință. Și hainele care cad de pe ei sunt palide.....

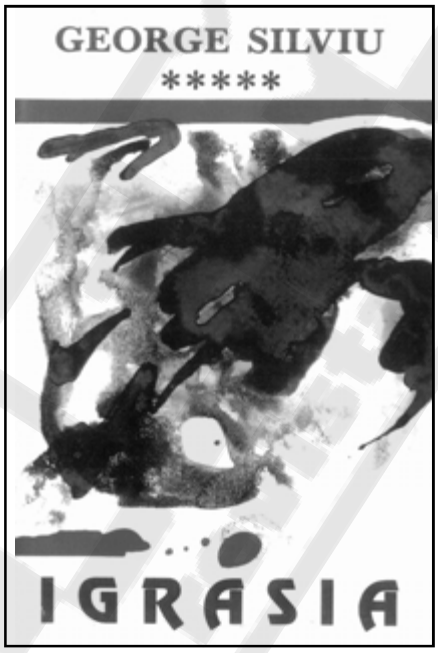

Nu pot să-mi iau ochii de la felul cum merg ceilalți patru. Desigur că și pașii mei sunt la fel de nesiguri și de stângaci. Câțiva fac în același timp exerciții de respirație. Colonelul și-a tras ciorapii căzuți peste pantofii fără șireturi - înălțându-i peste glezna cu piele galbenă-vineție. Mi-am aruncat și eu o privire la glezne, și m-am înduioșat de aspectul lor. Dar mai ales de culoarea lor. Un pictor care ar vrea să pună pe o pânză un grup de cadavre n-ar trebui să caute o altă culoare mai potrivită...". (Igrasia p. 74)

Și al femeilor din lagăr în deltă, la stuf:

"...Spre seară, când făceau drumul spre barăci, frânte de oboseală, bolnave, mânjite de noroi până peste cap, cu mâinile sângerate de fierăstrăul frunzelor ascuțite și

tăioase, cu încălțămintea mustind, le era lehamite să se mai ridice din bărcile murdare. Ar fi preferat să se scufunde, cu ele cu tot, și să pună capăt suferințelor...

...Pulpele le atârnă fleșcăite, păroase din cauza excesului de bromură care li se pune în mâncare. Numai cele venite de curând mai suferă în fiecare lună, ca femeile. Celelalte au fost îndopate cu atâtea calmante, încât nu mai trebuie să țină socoteala soroacelor... ". (Igrasia p. 52)

Alte pasaje arată cum se vine de la anchetă, cum ajunge un om să "mărturisească" orice:

"...M-a denunțat o femeie de care m-am despărțit... N-am avut, niciodată, nici devize, nici monede de aur. M-au ridicat acum a patra oară. Am mai făcut trei pușcării! Simplu, nu?!? Te ia, te anchetează, te face neom: nimeni nu dă cuiva vreo socoteală! Când e zi de baie?

- De baie? se miră colonelul.

- Mâine, răspunde părintele.

- Aveți răbdare, până mâine. Ca să vă convingeți și dumneavoastră. Ca să vedeți ce-am pătimit...

Transpirase, obosit, sfârșit, pe marginea patului din stânga. N-apucasem să ne cunoaștem și au venit să-l mute din celulă. Până să-și strângă lucrurile, în cele câteva clipe prelungite cu mișcări greoaie, l-am auzit pe unul din ofițeri răstindu-se la el:

- Prohapul! încheie-te la prohap!! N-auzi, mă? Ți s-a făcut de carceră?! Faci "expoziție"?!

- Dar în loc să-și încheie șlițul pantalonilor, omul s-a întors spre noi:

- Mâine, n-o să fim împreună la baie. la uitați-vă!

în podul palmelor, omul își sprijinea testiculele, etalate la vedere, negrevinete și de mărimea portocalelor... ". (Igrasia p. 75)

"...De sub pătură, baietanul își trase picioarele, arătându-le în văzul tuturor. Erau de culoare vânătă, cu degetele zdrobite, cu labele umflate, cu răni pe glezne și la încheieturi. Părintele încruntă din sprâncene, își mușcă buzele, și-și face cruce:

- Ce e-n stare gerul. Doamne iartă-mă....

- Nu gerul, părinte! Ancheta!...

...Nimeni n-a mai scos nici un cuvânt. Apoi, s-a auzit deșteptarea și au început să se deslușească pași târșiți spre spălător..." (Igrasia p. 13)

"...Tare ar fi vrut să i se vindece mai repede labele picioarelor. Îi era imposibil să se încalțe. Avea dureri mari când pășea. Nu numai că nu se plângea, dar nici nu vrea să fie dus la infirmerie. N'avea răni deschise și nici încredere în medici și-n felceri. La Cavnic, la minele de uraniu, cine intra în infirmerie nu mai ieșea decât ca să fie dus la groapa comună.

....Dar nici să-și pună bocancii nu putea." (Igrasia p. 70)

"...E convins că va fi trimis în judecată și că, într-un fel, calvarul anchetelor o să ia sfârșit. A semnat tot ce i s-a cerut. Repeta într-una, îngrijorat de con-

secințele posibile:

- Eram hotărât! Recunosc orice. Vreau să scap. Nu mai suportam! L-am omorât și pe tata! Așa le-am declarat!

Și pe bunicu'! Și pe tata Noe, tot eu l-am ucis.." (Igrasia p. 92)

E exprimat și sentimentul deținuților că cei de afară nu-și pot închipui ce se petrece:

"...După atâția ani - nici mie nu mi-e ușor să-mi închipui ce se întâmplă cu oamenii în stare de libertate. Cred că cei mai mulți din ei, pașnici și naivi, ridică din umeri. Sunt convinși că totul se reduce la propagandă. Ah, dacă și-ar închipui ce-ar păți, dacă ar încăpea pe mâna anchetorilor mei! Au auzit despre unele erori, au citit câteva titluri de gazetă apărute cu litere groase - și au oftat plictisiți. Mila cere sacrificii de timp și eforturi de înțelegere...

Stimată doamnă, sunteți la coafor? Aflați că femeile din celula vecină nu s-au mai văzut în oglindă de ani de zile si că, de tot atâta vreme, nu s-au mai pieptănat...". (Igrasia p. 61)

În același timp, în celulă, George Silviu imaginează și memorizează întreaga piesă în versuri "Salba Fermecată", pe care o va așterne pe hârtie după eliberarea din pușcărie.

Pe 2 iulie 1954 e eliberat fără proces și fără nici o explicație.

Între 1954 și 1961, se consacră scrisului, ocupând în acelaș timp o modestă slujbă de funcționar la asigurări.

Cu excepția volumului de fabule "Întâmplări cu tâlc" (1956) Ed. Tineretului, scrierile lui sunt considerate fără orientare politică "pe linie" și nepublicate, ca "Păcală"- valorizare a folclorului și a tradițiilor culturale românești- sau ca piesa "Salba fermecată" , imprimată dar interzisă la distribuție.

În 1955, George Silviu scrie:

Pana de nădejdi și vis
obosită - a căzut:
a crezut în tot ce-a scris
și-a scris numai ce-a crezut.

Apoi în 1957 în poezia "Armura":

...Priviți armura-mi necesară -
pe care-o port, sub care lupt:
e din oțel pe dinafară,
și sângeră pe dedesupt.

Iar mai tărziu, în 1970, evocând această perioadă în poemul "Liber":

Cum de-a fost posibil
să târâsc prin junglă și întunerec
suferinda mea sfâșiere?

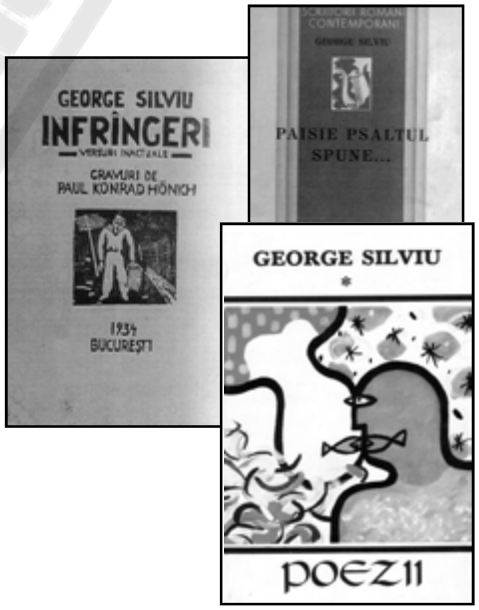

Toate luminișurile erau efemere
printre primejdii și spini...
monștri vegetali
Te-ntâmpinau cu gheare și dinți de șacali
înecând în umbră
flăcăruia bietei mele nădejdi dezolate!...
...crezusem în oameni
și m-am trezit într-o lume de spaime.

Continuându-i-se persecuția, și în special pentru a asigura un viitor soției și fiicelor sale, George Silviu se resemnează să depună cerere de emigrare.

Urmează o perioadă de incertitudine, în timpul căreia soția lui, regizoarea Renée George Silviu, e concediată de la teatrul Țăndărică, fiica lui cea mare exmatriculată din facultate și celei mici i se schimbă notele la examenul de admitere la liceu, trecându-le de la 10 la 4.

Exilul

În anii 1961

Pe 25 iulie 1961, George Silviu reușește să ajungă cu familia la Paris. Pentru el, această plecare e o adevărată sfâșiere exprimată în poeme ca "Noua legendă a lui Lot" din 1963:

Vânduseră și țară și steag, pe-un blid de linte -
Întemeind pe sânge spurcatul lor bairam...
Plecând - vedeam doar umbra-mi pornind-o înainte...
Eu, rămâneam. Sau, poate, că nici nu mai eram...

Refugiat la Paris, George Silviu nu a încetat niciodată să scrie, într-o limbă română deosebit de bogată, nenumărate poezii și romanul "Igrasia".

Cele evocate în roman sunt poate cunoscute astăzi, dar în 1963 erau revelații - nu întotdeauna ascultate cu destulă atenție în lumea liberă.

George Silviu își trăiește dezamăgirea și dezrădăcinarea cu nespusă tristețe, compensate numai de seninătatea fericirii familiale.

Versurile și reflecțiile lui alternează în anii exilului, departe de țara lui atât de iubită, între regrete și speranțe.

Binele si răul - 1964

Binele si răul
Anii tinereții-
S-au topit în hăul
Nopților și cețiii.

Pentru-a câta oară
Rana s-a deschis
Numai gândul zboară
Pe aripi de vis.

Nu e glas să spună
Cât am vrut să lupt:
Strună după strună
Cîntecul s-a rupt -

Noaptea-și prăvălește
Bezna peste tot
Inima mijește
Ramuri noi, din ciot,

Și-n tic-tac cu pasul
De pământ și stei
Mai aude glasul
Visurilor ei.

Visul - 1962

Eu tot mă-ngân cu visul! În anii grei, de luptă,
Nici n-aș fi vrut, vreodată, de el să mă dezbăr:
Călăuzindu-mi gândul, văpaia-i ne-ntreruptă
Mi-a luminat drum aspru- dar drum de adevăr!

Când temnița prigoanei și lanțul umilinței
Mă povârneau să gâtui din om ce-a mai rămas -
Când negura și moartea pluteau scrâșnindu-și dinții,
Doar el venea, cu șoapta-i, să dea nădejdii glas!

De câte ori, celula și strâmtă și murdară,
Și-a-nsuflețit deodată tavanul mohorât
Cu zugrăveli iscate din zvon de primăvară,
Prin nesfârșitul nopții să-mi țină de urât?

De-abia acum, în ceasuri de doruri zbuciumate
Îl văd cum zburdă tânăr pe-al vieții meterez,
Și-l însoțesc, sub cerul cu semn de libertate,
Și-i simt chemarea dârză și caldă, și visez!

Strigătură - 1965

Păsările călătoare
Toate-s slobode să zboare,
Fug de iarnă și de ger
Pân-ce viscolele pier,
Rătăcesc pe unde vor
Și se-ntorc la cuibul lor,
Numai oamenii - nebunii -
În izbeliștea furtunii,
După ce se răzlețesc
Cuibul nu și-l mai găsesc!
De s-ar strânge dor cu dor
Toate visurile lor,
Toată dragostea de țară,
Nu s-ar face primăvară
Cu un soare cald si bun
Să-i întoarcă din surghiun?

Nădejde... - 1970

Țară-ngenuncheată-n beznă
- În robie grea, la ruși,-
Zaci în sânge pân-la gleznă
Strânsă-n lanțuri și cătuși-

Peste munți si peste ape
Bate viforull turbat-
Și nu-i nimeni să te scape
Cînd te scuipă și te bat,-

Dar din codri, zvon de șoapte
Spune crezul românesc:
Veșnică nu-i nici o noapte!
Zorii zilei se ivesc!...

"Am cetit odată, de mult, spunea bătrânul, cu tâlc si cu duh,- despre cineva care s-a zbătut să dovedească celorlalți că dreptatea e pe partea lui. Propovăduia idei sortite să răstoarne ordinea și să aducă fericirea pe pământ. S-a străduit, s-a chinuit, s-a luptat timp de zece ani, până i-a convins pe toți. Abea în clipa când a izbutit să-l convingă și pe cel din urmă - când s-au raliat cu toți la idealurile al căror prooroc fusese - si-a dat seama că greșise! Mie mi-a fost dat să beau paharul cu amărăciunea asta după patruzeci de ani de bătaie de cap și de lupte... " (Igrasia p. 223)

În cuvintele bătrînului auzim glasul tatălui nostru.

O selecție a operelor lui George Silviu a fost publicată sau re-publicată în cinci volume la Editura Meridiane din București între anii 1994 și 2000: "Poezii", "Păcală", "Jucării", "Igrasia" "Salba fermecată" și în același volum "Chelfăneala".

Radu Boureanu - *Portretul lui George Silviu în 1968*

Lucrările publicate ca și cele mai importante lucrări nepublicate - ca piesele de teatru "Perpetuum mobile" sau "Oamenii nu vor crede niciodată" sunt depuse la Biblioteca Națională unde pot fi consultate.

Mioara Cremene ne-a scris, în 2001, după lectura "Igrasiei" și a poeziilor:

"Nu bănuiam cât de dramatică a fost viața aceasta, de la începuturile ei idealiste până la crepusculul plin de amărăciuni de pe malurile Senei"

Epitaful pe care și l-a compus cu un an înainte de a muri în 1971, inscris pe monumentul funerar din cimitirul Père Lachaise din Paris, rezumă viața și credința tatălui nostru:

Aici a trăit și-a murit în surghiun
Un biet visător, un poet, un nebun,
Trăindu-și tristețea în care-a căzut...
Iubind libertatea - în care-a crezut -
Doar umbre de stihuri în urma-i rămân!
Aici a trăit și-a murit un român!

Înger cu aureolă îndoliate

ARMANDO VALLADARES

Priveghi la moartea unui dictator sângeros: Fidel Castro

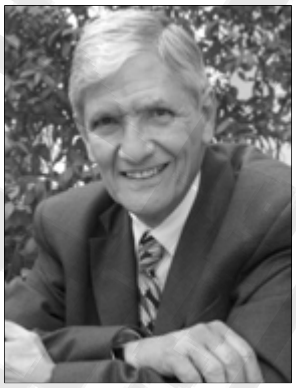

Armando Valladares s-a născut în 1937. După ce a fost arestat în 1960, a petrecut 22 de ani în închisorile politice ale lui Fidel Castro. Ca funcționar al Guvernului revoluționar cubanez, el s-a opus ca unele sectoare marxiste să controleze puterea instalată. Respingerea, de către el, a unor planuri aberante ale lui Castro, precum și susținerea convingerilor sale în fața represiunii vor declanșa împotriva sa represalii brutale, bătăi, torturi și izolare carceralã. Valladares este unul dintre supraviețuitorii muncilor forțate din Isla de Pinos, unde a văzut cum erau asasinați

In volumul memorialistic Împotriva oricărei speranțe*, marele scriitor cubanez Armando Valladares își relatează trăirile începând din noaptea arestării sale până la eliberare, după 22 de ani. În această mărturie, riguros istorică, sunt descrise condițiile sub-umane în care au fost - și încă mai sunt! - ținuți prizonierii politici cubanezi, precum și agonia victimelor, violența unui regim carceral care, la fel ca toate regimurile comuniste, are drept obiectiv distrugerea spirituală și fizică a deținutului. Fără sentimentalisme, autorul zugrăvește, an după an, întreaga lume alienantă și kafkiană a acestui regim care multora le mai prezintă încă o "față umană". În carte se vorbește de sacrificiul unor anonimi apărători neclintiți ai libertății, dreptății și deplinei demnități a omului în fața totalitarismului de stânga.*

Lupta purtată de poporul cubanez pentru ca să nu se consolideze comunismul creștea zi de zi. Incendii uriașe mistuiau mari depozite și magazine din capitală. Sute de hectare semănate cu trestie de zahăr cădeau pradă flăcărilor, iar nopțile cubaneze erau luminate de gigantice ruguri. Bombele demolau fire telefonice și electrice, făceau să deraieze trenuri, iar în orașe și munți, înfruntările armate dintre patrioți și forțele de represiune erau constante.

Pe măsură ce rezistența creștea, creștea și teroarea exercitată de guvern. Cădeau în fața plutoanelor vinovați și inocenți. În munți, când trupele guvernului îi prindeau pe patrioți, aceștia erau împușcați chiar pe locul capturării, iar medici legiști le deschideau abdomenele ca să încerce să localizeze restul gherilelor ghidându-se după alimentele pe care le găseau

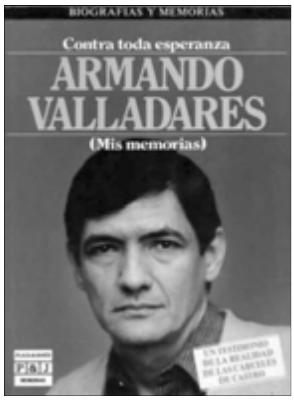

mulți dintre camarazii lui.

Campania mondială pentru eliberarea sa, la care au participat Amnesty International, PEN-Cluburile, guverne și intelectuali de marcă, a culminat cu intervenția lui François Mitterand pe lângă Fidel Castro, astfel încât Valladares a fost eliberat în 1982.

A scris mai multe cărți: Din fotoliul meu cu rotile, Inima cu care trăiesc, Cavernele tăcerii și Împotriva oricărei speranțe, apărută în 1985 în editura Plaza y Janes Editores S.A. din Barcelona.

în stomacurile victimelor.

Pe tot cuprinsul insulei Isla de Pinos, plutoanele nu conteneau cu execuțiile.

Condamnații la moarte, ieșind de la proces, nu reveneau în barăci. Ei erau conduși în niște celule foarte mici situate la capătul barăcii nr. 22 unde erau deținuți militari din armata revoluționară sancționați pentru furturi, droguri și alte delicte de drept comun. Acești deținuți erau despărțiți de noi printr-o curte mică înconjurată de un grilaj înalt care forma un țarc, ceea ce împiedica orice contact fizic cu ei; dar puteau fi văzuți din curtea noastră.

Condamnații la moarte erau închiși în celule individuale, dar ca să ajungă la ele trebuiau să treacă de-a lungul barăcii deținuților militari de drept comun. Pe tot acest parcurs, însoțiți de paznici, cu mâinile legate la spate, erau insultați și expuși la tot felul de umilințe din partea acelor delincvenți de drept comun, care căutau eventual să dobândească merite în fața paznicilor sau își canalizau cu adevărat ura împotriva celor ce înfruntau revoluția pe care mulți dintre ei o sprijineau. Dar nu numai acele puține clipe de trecere obligatorie pe lângă baraca lor erau folosite de delincvenții de drept comun ca să-i insulte și să-i batjocorească pe condamnații la moarte. Unii îi urmăreau până la celule, unde aveau acces, și continuau acolo să-i jignească, privându-i în ultimele lor ore de viață de pace și reculegere ca să se roage, să-și revadă viața, să mediteze. Autoritățile nu-și ascundeau acordul față de aceste procedee, iar când se aflau deținuți politici în celulele morții, delincvenților de drept comun li se distribuiau băuturi alcoolice ca să intoneze Internaționala și să sărbătorească victoriile revoluției asupra contrarevoluționarilor.

Respect față de omul care va muri pentru ideile sale nu pot avea decât cei care cred în Dumnezeu, într-o viață spirituală transcendentă. De aceea condamnaților nu li se acorda nici asistența unui preot, și nici nu li se respectau ultimele momente de viață.

Mulți condamnați la moarte, departe de a se simți doborâți sau înspăimântați de atâta răutate, răspundeau cu discursuri politice și denunțau marxismul în fața acelor netrebnici.

Unii se adresau autorităților cerându-le să nu mai tolereze ca delincvenții de drept comun să se posteze

în fața celulelor lor, insultându-i. Dar față de deținuții politici nu exista compasiune. De când ieșeau cu mâinile legate din sala tribunalului îndreptându-se spre celulele morții, începeau batjocoririle din partea paznicilor. De exemplu, îi descălțau de pantofi, pe care îi aruncam delincvenților de drept comun, care și-i disputau zgomotos.

Când escadronul de gărzi îi conducea la zidul execuției, trecând prin dreptul barăcii nr. 22, erau întâmpinați cu strigăte de "Trăiască Fidel Castro, trăiască revoluția!".

De îndată ce camioneta cu componenții plutonului de execuție trecea prin poarta care ducea la șanț, începea să se audă zgomotul inconfundabil al motorului în barăci și celulele condamnaților, care simțeau că li se apropie momentul final. În barăci se auzea atunci murmurul litaniilor rozariului. În paturile noastre, păstram o tăcere apăsătoare și înfiorată, amestecată cu neputința de a face ceva ca să împiedicăm moartea celui care cu puține ore mai înainte își împărțise cu noi speranțele, visurile, preocupările. Un cumul de imagini și gânduri se învălmășeau în mințile noastre în momentele acelea: copiii rămași orfani, văduva, mama îndurerată. Ne mai asalta, înfiorându-ne, gândul că cel pe care-i aștepta plutonul putea să fie chiar unul dintre noi. Deodată mă vedeam cu mâinile legate, cu călușul în gură, condus la șanț… Coborând treptele acelea, stâlpul din fața peretelui format din saci de nisip și reflectoarele luminându-l… Călăii mă îmbrânceau și mă legau cu o frânghie la talie…, ridicau puștile și un trăsnet asurzitor răsuna prin toate șanțurile… Așa mi se va întâmpla și mie…, așteptam. În fiecare noapte parcurgeam drumul acela, îl vedeam cu ochii minții, îi cunoșteam traseul pe dinafară, fiecare treaptă, stâlpul.

Imediat după loviturile de grație, întotdeauna hohotea câte cineva. Au existat nopți cu câte zece, douăsprezece execuții. Se auzea mișcându-se plasa țarcului și cineva care înainta spre ușă ca să-și vadă prietenul și să-i strige un ultim adio. Nu se putea dormi în barăci. Atunci s-a întâmplat ca Dumnezeu să devină pentru mine o prezență constantă, iar perspectiva morții, o poartă spre viața adevărată, un pas din beznă spre lumina veșnică.

Pentru condamnații la moarte nu exista nici un strop

"Din punctul nostru de vedere, nu avem nici o problemă legată de drepturile omului: aici nu există oameni dispăruți, aici nu există oameni torturați, aici nu există oameni asasinați. În 25 de ani de revoluție, în ciuda dificultăților și pericolelor prin care am trecut, niciodată nu s-a comis vreo tortură, niciodată nu s-a săvârșit vreo crimă." (Din declarațiile făcute de Fidel Castro unor ziariști francezi și americani în Palatul Revoluției, Havana, 28 iulie 1983, și publicate în periodicul "Gramma" la 10 august al aceluiași an.)

de compătimire, de respect. Dacă osânditul nu umbla atât de repede cât doreau paznicii, aceștia îi trăgeau picioare în fund, îl târau ca pe un balot și-l legau de stâlp.

Zgomotul ciocanului bătând cuie în lada de lemn e repetat de ecoul din șanțuri. Cadavrul nu se predă familiei ca să-l privegheze și să-l însoțească la cimitir. O furgonetă pe care scrie INRA (Institutul național de reformă agrară), în care se află un ofițer al Poliției politice și mai mulți militari, îl duce la cimitir unde va fi îngropat în gropi comune într-o parcelă rezervată acestui scop de Ministerul de Interne în cimitirul Columb. Fără un semn, o inscripție, ceva care să-l identifice. Familiile nu vor avea nici măcar tristul privilegiu de a ști unde sunt îngropați cei dragi.

Dar nu dispăreau numai cadavre: unii deținuți erau supuși în secret procedeelor de interogatoriu și, la sfârșit, erau duși direct de la sediul Poliției politice la zidul de execuție. Asta puteam vedea din fundul barăcilor. Aflându-mă odată în curte am văzut, cu un grup de camarazi, când îl coborau pe un bărbat cu căluș în gură și mâinile legate la spate. Era îmbrăcat în verde oliv. L-au împușcat în mare grabă. Nu provenea din închisoarea aceea. Nu-l cunoștea nimeni. Asta se întâmpla de multe ori: împușcați și îngropați în secret.

Mormintele familiei Eminovici

MAGDALENA DRĂGAN

Fetița de 12 ani aștepta revoluția

Născută și crescută într-o familie care asculta radio Europa Liberă, cu tatăl dat afară din serviciu pe motiv de neaceptare a carnetului de membru de partid, s-a obișnuit să vadă tot timpul și partea cealaltă a lucrurilor, cea despre care nu se vorbea. La 12 ani, inspirată de revoluția căreia îi era contemporană, pune de-o răscoală în școală pentru a scăpa de cea mai îndoctrinată și comunistă profesoară. Răscoală soldată cu un succes răsunător! Fan înfocat al Imnului

Aveam 12 ani când a început revoluția și am crezut în ea cu toată forța mea de copil naiv și sincer. Părinții mei ascultau cu perna pusă peste radio postul Europa Liberă, unde deja se știa că Securitatea trăgea în demonstranții de la Timișoara. În același timp, la mine la școală, ne-au strâns pe noi ăștia mici, de clasa a șasea, să ne spună o ditamai doamnă de la "Scânteia" că acolo, la Timișoara, sunt dușmanii poporului, "elemente huligane" care ne destabilizează țara. Eram atât de revoltată de ceea ce auzeam încât am făcut bilețele și am trimis la toți colegii și le-am explicat ce este de fapt la Timișoara (ce auzeam și eu la radio Europa Liberă, acasă). Imediat s-a descoperit și a fost chemată mama la școală ca să i se comunice ce element turbulent eram și că sunt pe o cale greșită. Noroc că a mai durat doar câteva zile și așa-zisa revoluție a izbucnit peste tot în țară.

Un alt episod pe care mi-l aduc aminte m-a marcat atât de mult, încât am totul foarte clar în minte. Eram tot în clasa a șasea, la începutul anului, prin septembrie. Aveam o nouă dirigintă și o nouă profesoară de română. Le detestam pe amândouă. Și aveam și motive. Iată de ce:

În clasa a cincea avusesem ca diriginte un profesor de istorie, fost boxer. Un om extraordinar căruia îi datorez câteva kilograme de cartofi în plus și pâini. Pentru cine nu înțelege, pe vremea iubitului conducător, Ceaușescu, se stătea la coadă și se dădea totul cu

Golanilor, nelipsită din Piața Unversității pe toată perioada adolescenței, contaminată cu microbul regalismului de la unchiul Mircea Ciobanu, autor al Convorbirilor cu Regele Mihai, *dar și cu cel al scrisului, înaintează în viață sperând ca revoluția căreia i-a fost martoră cu entuziasmul și naivitatea vârstei de 12 ani nu a fost degeaba.*

Prea multă iubire față de frumoasa noastră țară a reușit să-i întoarcă avântul plecării în țări străine, deși aici a mai rămas doar speranța și o mână de oameni care se mai pot lăuda cu ea.

Coach, NLP Practitioner, mamă, soție, antreprenor... o viață luată în piept cu mult curaj și dorința de mai bine pentru România.

ția. Noi, fiind mulți, ne trimitea mama pe câte 2-3 la coadă să stăm și să luăm fiecare câte o pâine-două (în funcție de cât se dădea) ca să ne ajungă. Sau cartofi, sau ouă. Doar că lumea de la coadă își dădea seama că suntem împreună și începea să vocifereze că de ce luăm pentru aceeași familie mai multă pâine... păi simplu... pentru că eram mai mulți... în fine, îmi aduc aminte cât de terorizată eram când ajungeam în față la coadă și cum așteptam urletele și vociferările celor din spate, ce rușine îmi era... îmi venea să intru în pământ. Însă, atunci când se nimerea dirigintele meu și el la coadă, cu vocea lui tunătoare, cu fața roșie și mușchii plesnind pe el, domina imediat oamenii și impunea tăcere, îi făcea de rușine și noi reușeam să plecăm cu "prada" acasă fără prea multe probleme. Din nu știu ce motive l-au trimis brusc la altă școală. Se zvonise că vor să ne facă clasă de protocol și ne trebuia o dirigintă mai strunită în ale "partidului", ceea ce s-a și întâmplat din clasa a șasea.

Tot în clasa a cincea aveam profesor de română un român evreu de origine poloneză. Orjehovsky îl chema. Nu o să-l uit niciodată. Eram literalmente îndrăgostiți de el toți din clasă. Uitam să respirăm la ora lui. Întotdeauna încheia orele de română cu povești din lagărul de la Auschwitz, unde multe dintre rudele lui fuseseră gazate. Renunțam și la pauză și la tot și stăteam neclintiți sorbindu-i fiecare cuvânt. Era materia noastră preferată și învățam ca nebunii la ea, ne făceam temele și ne întreceam să îi arătăm dragostea noastră profesorului cu păr alb și voce blândă, care ne ducea în altă lume și ne învăța adevărul. Evident că nu a rezistat mult nici acest profesor. Ne-a fost băgată pe gât în schimb chiar directoarea școlii, cea mai îndoctrinată ființă pe care am cunoscut-o vreodată. Profesorul nostru drag a fost transferat la o școală cu mulți țigani. Eram atât de răniți și disperați încât după ore ne duceam cu toții după el la școala unde îl transferaseră, riscând să fim sancționați. Ne primea cu blândețe și ne dojenea că facem asta. L-am mai văzut de câteva ori...

apoi am aflat că a murit de cancer la plămâni. Noua profesoară de română nu ne învăța nimic, însă avea un ritual straniu: începea fiecare oră de română citindu-ne din ziarul Scânteia și apoi dictându-ne cuvânt cu cuvânt un paragraf care i se părea cel mai important pentru ziua respectivă. Și pentru ca grotescul să fie maxim, la final, ne punea să scriem autorul citatului cu numele întreg și toate funcțiile deținute. Adică, mai exact așa: tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, comandantul suprem al Armatei etc. Într-o zi, îmi aduc aminte ca acum, scriam celebrul citat deja pe caietul de română (obligatoriu de 200 de pagini, dictando) și profesoara comunistă se plimba printre bănci. A văzut că am scris "tov. N. Ceaușescu". S-a repezit la mine ca apucata, a început să urle că am făcut așa ceva și mi-a luat caietul (care era scris mai mult de jumătate cu lecții și teme la limba română) și mi l-a rupt cu o furie de nedescris. Am rămas interzisă. Aceeași profesoară, imediat după revoluție, în timp ce în lumea politică era mare vânzoleală cu procesele generalilor care au tras în oameni, când am ajuns la lecția "Prăvale-Baba", pentru că unul dintre personaje purta numele unui general comunist aflat în plin proces, a făcut o scenă care a pus capac răbdării mele de copil scârbit deja de ceea ce vedea și auzea: a început să se lamenteze ca atunci când citim (da, în clasa a șasea ea ne punea să citim cu voce tare lecția la ora de română că altceva nu prea era în stare să ne învețe) să nu mai pronunțăm numele personajului din lecție că îi aduce aminte de monștrii care au tras în oameni la revoluție. Nu îmi venea să cred ce auzeam... era aceeași persoană care cu câteva săptămâni în urmă îmi rupsese caietul de română pentru că îi abreviasem numele tovarășului preaiubit. Imediat după ce s-a terminat ora, am vorbit cu cei din clasă și le-am spus să facem grevă. Am organizat totul și am ieșit afară din clasă, astfel încât la următoarea oră de română noi eram afară, sub geamul clasei, strigând că nu o mai vrem pe profesoara respectivă. Imediat s-au agitat apele în școală și tovarășa profesoară a fost schimbată de la clasa noastră, ca și din funcția de directoare (era imediat după revoluție și comuniștii erau cu morcovul în fund, nu știau cum o să evolueze lucrurile). A fost salvarea mea (și probabil și a colegilor mei) pentru că a venit o doamnă profesoară (Dulamă Nineta) care ne-a luat de la zero (eram zero barat toți la română, știam doar citate din Scânteia) și datorită ei, fără nicio oră de meditație în plus față de ce făceam la școală (oricum nu ar fi avut ai mei bani să mă țină pe meditații), am intrat cu 9,50 la liceul Gheorghe Lazăr, cel mai bine cotat liceu din București la acea vreme.

Mai sunt multe de spus, din păcate revoluția a fost planificată pentru ca la putere să ajungă tot niște comuniști.

COSMIN ZAMFIRACHE

Povestea lui Mugur
- adolescentul de 17 ani care a trăit revoluția anticipat

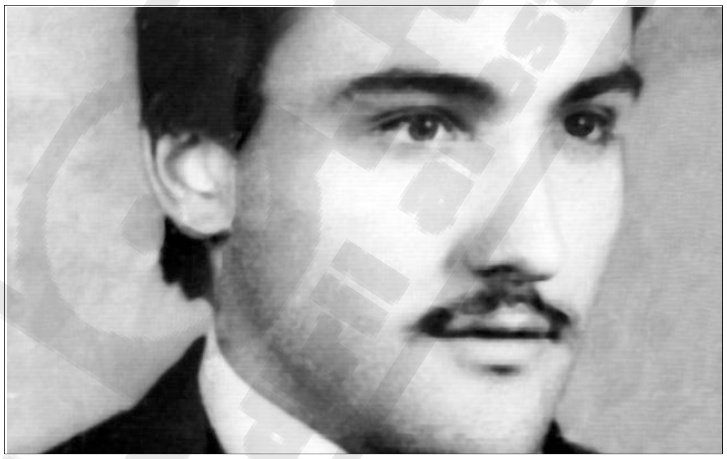

Mugur Călinescu, un tânăr de 17 ani din Botoșani, a fost unul dintre cei mai importanți luptători anticomuniști din nordul Moldovei. După ce a militat împotriva regimului comunist și a visat la Revoluție încă de la începutul anilor '80, băiatul a murit la scurt timp după ce Securitatea a început un program susținut de torturare. Mama sa îl plânge și după 30 de ani pe băiat, considerat cu întârziere erou de către statul român.

În anul 1981, pe 29 septembrie, muncitorii botoșăneni mergeau, ca de obicei, la locul de muncă. Angajații restaurantelor și magazinelor din Centrul Vechi sau de pe Calea Națională treceau cu toții pe lângă clădirea impunătoare a Comitetului Județean al PCR, astăzi sediul Prefecturii și al Consiliului Județean Botoșani.

Trecând pe lângă peretele lateral, oamenii au rămas înmărmuriți. Pe zid scria apăsat cu cretă albastră și cu

Unul dintre mesajele lui Mugur Călinescu de pe clădirile Botoșaniului
FOTO arhiva CNSAS

litere mari un strigăt de revoltă: "Ne-am săturat să stăm la cozi interminabile!".

Așa ceva era de neimaginat în plină epocă comunistă. Miliția și Securitatea s-au pus în mișcare. Acțiunea a fost numită imediat "Panoul", iar așa cum reiese din raportul de activitate al Miliției din acea perioadă, s-a trecut urgent la măsuri. "Înscrisul a fost șters și s-a organizat supravegherea locului prin pânde", scria un locotenent colonel de Miliție, folosind o semnătură indescifrabilă în raport.

Oamenii Securității, așa cum se va afla mai târziu, bănuiau că este vorba despre o organizație, un agent străin sau chiar un luptător anticomunist versat, scăpat prin cine știe ce circumstanță în municipiul Botoșani.

Securitatea bănuia un act de spionaj

Culmea, în aceeași zi, și alte mesaje, scrise cu aceeași cretă albastră apăreau în diferite puncte din oraș: "Vrem hrană și libertate!", "Ne-am săturat de mizerie!". Și a doua zi, și a treia zi, și a patra zi au fost la fel. "Vrem dreptate,vrem libertate", "Cetățeni! Nu mai putem îndura lipsurile și mizeriile", erau doar o parte dintre sloganurile scrise cu litere de tipar peste tot prin oraș. Autorul era necunoscut, iar pândele erau total ineficiente. Securitatea și Miliția erau în alertă maximă și bănuiau un act de spionaj și sabotaj.

Abia pe 18 octombrie 1981, un angajat al Securității îl prindea în flagrant pe "teroristul" care sabota "orânduirea socialistă", chiar în timp ce scrijelea "Jos Comunismul!". Nu era un agent străin și nici un veteran al luptelor prin munți și

Plăcuța comemorativă de pe fostul sediu al PCR
FOTO Cosmin Zamfirache

păduri. Era un puști de 17 ani, îmbrăcat în uniformă de elev la Colegiul Național "A.T. Laurian" din Botoșani, care-și striga nemulțumirea pe zidurile clădirilor, chemând populația la luptă. Se numea Mugur Călinescu și avea să mai trăiască doar patru ani din momentul în care ofițerul de Securitate l-a prins în flagrant. Pușțiul care a sfidat orânduirea comunistă a murit în 1985, la doar 21 de ani.

Anchetat, hărțuit și marginalizat

Au trecut 30 de ani de la moartea lui Mugur Călinescu. Tânărul revoluționar botoșănean trăiește doar în aminitirea mamei sale, astăzi în vârstă de 72 de ani. De altfel, doar mama, Rodica Uncescu, fostă gestionară la un magazin universal din localitate, i-a purtat de grijă toată viața, fiind despărțită de soț la doar câțiva ani de la căsătorie, în timp ce Mugur era mic. Ea își amintește perfect și astăzi, printre hohote de plâns, momentul în care unicul său fiu a fost prins de Securitate.

"Mugur era deja prins când au venit securiștii la mine și au răscolit toată casa. După aceea, m-au luat și m-au anchetat o noapte și o zi. Mă întrebau cine l-a pus să scrie, de unde știe toate lucrurile astea, cu cine vorbește, cine l-a vizitat. Nu puteam decât să ridic din umeri și să spun că nu știu. Chiar nu știam, nici măcar ce făcuse. Mi-au spus că s-a ridicat împotriva țării și a poporului. Abia după 2007, de la CNSAS, am aflat ce a scris fiul meu pe pereți. Habar nu aveam", spune, plângând, femeia.

"Mi-au spus că e dușman al poporului"

Începuse, însă, calvarul pentru Mugur Călinescu și mama sa. Pentru îndemnul său la liberate, elevul botoșănean a fost declarat dușman al poporului, dar, culmea, a fost lăsat în libertate, sub stricta supraveghere a Securității. La școală a fost marginalizat. "I-au făcut viața un calvar. Nimeni nu mai vorbea cu el. Eram pândiți peste tot. Eu am fost retrogradată la serviciu. Era dat exemplu negativ peste tot. Mi-au spus în față că este un dușman al poporului. Era o anchetă continuă. Nu mai suportam", spune mama lui Mugur Călinescu.

Femeia mărturisește că fiul ei a primit cea mai mare lovitură atunci când a

dat examenul pentru a intra la facultate. "Era un elev atât de silitor, dar l-au picat intenționat la facultate. A dat de două ori și un profesor mi-a spus că, la ceea ce a făcut el, nu are nicio șansă. Asta i-a tăiat aripile. L-au îngropat de viu", spune Rodica Uncescu.

Mugur Călinescu alături de colegi (ultimul din dreapta, randul doi) FOTO arhiva personală Rodica Uncescu

"Lasă, mamă, nu trebuie să știi tu"

Rodica Uncescu spune că, din 1981 până în 1985, fiul ei a fost anchetat în permanență. Era ținut la Securitate și câte 24 de ore. Mugur nu spunea nimic acasă. Dorea să-și protejeze mama. "Venea indispus, dărâmat. Nu-mi spunea niciodată ce se petrece acolo. Dorea să mă protejeze. Să nu-mi fac griji. El era cel care avea mereu grijă de mine. La 17 ani, parcă era un om în toată firea. - Lasă, mamă, că nu trebuie să știi tu. Nu insista că nu-ți spun". Acestea erau cuvintele pe care băiatul i le spunea mamei lui, atunci când se întorcea de la Securitate, unde era terorizat.

"Se retrăgea, apoi, tăcut, la el în cameră. Din copilul plin de viață, devenise un om retras, bătut parcă de soartă", mai spune mama lui Mugur Călinescu. După doar patru ani, deși anterior era sănătos tun, Mugur Călinescu se îmbolănvește de leucemie și, după un an de chinuri, moare pe un pat de spital la Iași, la numai 21 de ani. "A fost diagnosticat cu leucemie, ciroză și icter mecanic. Era sănătos și vioi. A murit lângă mine. Tot sprijinul și dragostea mea", mai spune femeia.

Atât mama cât și unul dintre foștii colegi și prieteni ai lui Mugur spun că Mugur Călinescu a dat de înțeles că a fost iradiat și otrăvit în sediul Securității din Botoșani, unde era permanent chemat și anchetat. "Atât am reușit să aflu de la el că îl obligau să bea o cafea în fiecare zi. El, care nu bea cafea. A refuzat-o, dar l-au obligat. Și părea dărâmat după ce venea de acolo", spune Rodica Uncescu.

Ultimele cuvinte: "Doamne, ce călăi!"

Totodată, Corneliu Furtună, profesor și doctor în fizică, fost coleg al elevului botoșănean, spune că Mugur îi povestise cum ar fi fost iradiat: "După ce a venit la școală, mi-a spus că tot îi dădeau cafea și-l obligau să bea. Apoi, mi-a spus

Rodica Uncescu, mama lui Mugur Călinescu FOTO Cosmin Zamfirache

că îl țineau singur câte trei ore în fața unui fel de bec. Eu am ajuns să-mi pun întrebări, când am văzut semnul de radioactiv de pe ușa clădirii în care-l anchetau". Ultimele cuvinte ale lui Mugur Călinescu, mai spune mama lui, au fost: "Doamne, ce călăi!".

Atât mama cât și fostul coleg de clasă al lui Mugur Călinescu spun că elevul botoșănean și-a dorit o revoluție și că a fost influențat de emisiunile radio de la Europa Liberă, dar și de cărțile citite. "Citea mult, foarte mult, în special cărți ale cugetătorilor, filosofie. După examenul de treaptă, i-am cumpărat un radiocasetofon. Pe la 17 ani, a devenit mai serios, părea mai preocupat și mai îndârjit", spune Rodica Uncescu.

Mugur Călinescu se săturase de cozi și de lipsa de libertate. Dorea democrație, așa cum auzea la radio și cum citea în cărți. "Era un tip liniștit, dar care se săturase. Era prea citit și prea inteligent pentru a mai tolera. Și noi ascultam Europa Liberă sau Vocea Americii, dar el a trecut la fapte", spune Corneliu Furtună. Visul băiatului era să facă sindicate după model polonez și să facă o revoluție românească. Spera, prin mesajele sale, să ridice oamenii la luptă și să le dea jos vălul de pe ochi.

"Cetățeni, trebuie să fim conștienți de rolul nostru în societate și să spunem un nu hotărât stărilor de lucruri ce se conturează la noi. În Polonia prietenă, oamenii au dobândit o libertate reală. Au sindicate libere", își exprima Mugur Călinescu crezul pe un panou metalic de pe Strada Cuza Vodă din Botoșani, în 13 septembrie 1981, la ora 22.30. Se furișa din casă și scria în locuri cu vizibilitate mare aceste mesaje, cu cretă colorată. Mama băiatului spune că a fost trădat fie de vecinii care colaborau cu Securitatea, fie de colegii săi de școală.

După 1990, Rodica Uncescu a căutat să arate întregii țări sacrificiul fiului ei. Abia în 2008, Mugur Călinescu, elevul revoluționar de la Botoșani, a fost declarat luptător anticomunist. "Eu, ca mamă, nu pot să înțeleg ceea ce a făcut. Asta mă doare. Era cuminte și bun, mă ajuta enorm. Dar, ca român, îl respect pentru sacrificiul său. A luptat în felul lui pentru noi toți și a încercat să ne trezească", spune, izbucnind în lacrimi, Rodica Uncescu. Mama luptătorului anit-comunist este proaspăt operată, din cauza problemelor pe care le are cu rinichii. Este singură și abia se poate mișca și întreține. Nu primește pensie în numele fiului ei, fiindcă legislația oferă această posibilitate doar urmașilor, nu și părinților acestor eroi.

IICCMER - COMUNICAT DE PRESĂ

Rămășițele pământești ale lui Traian Pom, împușcat la 16 august 1950 în Bistra, jud. Alba

București, 20 septembrie 2016. în cadrul unei acțiuni de investigații arheologice organizate de Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICCMER) în parteneriat cu Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei din Cluj-Napoca (MNIT), luni, 19 septembrie 2016, pe teritoriul comunei Bistra din jud. Alba, au fost identificate osemintele unei alte victime executate de Securitate, în ziua de 16 august 1950.

Victima se numește POM TRAIAN, născut în satul Novăcești, com. Bistra, la data de 30 mai 1901, de religie greco-catolică. Părinții săi au fost Pom Petru și Ihuț Maria, care au avut împreună patru copii, un băiat (Traian) și trei fete (Ana, Zamfira și Rafila). Traian a fost căsătorit cu Scrob Rafila și au avut împreună trei copii: Petru (d. 1931), Nicolae (d. 2015) și Elena, care este în viață. În anul 1940 soția lui Pom Traian moare, acesta recăsătorindu-se după câțiva ani cu o anume Zamfira din Bistra, cu care nu a avut copii. Gospodăria familiei a fost în satul Novăcești. Conform informațiilor documentare existente și din relatările urmașilor, Pom Traian a avut o stare materială bună,

preocuparea principală a familiei fiind agricultura și creșterea animalelor. După instaurarea regimului comunist, autoritățile l-au încadrat în categoria socială a chiaburilor.

După cum se cunoaște, la începutul anului 1949, membrii organizației de rezistență armată anticomunistă Frontul Apărării Naționale, înființată în decembrie 1948, și-au amenajat o tabără în zona Bistra, în locul numit Groși. În 4 martie 1949, asupra taberei partizanilor Securitatea a organizat și întreprins un atac armat în urma căruia au rezultat victime de ambele părți, fiind capturați mai mulți prizonieri. Dintre partizanii care au scăpat din încercuire mulți au fost prinși după scurt timp, fiind ulterior condamnați la închisoare sau chiar la moarte. Unii au mai rezistat un timp ca fugari, însă și aceștia au fost până la urmă uciși în luptă sau în ambuscade organizate. În această situație s-au aflat doi partizani originari din zonă, Nicolae Selagea din Dealu Capsei și Ihuț Traian din Aronești, care au fost intens urmăriți și până la urmă uciși, primul în 2 sept. 1950 și al doilea în 5 august 1952. Câtă vreme au fost fugari și au stat ascunși în munte, aceștia au fost ajutați de rude să supraviețuiască, fiind susținuți și de unii localnici, catalogați de autorități drept chiaburi și persoane reacționare. Aceștia din urmă aveau o influență mare asupra membrilor comunității, îndemnând lumea să-i sprijine pe partizani deoarece în curând urma să izbucnească războiul dintre U.R.S.S. și țările occidentale, iar comunismul va fi înfrânt. Totodată, desfășurau pe toate căile o constantă propagandă anticomunistă, instigând pe săteni la nesupunere și împotrivire la încercările autorităților de a înființa la Bistra o Gospodărie Agricolă Colectivă.

După campania Securității din anul 1949 prin care au fost arestate și apoi condamnate multe persoane din zonă care au avut legături cu membrii organizației Frontul Apărării Naționale, această nouă situație a reprezentat o altă provocare pentru autoritățile regimului. Ca urmare, Securitatea a întreprins măsuri dure împotriva tuturor celor care promovau astfel de fapte și idei. În baza instrucțiunilor primite din partea Direcției Regionale a Securității Poporului Cluj și în înțelegere cu conducerea Organizației Județene a Partidului Muncitoresc Român din Turda, Serviciul Județean al Securității Poporului Turda a organizat o acțiune represivă de intimidare și constrângere a populației din Bistra. În ziua de 14 august 1950, în zonă au fost trimise de la Turda mai multe cadre operative de securitate, care, în colaborare cu personalul Biroului de Securitate din Câmpeni și cu milițieni de la Posturile de Miliție Bistra și Câmpeni, au reținut și transportat la sediul Securității din Câmpeni circa 35 de persoane, acestea fiind rude apropiate ale partizanilor Nicolae Selagea și Ihuț Traian, dar și cei considerați ca fiind chiaburi. Aici au fost cu toții anchetați și amenințați, fără a li se lua însă declarații scrise. În urma așa-ziselor cercetări, s-a constatat că pentru situația creată în Bistra se fac vinovați trei chiaburi, și anume Pom Traian, Trifa Iosif și Andreșel Ioan, primii doi fiind deja reținuți. Măsura dispusă de Securitate a fost ca cei trei să fie imediat executați în locuri prestabilite. Ca urmare, în dimineața zilei de 16 august 1950, Pom

Traian și Trifa Iosif au fost aduși de la Câmpeni la Bistra, de unde au fost transportați pe jos și executați prin împușcare, în locuri diferite. După execuția acestora, în aceeași zi, Andreșel Ioan a fost ridicat de acasă și împușcat în munte, la locul cunoscut sub denumirea de Poarta între Căi, în acel loc fiind și îngropat.

Pom Traian a fost împușcat și îngropat pe Dealul Muntelui, în zona Coasta Rea, pe locul numit Halci, situat la circa 5 km în linie dreaptă față de centrul comunei. Trupurile celor trei victime au fost înhumate a doua zi, în 17 august. Pentru săparea gropilor de mormânt, introducerea cadavrelor și astuparea lor, au fost aduse cu forța rude ale celor doi partizani, precum și alți chiaburi din Bistra, care fuseseră cu toții anchetați la Câmpeni, moartea consătenilor fiindu-le dată ca exemplu. Conform mărturiilor, pe trupul fiecărei victime a fost pusă o bucată de carton inscripționată cu textul: "Cine face ca mine să pățească ca mine". Pe locul mormintelor, rudele victimelor nu au avut voie să pună vreo cruce sau un alt semn.

Din informațiile documentare existente, rezultă că aceste omoruri au fost ordonate direct de către conducerea D.R.S.P. Cluj, prin șeful de atunci al acestei structuri de Securitate, colonelul Patriciu Mihai (Grunsperger) în complicitate cu adjunctul său, lt. colonel Cuteanu Gheorghe. Executarea ordinului sau a instrucțiunilor a fost îndeplinită de către S.J.S.P. Turda, condus de maiorul Kovacs Mihai, care a coordonat personal și operațiunile din teren. Din personalul Securității din Turda, cunoaștem că au fost trimiși în misiune lt. Herța Vasile, șeful Biroului Anchete, adjunctul acestuia, slt. Tăuțan Valentin, și lt. Popa Vasile, șeful Biroului I Informații. La Câmpeni, șeful Biroului local de Securitate era slt. Cosman Gheorghe, acesta fiind subordonat S.J.S.P. Turda. Pe lângă aceștia, în săvârșirea crimelor au mai fost implicate și alte cadre de securitate și miliție.

În urma verificărilor efectuate, s-a constatat că moartea lui Pom Traian nu a fost consemnată oficial în registrele de stare civilă, astfel că victima nu deține un certificat de deces.

Cercetările au fost efectuate de un colectiv de arheologi și istorici de la IICCMER și instituțiile muzeale colaboratoare, alcătuit din Gheorghe Petrov (coordonator), Paul Scrobotă, Gabriel Rustoiu, Horațiu Groza și Marius Oprea. Activitățile din teren s-au desfășurat în colaborare cu Parchetul Militar, Televiziunea Română, Muzeul Național al Unirii din Alba Iulia, Muzeul de Istorie și Științele Naturii Aiud și Primăria comunei Bistra.

Accesul spre zona de lucru este posibil pe o rută ocolitoare, plecând din centrul comunei pe DC 97, urmând un traseu de 5,6 km până la prima bifurcație de drumuri. Aici se face la dreapta și se continuă deplasarea încă 5 km pe drumul de pe Valea Neagului până la Cantonul silvic, după care se face din nou la dreapta, trecând un curs de apă, și apoi se urcă pe DC 144. Pe acest din urmă drum se mai parcurg încă 4 km până la locul mormântului, însă pe traseu există unele porțiuni ce prezintă o oarecare dificultate. Distanța totală ce

trebuie parcursă este de 14,6 km. Primele două sectoare de drum sunt accesibile pentru orice mijloc de transport auto, însă ultimul sector poate fi străbătut în siguranță doar cu o mașină de teren.

Coordonatele GPS, înregistrate la punctul de lucru, indică 46^{0}24'45.2" latitudine nordică și 23^{0}07'15.1" longitudine estică. în sistem zecimal: 46.412554 N / 23.120850 E. Altitudinea locului este de 1047 metri.

Relații suplimentare se pot obține la tel. 0721 400 396 (arheolog Gheorghe Petrov, expert IICCMER).

* * *

Despre IICCMER. Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc este o structură guvernamentală înființată în 2005 și aflată în coordonarea Primului Ministru. Rolul său rezidă, înainte de toate, în gestionarea și analizarea din punct de vedere științific a perioadei totalitare și a consecințelor sale. În al doilea rând, IICCMER sprijină crearea și implementarea unor instrumente educaționale cu finalitate memorială, contribuind astfel la articularea contextului în care valorile și drepturile fundamentale să fie receptate de societatea noastră post-totalitară. Nu în ultimul rând, IICCMER are rolul de a aduna, arhiva și publica documente referitoare la memoria exilului românesc.

Mai multe detalii despre activitatea IICCMER:
http://www.iiccmer.ro/
sau
https://www.facebook.com/Institutul deInvestigareaCrimelorComunismului.

Am mai spus-o: una dintre primele instituții edificate de comuniști de îndată ce-au pus mâna pe putere în România (6 martie 1945) a fost instituția-pușcărie. Harta de față arată locurile „onorate" de această instituție de bază a regimului comunist. Și încă nu sunt toate locurile consemnate. Fiindcă Securitatea a mai avut locurile ei de detenție prin fiecare oraș mare sau mic, ba chiar în foarte multe comune. O hartă care ar consemna cu exactitate toate aceste locuri de suferință românească ar apărea complet neagră. Baza acestui gulag românesc a fost pusă de Gheorghiu-Dej. Atunci a și căpătat amploare acest gulag de inspirație sovietică. Când a venit Ceaușescu la putere, acest gulag a cunoscut un oarecare declin. Pozând într-un „comunist cu față umană", cosmetizare necesară ca să facă bună impresie Occidentului, Ceaușescu a început să mai renunțe la zidurile închisorii propriu-zise, fără însă a renunța la teroare. Teroarea lui era mai nuanțată, fiindcă el nu-și mai înlătura adversarii cu glontele tras în ceafă, ci prin alte metode, chipurile mai „blânde", precum: accidente de mașină, sinucideri simulate, iradieri, expulzări peste graniță etc. În memoria țării locurile consemnate pe harta de față au rămas și vor rămâne. Unele pușcării au o tristă și înspăimântătoare faimă. Așa au fost Jilava, Sighet, Râmnicu Sărat, Pitești, Galați, Caransebeș, Aiud, Gherla etc. În unele dintre aceste locuri nu mai există azi nici închisori. Așa sunt, de exemplu, Râmnicu Sărat, Caransebeș, Galați, Sighet etc. Ba chiar unele dintre ele, cu zidurile slăbite în urma diverselor cutremure, sunt gata să fie demolate. Noi credem că nu trebuie lăsate să dispară. Ele trebuie luate sub îngrijirea societății civile și conservate. Pentru ce conservate? Pentru că aceste locuri s-au gravat în istoria țării noastre ca locuri de suferință pentru poporul român care, în planificarea comunistă, trebuia să dispară de pe fața pământului. Rândurile pe care le scriem acum vor să se constituie într-o invitație față de acei români care, având și posibilități materiale, pot lua în custodie o fostă închisoare sau alta, ca să o poată conserva ca atare. Spre neuitarea martirilor noștri.

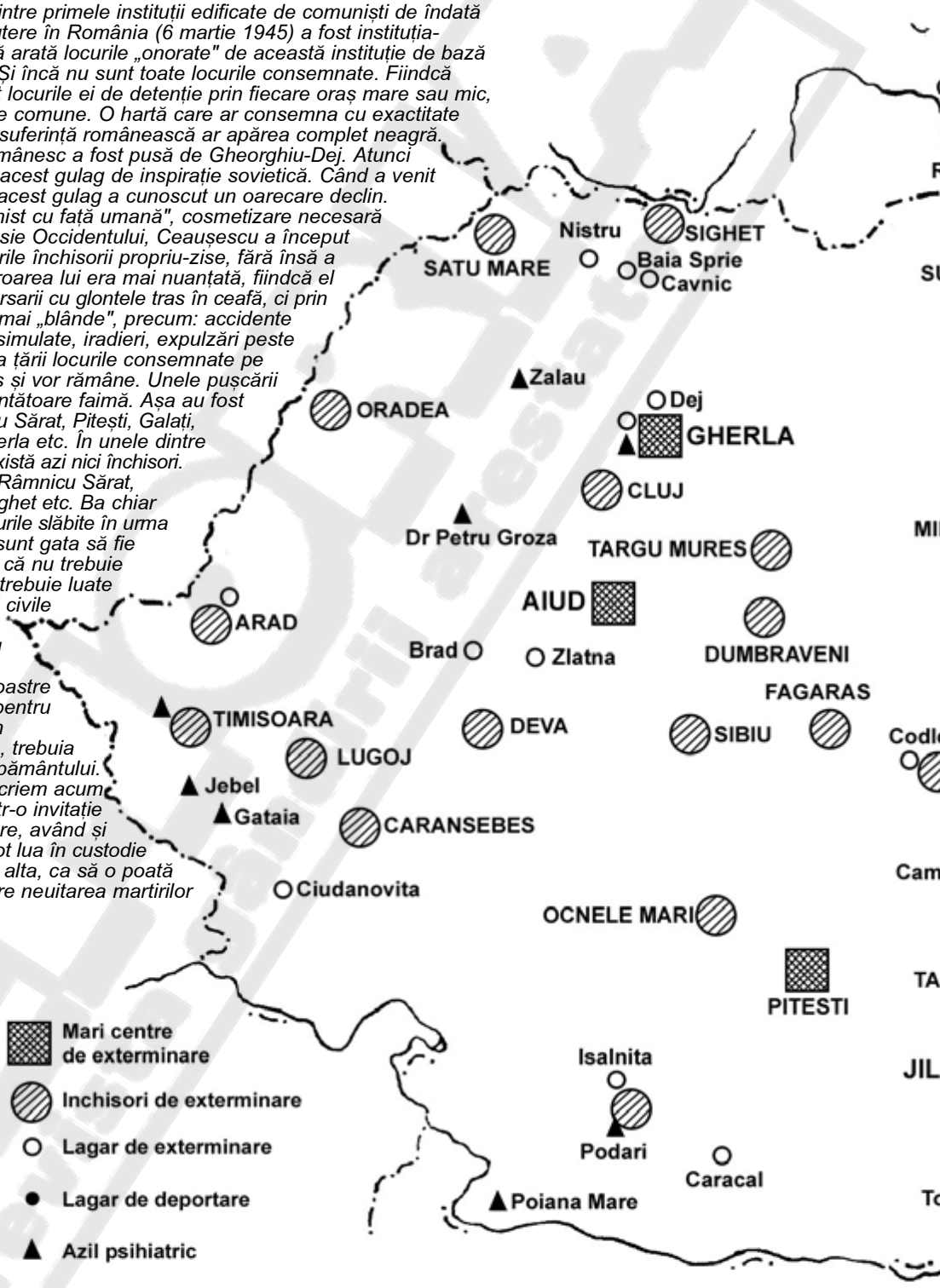

Geografia detenției

DANIEL DRAGOMIRESCU

Efigii spirituale
Un apostol al școlii

Motto:
"Și la Moldova nasc oameni"
(Miron Costin)

Pe profesorul vasluian V.I.Cataramă nu l-am mai prins în viață. În vara lui 1986, când am venit la Vaslui, el era trecut în lumea celor drepți de ani buni. Și, cu toate că am cunoscut foarte mulți dascăli vasluieni grație colaborării mele cu inspectoratul școlar, nu îmi amintesc ca numele lui V.I. Cataramă să-mi fi fost pomenit de cineva, nici măcar între patru ochi și în șoaptă. Probabil se considera că nu era oportun, nici măcar la sfârșitul anilor '80, ca numele și memoria lui V.I.Cataramă, fost deținut politic între 1958 și 1964, să fie evocate.

Despre profesorul și cărturarul V.I. Cataramă aveam să aflu abia după decembrie 1989 de la cei care îl cunoscuseră, de la urmașii săi și din "Dicționarul personalităților vasluiene" (2000) care, în sfârșit, îi făcea dreptate postum, readucându-l în memoria generațiilor post-decembriste. Biografia sa, reconstituită sumar, contura un destin de excepție. Nu cunosc cazul altui vasluian care să fi devenit asistentul lui George Călinescu, în perioada în care acesta funcționa ca profesor la Universitatea din Iași, și nici vreun autor din Vaslui pe care marele critic să-l fi menționat, la bibliografia lucrărilor de referință de la sfârșitul "Istoriei" sale. Dacă V.I. Cataramă nu a făcut carieră în învățământul universitar, asta se datorează circumstanțelor de la sfârșitul războiului, plecării lui Călinescu la București și, probabil, aspirației sale de a reveni în locurile natale ca dascăl al celor rămași acasă.

Nu mă îndoiesc că, în perioada sa cea mai bună, de până în 1958, anul arestării și condamnării sale, V.I. Cataramă trebuie să fi fost, la Liceul "Mihail Kogălniceanu", un excelent modelator de minți și de suflete pentru toți cei care vor fi avut șansa de a-l avea ca profesor. Dar sunt sigur că și după amara sa întoarcere din pușcăriile regimului comunist și reintegrarea sa, marginală, în învățământ, la alt liceu decât cel de la care fusese îndepărtat de mancurții staliniști ai epocii, V.I. Cataramă a făcut tot ce i-a stat în putință ca să-și onoreze blazonul de dascăl autentic. Unica fotografie în care l-am văzut, aflată și pe mormântul său, căzut în uitare, din cimitirul local de la Vaslui, îl înfățișează cu o figură ca de mucenic, definitiv marcată de trauma profundă a detenției suferite pe nedrept. El ține în mâini o carte deschisă. Privirea sa transmite un mesaj subliminal: ce folos, parcă spune, că și la Moldova nasc oameni, dacă le distrugem viața.

Scriitorul V.I. Cataramă avea un condei promițător. Povestirile din unicul său volum de proză publicat, "Târgul nostru" (Vaslui, 1945), relevă o certă vocație narativă, spirit de observație profund, capacitatea asumării mai multor voci narative și, mai presus de toate, o autentică compasiune și solidaritate cu cei mulți umili, de care lumea a fost și va fi întotdeauna plină. Fiu de țărani ajuns de la coarnele plugului, prin merit și perseverență, asistent universitar, V.I. Cataramă era, în mod firesc, un intelectual cu vederi de stânga. În mod onest și dezinteresat. Ce ironie și ce fatalitate că destinul său a fost atât de grav lezat tocmai de un regim politic situat mult la stânga, regimul comunist.

SORIN POPESCU

Sabin Popescu-Lupu - victimă a represiunii regimului comunist

Sorin Popescu este absolvent al Facultății de Drept din București, fost șef de sector în Senatul României.

În prezent președinte de secție, cu rang de secretar de stat, la Consiliul Legislativ.

Membru fondator și vicepreședinte al Uniunii Juriștilor din România, membru în colegiul de redacție al revistei "Dreptul", coordonator al Buletinului de informare legislativă editat de Consiliul Legislativ, fost cadru didactic asociat în învățământul superior juridic.

Din 2015, membru corespondent al nou înființatei Academii de Științe Juridice din România.

În anul 1947 începeam școala primară la Târgu-Jiu și în timpul verii îmi amintesc că mă aflam cu mama pe Calea Victoriei la cumpărături, când ne-am întâlnit, în dreptul debitului de tutun al lui Bebe Nicolaescu (astăzi demolat), cu un bărbat în jur de 40-45 de ani, nu prea înalt ca statură, purtând ochelari cu ramă neagră, groasă, care a salutat-o reverențios pe mama: "Sărut mâinile, coniță Puica". Mama s-a oprit din drum și m-a prezentat: "Domnule Sabin, vă prezint pe viitorul dumneavoastră elev, care începe clasa I, acum în septembrie". Domnul Sabin s-a uitat lung la mine, mi-a urat succes și a spus că de-acum o să ne vedem mai des.

Apoi ne-am despărțit, iar mama mi-a zis că, după începerea școlii, dl. Sabin Popescu (avea același nume de familie ca și noi) va veni o perioadă în fiecare după-amiază pentru a-mi supraveghea lecțiile, că era un învățător foarte bun și că merge și în familiile altor medici din oraș, care aveau copii de vârsta mea sau puțin mai mari, cum era băiatul dr. Lupescu (care-mi va deveni coleg de clasă) sau cel al dr. Sărăcăceanu. În plus, dl. Sabin locuia foarte aproape de noi, pe strada Bradului, astfel încât nu trebuia să piardă prea mult timp cu deplasarea.

Astfel am ajuns să-l cunosc și mai târziu să-l prețuiesc atât ca dascăl dedicat, cât și ca om ori ca scriitor, pe dl. Sabin. Dânsul venea de obicei seara și verifica felul în care îmi făcusem temele pentru a doua zi, îmi dădea să rezolv exerciții de gramatică, precum și nenumărate dictări, folosind cuvinte și expresii complicate, capcane de gramatică sau de ortografie, pentru a vedea cum mă descurc și a deprinde să mă exprim și să scriu corect. Ani în șir, pe tot parcursul claselor pri-

Sorin Popescu a fost distins cu Ordinul Național "Serviciul Credincios" în grad de cavaler, precum și cu premii, diplome și medalii ale Senatului României, Uniunii Juriștilor, R. A. Monitorul Oficial etc.

Autor a numeroase cărți și articole juridice și literare.

mare, a venit la noi în casă, devenind un obișnuit al locului. Cu glasul său sfătos, vorba molcomă și ochelarii așezați pe vârful nasului semăna, încă de atunci, cu un bunic blajin, care-și educă nepoții prin puterea cuvântului.

Am aflat ulterior că era, înainte de 1945, un scriitor și gazetar apreciat, că unele cărți îi fuseseră premiate, că între cele două războaie predase ca învățător în Basarabia, unde, de altfel, se petrecea acțiunea din majoritatea scrierilor sale, dar că în prezent nu i se mai permitea să publice de către noul regim, deși continua să scrie, având multe lucrări - romane, nuvele, povestiri - în manuscris.

În timpul lecțiilor, cât eu eram ocupat cu rezolvarea exercițiilor de aritmetică sau a compunerilor pe care mi le dădea, dl. Sabin citea încontinuu, având totdeauna o altă carte cu dânsul, din care îmi citea deseori ori îmi explica acțiunea, inoculându-mi pe nesimțite gustul și plăcerea lecturii. Într-o zi mi-a dăruit un volum de povești care îi apăruse imediat după război, în Tg.-Jiu, intitulat “Rusalin - viteazul munților”, carte pe care am devorat-o de îndată ce am primit-o.

Gazetarul, scriitorul, dascălul gorjean Sabin Popescu-Lupu (Sabin Velican), la 86 ani

Îmi amintesc cu deosebire o scenă din seara zilei de 30 decembrie 1947, când în timpul lecției cu dl. Sabin, la lumina lămpii cu gaz (fiindcă tocmai se stinsese electricitatea în tot orașul, lucru frecvent în acel timp), a intrat în încăpere tatăl meu, venind de la contravizita din spital și cu o voce stinsă ne-a spus că a abdicat Regele Mihai. Mi-au rămas întipărite în memorie figurile de atunci a tatălui meu și a dlui Sabin, prevestitoare a tuturor nenorocirilor ce aveau să urmeze în curând.

Peste ani, dl. Sabin a continuat lecțiile și cu cei doi frați ai mei mai mici decât mine cu 6 și, respectiv, 7 ani, astfel încât devenise aproape ca un membru al familiei.

Nu știu cum de am păstrat două scrisori de la dânsul, trimise la București, una datată 2 octombrie 1958, în care îmi cerea să nu-i mai cumpăr un volum al “Dicționarului explicativ al limbii române”, întrucât se

găsea și la Tg.-Jiu, iar în cealaltă, mai amplă, din 11 iunie 1976, mă ruga să mă interesez la Ministerul învățământului - unde fusese în audiență - de soarta cererii de transfer a fiului său Trifon la întreprinderea județeană de gospodărie comunală Gorj (cerere care, în cele din urmă, a fost aprobată).

Sabin Popescu-Lupu - primul din stânga, cu părinții, sora Ecaterina și soțul acesteia; jos, unchiul său, Chircu

Întrucât mă stabilisem în Capitală, unde aveam și serviciul, veneam destul de rar prin Tg.-Jiu, astfel încât l-am întâlnit sporadic pe dl. Sabin în anii următori.

M-au întristat nespus nenorocirile care s-au abătut de-a lungul vremii asupra sa, dar m-am bucurat atunci când, după 1989, scrierile sale de sertar au început să apară în librăriile din Tg.-Jiu, iar valoarea sa literară i-a fost în sfârșit recunoscută.

*
* *

Sabin Popescu-Lupu s-a născut la 4 februarie 1909, în satul Celei, comuna Tismana, județul Gorj, dintr-o familie de țărani. Părinții săi, Vasile și Elena, aveau oarecare stare materială și, cum copilul se distinsese la învățătură în școala primară din sat, la sfatul dascălului său a fost trimis la Tg.-Jiu, unde a absolvit școala Normală ca șef de promoție, obținând diploma de învățător. Debutează literar în 1927 la revista bucureșteană "Tinerimea română", cu un eseu (de altfel în timpul școlii fusese premiat la concursurile "Tinerimii Române"). Încă din timpul școlii va scrie în gazetele locale, precum publicația bilunară intitulată "Curentul Nou", înființată la Tg.-Jiu în anul 1928 de câțiva tineri intelectuali gorjeni, precum avocații Grigore Geamănu, Mișu Căprescu, unchiul meu Ștefan Arjocianu, dr. Nicolae Hasnaș multă vreme deputat liberal ș.a.

După absolvire, nereușind să se angajeze în Vechiul Regat, se hotărăște să plece, în 1929, în Basarabia, redevenită pământ românesc după primul război mondial, averea părintească revenindu-i surorii sale mai mici, Eugenia, căsătorită Purec, fără copii, rămasă în satul natal. Aici funcționează până în 1940 ca învățător (o scurtă perioadă și ca revizor școlar) în comunele Mălăiești, Rusești, Mereni, din județul Lăpușna, iar apoi la Chișinău. Este perioada în care are o susținută și prodigioasă activitate gazetărească, editând, împreună cu alți colaboratori, ziarul "Opinia Chișinăului" și participând, sub pseudonimul de Sabin Velican, cu articole la presa din Moldova de peste Prut ("Cuvânt moldovenesc", "Viața Basarabiei", "Raza", "Basarabia literară" etc.) ori din București și Tg.-Jiu ("Gândirea", "Curentul, "Gorjanul", "România literară" ș.a.).

în "Gorjanul" îi apar cele mai multe articole și editoriale într-o perioadă îndelungată (între 1929 și 1946), cu o tematică diversă, de stringentă actualitate, pe teme sociale, naționale, de credință, corespondențe de pe front etc., având un puternic impact în rândul cititorilor ziarului. Dintre articolele scrise, amintim: "Analfabetismul la sate", "Literatură pentru popor"; "Alt om", "Popor, patrie, Dumnezeu", "Impresii din Odessa"; "Profanarea eroilor", "Ciocoii în frac" etc. (v. Ion Tarbac "File din istoria presei gorjene", Ed. Ager, 1994).

Sabin Popescu - Lupu cu soția Eugenia, fiul Trifon și nepotul Marian - 1977

Totodată, debutează editorial cu romanul “Pământ viu” (1939, Editura Socec), cu care participă inițial la concursul de debut al Editurii Adevărul, iar apoi la concursul inițiat de Uniunea Intelectuală din România, unde obține premiul de debut. Romanul este foarte bine primit de critica literară, având aprecieri elogioase în presă, din partea unor figuri marcante, precum Pamfil Șeicaru, Cezar Petrescu, Perpessicius etc. Mai mult, George Călinescu îl remarcă în monumentala sa “Istorie a literaturii române de la origini până în prezent”, apărută în 1941 și reeditată în 1982, la Ed. Minerva ("un document scris cu vigoare", consemna criticul). Urmează, în 1942, alte două volume apărute la Chișinău, la Editura Cuvânt moldovenesc: “Drumul Sevastopolului” și “Frumoasele”, pentru ca, în 1945, să fie rândul cărții amintite mai sus și care mi-a încântat copilăria, “Rusalin - povestea viteazului din munți”, tipărită la Tg.-Jiu de către cunoscuta editură N. D. Miloșescu.

După cum observă critica de specialitate, romanele și nuvelele lui Sabin Velican, tratând de multe ori "modalități ale fantasticului și realismului magic", amintesc de povestirile lui Vasile Voiculescu sau de nuvelistica lui Mircea Eliade, mult gustate în epocă, "valorificând mythos-ul popular, unele credințe și eresuri specifice ethosului oltenesc și moldovean", “Pământ viu”, care îi prilejuiește aprecieri elogioase din partea lui Rebreanu, "este un roman social și de moravuri, inspirat din viața unui sat românesc basarabean, bine dozat episodic și de o viziune autentică remarcabilă, evocând viața unei comunități rurale care cade pradă unor practici mistice sectare, cu teribile orgii sexuale subterane" (V. George Călinescu, op. cit., precum și articolele și studiile pe care le dedică autorului prof. univ. dr. Zenovie Cârlugea, cel mai avizat exeget al lui Sabin Velican).

În 1940, ca urmare a anexării Basarabiei, Sabin Popescu-Lupu se întoarce în țară pentru scurt timp, fiindcă în 1941, după intrarea României în război și recâștigarea acestei provincii, revine în Chișinău ca reporter de război al ziaru-

lui "Curentul" și redactor pentru Basarabia al revistei "Viața" a lui Liviu Rebreanu, distingându-se prin articolele scrise despre ororile războiului și viața românilor de peste Prut în timpul ocupației bolșevice.

Se refugiază din nou în țară după 23 august 1944, stabilindu-se la Târgu-Jiu, unde se dedică ridicării - prin donații și organizarea de serbări și alte evenimente școlare - unei școli gimnaziale din vecinătatea bisericii "Sf. Nicolae", devenind directorul acesteia până în 1948. Școala se construiește sub supravegherea permanentă a domnului Sabin Popescu-Lupu. În anii 1945-1946 se înscrie în PNL - Tătărescu, fiind ales secretar adjunct pe județul Gorj, iar în 1946 devine membru al PSD - Titel Petrescu. La 15 august 1952, ca mulți alți membri ai elitei intelectuale interbelice românești, este arestat și deținut administrativ, timp de 2 ani (până la 18 iunie 1954, fără a fi condamnat penal), în unele dintre închisorile de tristă amintire ale regimului comunist: Craiova, Ghencea, Popești-Leordeni, Caransebeș (biletul de eliberare este din acest ultim loc de detenție). Pretextul deținerii sale îl constituie atât faptul că făcuse parte, deși o scurtă perioadă, din Partidul Liberal, cât și articolele sale în presă, considerate ca având un caracter antisovietic. Vădind un caracter dârz, neînfricat, Sabin Popescu nu-și reneagă convingerile și credința, păstrându-și nestrămutată încrederea în viitorul neamului al cărui fiu credincios era și comportându-se cu stoicism în fața vicisitudinilor vieții, a opresiunilor și terorii instaurate de slugile Moscovei.

După ieșirea din închisoare este nevoit să lucreze, pentru a se întreține, ca muncitor zilier în diverse unități, până în 1960, când este reprimit în învățământ, făcând însă timp de 2 ani naveta până în unele comune din județ (Tismana, Bălești, Bărbătești). Din 1962 până la pensionare, în 1972, va fi învățător la Casa de Copii școlari din Tg.-Jiu și, apoi, la școala generală nr. 4, în Tg.-Jiu.

De la sfârșitul războiului și până la Revoluție, numele lui Sabin Velican este interzis să mai apară pe coperta unei cărți, deși scriitorul avea numeroase lucrări în manuscris, care așteptau lumina tiparului. Mai mult, el va pierde unele dintre aceste scrieri pe care le îngropase într-o ladă în ograda părintească de la Celei, de frica unei percheziții în timpul anilor de cruntă prigoană comunistă. Aceste manuscrise, printre care romanul “Glod” (2 volume) și “Cartea cu neguri”, anunțate chiar în presă înainte de război, au fost găsite de autor distruse atunci când a dezgropat lada în care le ascunsese.

După 1989, Sabin Velican este însă redescoperit, tipărindu-i-se unele dintre scrieri și acordându-i-se o deosebită cinstire de către comunitatea scriitoricească și de către autoritățile gorjene. Îi apar, astfel, “Împărăția luminii, basme pentru mici și mari”, Ed. Al. Ștefulescu, Tg.-Jiu, 1994; romanul “Docan” vol. I, Ed. Gorjeanul, Tg. -Jiu, 1995; vol. II Ed. Punct, Tg.-Jiu, 1992; “Greșeala lui Dumnezeu”, nuvele, Ed. Spicon, Tg.-Jiu, 1997; “Poezii”, Ed. Ager, Tg.-Jiu, 1997, “Micul vrăjitor”, basme, Ed. Al. Ștefulescu, 1999, precum și trei dintre cele nouă volume dintr-un roman-fluviu, intitulat “Marea călătorie” în care

reconstituie propria viață, “Încântare”, Ed. Al Ștefulescu, Tg.-Jiu, 1995; “Răzvrătitul”, Ed. Al. Ștefulescu, Tg.-Jiu, 1998; "Robii destinului", Ed. Al. Ștefulescu, Tg.-Jiu, 1999.

Din păcate, unele dintre cărțile apărute în timpul vieții, după Revoluție, tipărite pe cheltuiala autorului, care era lipsit de mijloace materiale suficiente, au apărut în condiții grafice precare, pe hârtie de ambalaj, coperți neatractive și în tiraje nesemnificative, neoferindu-i acestuia satisfacția cuvenită, nici la senectute. La aceasta se adaugă faptul că, la încetarea sa din viață, în 1999, imediat după împlinirea vârstei de 90 de ani - fiind îngropat în cimitirul din Tg.-Jiu - au rămas în manuscris, în afara celor șase volume din epopeea autobiografică amintită, multe alte scrieri - romane, nuvele, cugetări, memorialistică - care, dacă ar vedea lumina tiparului, ar putea întregi și impune definitiv în panteonul literelor românești personalitatea deosebită a unui scriitor gorjean prea puțin cunoscut și apreciat, martir al regimului opresiv comunist, patriot înflăcărat și luptător neobosit pentru întregirea neamului românesc între fruntariile străbune.

Sabin Popescu - Lupu, în excursie cu ultima serie de elevi, 1971

Este, totuși, cazul să consemnez împrejurarea că, la sfârșitul vieții, Sabin Popescu-Lupu (Sabin Velican) a primit numeroase dovezi ale aprecierii sale, fiind declarat în 1996 "Cetățean de onoare" al municipiului Tg.-Jiu și acordându-i-se diplome și înscrisuri de excelență sau de merit din partea unor fundații și asociații culturale gorjene, a Consiliului local al municipiului Tg.-Jiu, a Inspectoratului pentru cultură al județului Gorj, Bibliotecii județene "Christian Tell" și Centrului Județean al creației Gorj, la care se adaugă o rarisimă “Gramată de binecuvântare” din partea Arhiepiscopiei Chișinăului, în 1943, pe când era ziarist în acest oraș, pentru publicarea unor articole în legătură cu viața bisericească.

Consemnez, totodată, și faptul că, la împlinirea vârstei de 90 de ani, ziarul "Săptămâna" din Chișinău îi dedică o pagină întreagă, având titlul "Sabin Velican, fiu adoptiv al Basarabiei interbelice", sub semnătura lui Sava Pânzaru, doctor habilitat în filologie.

*
* *

De curând am publicat un volum memorialistic al lui Sabin Velican, intitulat “Amintiri despre oameni și neoameni”, scris în anii 1974-1977, făcând parte dintre scrierile rămase nepublicate ale autorului, care se găsesc în prezent în

ROMÂNIA
Arhiepiscopia Chișinăului

Gramată de binecuvântare

Din mila lui Dumnezeu Arhiepiscop al Chișinăului
Mitropolit al Basarabiei

Luând aminte cu toată mulțumirea la dragostea ce arată către sfânta Biserică
D-l Sabin Popescu Lupu, ziarist în Chișinău
din parohia ... județul ...
prin publicarea articolelor privind probleme în legătura cu viața bisericească
dăm arhiepiscopala noastră binecuvântare [illegible] pe Mântuitorul să reverse mângâierea Sa
asupra acestor creștinești fapte.

posesia nurorii acestuia, dna Olga Popescu-Lupu.

Cu minuțiozitatea și ordinea desăvârșită care-l caracterizau în toate activitățile întreprinse, Sabin Popescu-Lupu (Velican) a pregătit pentru tipar manuscrisul, într-un număr de 16 caiete tip dictando, de școală, de câte 50 de pagini, caligrafiate într-un mod impecabil, astfel încât descifrarea lor nu mi-a creat nici un fel de dificultăți.

Când i-am solicitat dnei Olga manuscrisul, pentru a-l citi, ales dintr-o listă lungă de titluri ale lucrărilor nepublicate, m-am ghidat mai ales după indicația că el avea un caracter memorialistic, ceea ce mă atrăgea cu deosebire, îmi stârnea interesul prin faptul că intuiam probabilitatea să aflu amănunte despre unii oameni însemnați din istoria Tg.-Jiului și a Gorjului.

Și, într-adevăr, când am început să citesc, n-am mai putut să-l las din mână.

O întreagă galerie de personaje atât din trecutul orașului - care este și leagănul familiei mele -, foarte multe pe care le-am cunoscut personal, dar și oameni politici sau de cultură de anvergură națională, din epoca interbelică și cea care a urmat imediat după al doilea mare război, cu care autorul și-a intersectat, într-un fel sau altul, existența, erau aduse în atenția cititorului, prin întâmplări și evocări semnificative. Câteodată, persoana în cauză este prezentată pe parcursul multor ani, urmărindu-i-se evoluția profesională sau politică, raportată însă la modul în care aceasta a venit în contact cu autorul.

Sunt evocați, astfel, în diverse ipostaze și împrejurări, cu bune și cu rele,

ROMÂNIA

JUDEȚUL GORJ

CONSILIUL LOCAL AL MUNICIPIULUI TÂRGU JIU

DIPLOMĂ

Se conferă Domnului Sabin Popescu Lupu, pentru întreaga activitate desfășurată și contribuția adusă la progresul prestigiului localității, TITLUL DE CETĂȚEAN DE ONOARE al MUNICIPIULUI TÂRGU JIU.

PREȘEDINTE DE ȘEDINȚĂ CONSILIER

PRIMAR

nume sonore, precum scriitorii și ziariștii Nichifor Crainic, Victor Eftimiu, Laurențiu Fulga, Mihail Drumeș, Jean Bărbulescu, Liviu Rebreanu, dar și politicieni ca Gheorghe Tătărăscu, dr. Nicolae Hasnaș ("Ariciul cu inima de aur!"), Ștefan Voitec, Grigore Geamănu ("Omul cu multe fețe"), colegi profesori binecunoscuți în Gorj (Const. Buzuloiu, Petre Panaitiu, Vasile Modoran, Bică Sterescu, Theodor Gâlcescu ș.a.), ori oameni politici ai momentului, ca Mihail Roșianu, prim-secretarii Grigore Cîrstea și Ion Paicu, filantropi și oameni de cultură (Const. Hamangiu ori Alexandrina Cantacuzino), colegi de închisoare (Sandu Frumușanu), de școală, dar și oameni simpli, cărora le omagiază atitudinea și curajul în fața autorităților comuniste.

Întrucât Sabin Velican a stat o lungă perioadă de timp (aproape 15 ani) în Basarabia, identificându-se cu realitățile și suferințele acestei provincii românești într-o epocă de mari frământări, bună parte dintre evocările cuprinse în volum privesc personalități din Moldova de peste Prut: Const. Stere, Pan. Halippa, preotul și ziaristul Vasile Țepordei (care a condus revista "Raza"), profesorul Ioan T. Boga (a condus revista "Săptămâna", precum și Arhivele Statului din Chișinău), preotul și ziaristul Grigore Filip Lupu etc.

Ceea ce este de remarcat în povestirile cu mărturisit spirit moralizator ale lui Sabin Velican este însă patriotismul său nemărginit, neabdicarea în nici o împrejurare de la principiile de credință și dreptate care l-au călăuzit întreaga viață, punerea mai presus de orice a fericirii și demnității neamului său.

Scrisă într-o limbă românească demnă de renumele său de dascăl, ziarist și scriitor de prestigiu, cu reproducerea unor dialoguri, pe alocuri savuroase, care fac ca volumul să fie ușor de lecturat, deosebit de interesant prin valoarea sa documentară, dar și literară, sunt convins că publicarea acestei scrieri memoralistice va avea un impact fericit printre locuitorii orașului de pe Jiul de Sus.

Consider că această carte se constituie într-un omagiu postum adus dascălului și "omului-om" de excepție care a fost Sabin Popescu-Lupu, cel care mi-a pus, la propriu, condeiul în mână și care, într-un fel, mi-a marcat în mod decisiv întreaga existență.

NICOLAE MAREŞ

80 de ani de la tragedia aviatică de la Michalowice

EROII AERULUI ROMÂNI ŞI POLONEZI CĂZUŢI LA DATORIE

Convenţia militară româno-polonă din martie 1921, semnată la Bucureşti de şefii externelor din cele două ţări: Take Ionescu şi Adam Sapieha, avea să dea roade trainice în strângerea raporturilor de colaborare dintre România şi Polonia pe toate planurile, în întreaga perioadă interbelică. Cunoscut e faptul că mareşalul Poloniei, Jozef Pilsudski, a vegheat pentru a se da dimensiuni noi acestei conlucrări, aşa cum se cădea a se concretiza între două ţări aliate. În afara Lituaniei "natale", România Mare a fost pentru strategul polonez ţara cea mai apropiată de sufletul său.

Numai în contextul respectiv putem înţelege cele patru vizite făcute de Pilsudski pe plaiuri româneşti din 1922 până la moarte, în mai 1935. Interlocutori dragi ai săi au fost Regele Ferdinand şi Regina Maria; este cunoscut că pe cuplul regal român Mareşalul l-a primit cu multă cordialitate în iunie 1923 la Varşovia, în ciuda faptului că el nu se mai afla în postura de şef al statului. Va reveni la conducerea Poloniei după puciul din mai 1926, când va da impulsuri noi colaborării româno-polone, mai ales pe plan militar şi în colaborarea externă.

Demn de subliniat e faptul că în urma vizitei din august-octombrie 1928, care a durat şase săptămâni, lucru rar întâlnit în analele internaţionale, dialogul dintre Regina Maria a României şi Mareşalul polonez l-a determinat pe cel din urmă să îl invite în august 1931 pe prinţul Nicolae al României (Carol al II-lea se autoexilase) care deţinea atunci funcţia de inspector

general de aviație, pentru a efectua o vizită în Polonia. Scopul ascuns al Mareșalului, ca și al Reginei Maria, viza o eventuală încuscrire prin căsătoria prințului cu fiica mai mare a liderului polonez. Se pare că odraslele Reginei nu i-au făcut impresie unui tată care își dorea ca fiica să ajungă pe cele mai bune și demne mâini, încât gândurile celor doi au rămas nefinalizate. Totuși, primirea mai mult decât cordială făcută atunci de șeful statului, dovadă dineul oferit de Ignacy Moscicki la Palatul regal din Varșovia, convorbirea intimă avută cu Pilsudski precum și programul cu vădită tentă militară, care viza o eventuala achizionarea de către armata română a unui lot de avioane pe care Polonia le avea în producție, a constituit obiectivul vizitei. Militarii care l-au însoțit pe prințul Nicolae erau dintre cei mai buni specialiști în materie.

Ideea respectivă a început să capete contururi mai concrete abia în vara anului 1936, când s-a negociat un acord comercial de import din Polonia a unui lot de avioane din seria Zubr (Zimbrul). Urma ca hotărârea să se finalizeze după efectuarea probelor de încercare obișnuite în asemenea situații. Astfel, într-unul din zborurile făcut la întoarcerea pe aeroportul militar Okecie din Varșovia, în localitatea Michalowice, avionul de probă s-a prăbușit. Accidentul s-a soldat cu decesul, la 7 noiembrie 1936, a locotentului comandor, Mihai Pantazi și căpitanul inginer român Popescu, împreună cu doi camarazi polonezi: Jerzy Rzewnicki și Jerzy Szrajer. Pentru a cinsti jerfa celor patru aviatori implicați în accident, autoritățile din cele două țări au hotărât înălțarea pe locul producerii tragediei a unui monument. Pe soclul acestuia a fost amplasată o placă cu următoarea inscripție:

CERCUL AEROTECHNIC DIN ROMÂNIA
ÎNCHINĂ PIOSUL SĂU OMAGIU
DISTINȘILOR AVIATORI ȘI
TECHNICENI JERTFIȚI PE
ALTARUL ȘTIINȚEI AERONAUTICE
LA 7 XI 1936
LT. C-DOR. MIHAIL PANTAZI
ING. AV JERZY RZEWNICKI
CPT. ING. ROMAN POPESCU
SECR. TECH. JERZY SZRAJER

Imaginea monumentului din anii 90 ai secolului trecut

Monumentul înălțat a fost realizat la București, din fier forjat, sub forma unei troițe, de elevii Liceului Industrial "Carol al II-lea". La dezvelirea lui (21 noiembrie 1938) a participat o delegație românească, în frunte cu profesorul Politehnicii bucureștene, Germani, și reprezentantul aviației, col. Davidescu. Din partea autorităților militare poloneze, au fost prezenți generalul T. Kustrzeba și generalul A. Rayski. Au fost evocate raporturile de prietenie româno-polone statornicite în perioada interbelică, subliniindu-se că prezența aviatorilor români pe cerul Poloniei viza tocmai probarea motoarelor Zubr (zimbrul) ale mașinii de zbor.

În anul 1937 se efectuase vizita la București a președintelui Poloniei Ignacy Moscicki și a regelui Carol al II-lea și a urmașului Tronului, Voievodul Mihai, în Polonia. De aici și mesajul întipărit în memoria contemporanilor pe care îl găsim exprimat în cuvintele rostite de cunoscutul general Rayski la dezvelirea monumentulu: "Moartea acestor aviatori a lăsat urme adânci, iar sângele lor a întărit și mai mult relațiile dintre Polonia și România, ale căror simbol îl constituie acest monument."

Mai ales după 1990 monumentul s-a deteriorat, șocantă fiind starea jalnică în care acesta ajunsese în ultimii ani, sesizată cu tristețe până și pe internet. Conducerea comunității din Michalowice a trecut în prima decadă a anilor 2000 la reabilitarea lui, reușindu-se ca la a 75-a aniversare de la tragicul eveniment să capete înfățișarea de mai jos. Festivitatea de (re)inaugurare a avut loc la 7 noiembrie 2011, marcându-se și

Monumentul azi

75 de ani de la producerea nefericitului accident aviatic.

Prezent la (re)dezvelirea recentă a monumentului, ministrul Stanislaw Ciechanowski, șef al Oficiului pentru combatanți și persoane reprimate, aduncând în memorie evenimentele care s-au desfășurat la izbucnirea celui de al II-lea război mondial, mai concret la primirea făcută de poporul român celor aproape 100 000 de refugiați polonezi în România, a spus: "Pe meleagurile din Michalowice, cu o istorie atât de zbuciumată, avem o bucățică de pământ românesc (strada pe care se află monumentul se numește Strada Română - NM). Ne amintim de frontiera româno-polonă, o graniță pașnică. În 1939 peste această graniță, prin Zaleszczyki, Kuty s-a retras în România armata poloneză. În aceste momente mulțumim României pentru primirea polonezilor, după înfrângerea din septembrie".

Delegația română într-o imagine după vizitarea salinelor din Wieliczka, din apropierea Cracoviei, pe care o vizitase în 1923 și Regele Ferdinand împreună cu Regina Maria

Topala Oana – clasa a X-A
Colegiul Național "Alexandru Vlahuță", Râmnicu Sărat

ANDREEA-GEORGIANA CRISTIAN

Interviu despre influența comunismului în familia mea

După cum am anunțat în nr. 96 al revistei MEMORIA, vom începe publicarea lucrărilor - eseuri și postere - premiate la Concursul național de creație "Ce a însemnat comunismul pentru familia mea", adresat elevilor de 15-19 ani în cadrul Școlii de Vară organizate de IICCMER, în parteneriat cu Fundația Konrad Adenauer în perioada 20-25 iunie 2016. Întrucât numărul creațiilor premiate este mare, le vom publica în numerele succesive ale revistei noastre, în ordinea alfabetică a autorilor.

Redacția a respectat ortografia și punctuația autorilor

Liceul Teoretic "Vasile Alecsandri", Iași
clasa a IX-a E,
Profesor coordonator Ioana-Ruxandra Chiruță

CRISTIAN CAROLINA - mamă a elevei Andreea-Georgiana Cristian

Carolina Cristian, născută pe 24 februarie 1966, în Piatra Neamț, a absolvit facultatea de construcții hidrotehnice din Iași și apoi a lucrat ca inginer în România, iar în prezent lucrează în Olanda.

A trăit primii 23 de ani din viață în comunism și, așa cum afirmă ea, face parte din prima generație liberă.

Reporter: Bună ziua!

Carolina Cristian: Bună ziua!

R: Cum se trăia în timpul perioadei comuniste?

C: Se trăia cenușiu. Nu existau surse de distracție. La televizor erau numai două programe și acelea pline de ideologie sau de îndoctrinare. Nu aveam acces la nici un fel de informări realiste, filmele fiind cenzurate de comuniști și urmărite în cercuri restrânse pe aparatele video, casetele fiind aduse de marinari. Totul se închidea la ora 22.

R: Care erau condițiile de trai într-o familie?

C: În vremea comunistă lucrau și soțul și soția, avorturile fiind interzise pentru ca statul să aibă control asupra natalității și pentru a raporta spor demografic pozitiv, erau mulți copii de obicei.

Copiii erau dați, după trei luni de la naștere, la creșele de stat, apoi la grădiniță, după aceea, la școală. Societatea, ideologic, era egală, nestratificată, din punct de vedere ideologic, dar în realitate situația era cu totul alta.

Eu am avut norocul ca mama mea să fie casnică și să

nu cresc în creșele de stat. Oamenii se împărțeau tot în orășeni și țărani precum și în bogați și săraci. Eu provin dintr-o familie modestă în care tatăl a fost șofer de curse lungi, iar mama casnică.

Mâncarea o primeam pe cartelă, pentru că în ultimii ani comuniștii raționalizaseră mâncarea: zahărul era 1kg per săptămână, uleiul două sticle per lună. La televizor nu aveam decât două ore de emisiune și se asculta "Europa liberă". Lumina la fel era raționalizată, erau perioade mari în care se întrerupea masiv curentul.

R: Ați fost vreodată fericită în perioada comunistă?

C: Copilăria mea a fost una fericită, la fel și adolescența. Apăsarea comunistă am început să o simt odată cu studenția, deoarece reușeam să înțeleg cât de dureroasă se simțea lipsa libertății.

R: Care a fost cel mai fericit moment al dumneavostră?

C: Cel mai fericit moment a fost la vârstă de 14 ani când o vecină de a mea, fiică de fost demnitar la curtea regelui Mihai I, ne-a chemat să-mi arate biblioteca ei salvată din mâinile comuniștilor (în primii ani comuniștii când au venit la putere au ars toate cărțile și au interzis religia). Când am văzut biblioteca doamnei Gurău, unde între rafturile impresionante din living într-un colț se putea face audiție muzicală, mi s-a tăiat răsuflarea. Acolo am găsit poeții și scriitorii interziși de cenzura comunistă și tot la dânsa am învățat să iubesc muzica clasică.

R: Ce influență a avut asupra voastră doctrina comunistă?

C: Eu personal am urât-o cu toată ființa mea, la fel și colegii mei și toți din generația mea. Era cenzură oriunde, simțeam "răsuflarea Securității în ceafă", nu știai care din colegii tăi sau prietenii de familie puteau fi turnători la Securitate.

Această perioadă m-a dezvoltat intelectual, mi-am format o cultură pentru că în vremurile respective singurul nostru refugiu era cititul.

R: Care credeți că a fost rolul orelor sâmbătă?

C: Săptămâna de lucru și de școală era structurată în șase zile lucrătoare și una de repaus. Sâmbăta de obicei se făceau orele mai ușoare (desen, muzică, sport). Nu am simțit ca pe o povară acest aspect.

R: Exista libertate în adevăratul sens al cuvântului?

C: Depinde ce înțelegem prin acest cuvânt. Dacă îl definim că o sumă de obligații asumate, de respect față de om și față de cel mai slab ca tine, atunci putem spune că în comunism nu eram liberi. Comunismul a distrus, din punctul meu de vedere, respectul față de bunul celuilalt, a distrus spiritul civic, totul fiind al poporului, dar cel mai grav era că în momentul în care creșteai, simțeai cumva în suflet ghimpii ghetoului uriaș în care trăiam.

R: Ce diferențe credeți că existau între copiii de atunci și cei de astăzi?

C: În vremea respectivă dacă a fost ceva bun în comunism a fost relaționarea umană în special la școală. Copiii se ajutau mult între ei la școală, nu era condiționat în nici un fel ajutorul acesta. Socializam foarte mult, comparativ cu copiii de azi unde societatea se stratifică în bogați și săraci. Tehnica îi însingurează, nu mai au spontaneitate și empatie cu ce se întâmplă în jurul lor.

R: Ce diferențe existau între relația elev-profesor de atunci și cea de astăzi?

C: În primul rând libertatea că nu ai nici un fel de constrângeri sociale. Exista

un respect deosebit pentru școală. Marele merit al comuniștilor e că au adus pe băncile facultăților copii deștepți ce proveneau din medii extrem de sărace și izolate. Tudor Gheorghe, marele cântăreț al nostru, a spus că dacă s-ar fi născut în epoca actuală acum ar fi arat ogorul. Eu însămi provin dintr-o familie modestă cu trei frați și prin sistemul de burse existent am reușit să-mi finalizez studiile. Din cauza contextului material, de acum, școala nu mai este privită că o formă sigură de reușită în viață.

R: Regretați înlăturarea regimului comunist din România?

C: Eu personal nu am regretat nici o clipă. În vremea dictaturii cărțile mi-au descătușat sufletul, dar când am văzut schimbarea mi-am dat seama imediat că asta e "normalul" în care doresc să trăiesc eu și copii mei.

R: În revoluția din '89, credeți că oamenii și-au atins scopurile propuse?

C: Din punctul meu de vedere, eu știu că am câștigat libertatea, libertatea de a spune ceea ce gândesc fără să mă tem că am să fiu bătută în beciurile Securității, libertatea de a sancționa și de a aprecia pe oricine îmi place, LIBERTATEA DE A FI OM. Avem un stat schilod și diform în momentul de față pentru că abia acum învățăm ce înseamnă democrația.

Aș fi vrut să putem mai mult noi, generația noastră. Am trăit, totuși, 50 de ani ca națiune într-o uriașă închisoare. La început libertatea ne-a orbit și abia acum învățăm să trăim normal.

R: Cum ați reușit să vedeți viața de după cortina de fier?

C: Până la cortina de fier văzusem viața frumoasă a societății. După ce a căzut am văzut din anchilozările societății occidentale în care materialismul nu este superior spiritualității.

Dacă nu ar fi fost perioada comunistă, eu nu aș fi fost ceea ce sunt acum.

R: Adică comunismul pentru dumneavoastră a fost "un rău necesar"?

C: Nu, comunismul eu l-am considerat un rău absolut prin dictatura ce se clădise pe ideologia marxistă. Eram până la urmă la cheremul toanelor unui dictator.

R: Se studia mai intens în perioada comunistă?

C: Da, pentru că nu aveam ceva de făcut. Chiar fără să vrei îți dedicai mai mult timp studiului.

ADINA MARCU - soră a unchiului elevei Andreea-Georgiana Cristian din partea tatălui

Adina Marcu s-a născut pe 16 aprilie 1977, la Iași și a absolvit facultatea de drept și lucrează în prezent ca avocat. Ea a prins sfârșitul erei comuniste din România, cu 12 ani înainte de căderea acestuia.

Reporter: Cum se trăia?

Adina Marcu: Eu făceam parte dintr-o familie care se descurca.

R: Cum vă descurcați pe acele vremuri?

A: Mergeam la mare, la munte, în tabere cu școală, aveam mâncare bună. Toate acestea erau servite de tata care era șef de coloană.

R: Adică pentru dumneavoastră aceasta era realitatea, când pentru alții era

doar o minciună?

A: Da, pentru că așa o trăiam. Părinții mei nu mi-au spus nicioadata că tu ai, iar alții nu.

R: Care erau condițiile de a trăi într-o familie?

A: Erau condițile bune. Tatăl meu în fiecare seară ne aducea dulciuri de la serviciu. Mătușa mea, era director de bibliotecă din Roman, și ea lucra unde era fabrica de ciocolată - ne aducea ciocolată foarte multă.

Rația lunară de pe cartelă (ulei, zahăr etc.) o puneam la dispoziția vecinilor care aveau mai mulți copii.

R: Ce influență a avut asupra voastră doctrina comunistă?

A: Eu consider că a avut o influență pozitivă, pentru că mie mi-a plăcut educația impusă de comunism. Datorită faptului că erau foarte multe reguli, eu consider că am avut o educație aleasă. Am avut o copilărie fericită, pentru că făceam parte dintr-o familie care se descurca, nu mi-a lipsit nimic niciodată. Dar se poate să fi avut o percepție greșită a stării de bine și de confort, deoarece nu aveam cu ce să fac comparație.

R: Care credeți că a fost rolul orelor sâmbăta?

A: România trebuia să fie pe cele mai înalte culmi, dezvoltate, progres.

R: V-a deranjat că făceați ore atunci?

A: Nu, pentru că asta era normalul.

R: Aveați aceleași drepturi pe care le aveți și acum?

A: Greu de spus. Normal că nu aveam atuncea aceleași drepturi. Acum privesc din prisma faptului că am 40 de ani.

R: Ce vedeți în prezent și ce nu vedeați atunci?

A: Acum văd că trăiam într-o poveste în care totul era roz, când de fapt trăiam într-o țară săracă fără mâncare, cu oameni limitați la educație, bunăstare.

R: Credeți că părinții dumneavoastră v-au protejat ca să nu vedeți această suferință? Adică nu toate lumea trăia așa de bine, iar ei poate au avut grijă să nu vă afecteze acest aspect.

A: Da, clar că ei au fost. Ei o făceau ca să nu sufăr. Ei mă protejau de această suferință. Ei se luptau să avem o viață mai bună, implicit și eu.

R: Ați fost vreodată fericită în perioada comunistă?

A: Tot timpul am fost fericită. Nu mi-a lipsit nimic, am avut de toate.

R: V-ați gândit vreodată că alții o duc mai rău decât d-voastră?

A: Da, atunci când am văzut că ai mei le dădeau bonurile mele de rație lunară. Și atunci când vedeam că nu mulți copii merg în tabără, iar majoritatea celor care nu mergeau erau copii de muncitori.

R: Și cum v-ați simțit când ați realizat toate aceste lucruri?

A: Sincer, nu știu cum m-am simțit. Atunci aveam doar 10, 12 ani. Nu puteam să mă gândesc, dar chiar nu știu cum a fost.

R: V-ați gândit vreodată cum este să n-aveți toate acestea?

A: Nu, de ce să mă gândesc? În comunism toată lumea era egală, nimeni nu trebuia să aibă mai mult sau mai puțin și nu mă gândeam cum e să n-ai.

R: Exista libertate în adevăratul sens al cuvântului?

A: Nu, pentru că nu aveam voie să ascultăm anumite posturi de radio, părinții

mai ascultau pe ascuns "Europa liberă". Eram restricționați în a viziona anumite emisiuni la televizor și filmele din cinematograf erau și ele restricționate, adică nu aveai voie chiar orice.

R: Ce diferențe credeți că există între copiii de atunci și cei de astăzi?

A: Copiii de astăzi sunt mult mai informați, au acces la mijloace media (tabletă, telefon etc.), ceea ce noi nu aveam. Singurul mijloc de informare, atunci, erau cărțile care și acelea la rândul lor erau limitate. Numai un anumit gen de cărți putea fi găsit la librării sau la bibliotecă. Atunci găseai o bibliografie impusă în funcție de vârstă. La vârstă de 5-7 ani erau "Capra cu trei iezi", "Povești nemuritoare", pe când acuma un copil de 5 ani are un vocabular mai dezvoltat din cauza atenției ridicate, televizorului, tabletei.

R: Adică credeți că acum se citește mai mult decât în perioada comunistă?

A: Nu se citește mai mult, dar acum au acces la mai multe informații, datorită televizorului, telefonului etc.

R: Care credeți că erau diferențele dintre relația elev-profesor de atunci și cea de astzai?

A: Relația de respect era mult mai intensă, elevii respectau profesorii și școală. Acum mi se pare că totul este prea liber.

R: Cum s-a ajuns la aceste vremuri?

A: Acum este prea multă libertate.

R: Credeți că libertatea a ajuns să ne distrugă?

A: Nu. Acum a scăzut respectul față de semeni, din cauza libertății prost înțelese.

R: Dar credeți că această relație ar mai putea fi afectată și de niște factori externi?

A: Da, limitarea metodelor de predare, de educare, ar trebui să fie, după mine, puțin mai severe.

R: Ce credeți despre oamenii care au trăit toată viață în comunism și de cei care au prins doar o parte din acest regim?

A: Nu știu cum să-i văd, depinde. Sunt oameni care au trăit în comunism și atunci erau muncitori și acum sunt pensionari care o duc foarte rău, din cauza faptului că nu au reușit în democrație să-și depășească condiția. În schimb, cunosc doctori care în comunism o duceau foarte bine și după revoluție, din cauza modificărilor legislative, și-au înființat societăți comerciale și au reușit să-și mențină sau chiar să-și crească nivelul de trai.

R: Regretați înlăturarea acestui regim din România?

A: Nu, pentru că îmi dau seama că aș fi mult mai limitată decât am ajuns acum (profesional, social, material). Nu aș mai fi avut posibilitatea să călătoresc, neavând atunci permisiunea de a ieși din țară.

R: Se studia mai intens în perioada comunistă?

A: Da, se studia mai intens, pentru că se dădea o mare importantă școlii și se punea accent pe învățat. Perseverența, corectitudinea, astea ne diferențiază pe noi de trecut.

DAN STOICA - verișor din partea mamei, a lui Carolina Cristian, unchiul elevei Andreea-Georgiana Cristian

Dan Stoica s-a născut pe 8 decembrie 1952 la București și a absolvit în 1975 I.A.T.C. - secția de regie de film și televiziune - și Marketing și Management în 1995. În prezent este scriitor, iar în trecut a fost regizor, traducător, fotograf și critic de film.

Și-a petrecut 37 de ani în regimul comunist, iar apoi a reușit să se stabilească în Austria.

Reporter: Ce influență a avut asupra voastră doctrina comunistă?

Dan Stoica: Nu a existat o "doctrină comunistă". Comunismul a fost (și este) un țel în viață. În numele acestui țel s-au format religii și filosofii. Dacă întrebarea se referă la doctrina marxistă (deci echivalarea politică a unui mod filosofic de a înțelege lumea), ea nu m-a convins decât parțial. Pentru că teoretic era splendidă, dar realitatea o contrazicea acolo unde era aplicată. Personal am devenit comunist pentru că sunt creștin și cred în spusele Mântuitorului. (El este izvorul ideii comuniste. Este o utopie, dar numai o utopie dă vieții sensul care face să merite să fie trăită).

R: Care credeți că a fost rolul orelor de sâmbăta?

D: Noțiunea de week-end a apărut la noi abia după ce am terminat eu școala. În plus prin meserie am lucrat mereu șapte zile din săptămână. Deci nu sunt competent să răspund la această întrebare.

R: Cum se trăia?

D: România venea după un război de cotropire al URSS și a fost până în 1958 sub ocupație militară. Era o sărăcie venită din exterior. În timpul lui Ceaușescu s-a ajuns la un echilibru (revenirea după pustiirile războiului și a ocupației militare sovietice). Echilibru răsturnat de ambiția unui dictator de a ajunge din urmă ce nu era de ajuns (marile puteri occidentale).

R: Care erau condițiile de trai într-o familie?

D: Într-o familie condițiile ți le decidea puterea de a iubi și nu ce ai sau nu material. Cei care se iubeau puteau fi fericiți și atunci și acum, cei care nu se iubesc sunt la fel de nemulțumiți. Condițiile materiale sunt scuze.

R: Ați fost vreodată fericit în perioada comunistă?

D: Am fost la fel de fericit înainte de 1989, cât am fost și după. Înainte pentru că eram tânăr și viața stătea în jur și înaintea mea. Azi pentru că stă în urma mea și înțeleg că nu am trăit degeaba. Fericirea este un efect al înțelepciunii, nu al luxului sau "bunăstării".

R: Exista libertate în adevăratul sens al cuvântului?

D: Libertatea în adevăratul înțeles al cuvântului este utilizarea liberului arbitru în alegerea unei opțiuni de viață. Este o caracteristică umană. Nici un regim nu o poate decide, nu ți-o poate lua. Numai caracterul omului decide cât ești sau nu. Ești atât de liber cât îți permite curajul personal și nu societatea. În decursul istoriei există milioane de oameni care au decis să moară liberi. De la creștinii uciși în arena circului pentru că nu s-au dezis de Mântuitor, la Ioana d´Arc sau la oștenii lui Ștefan cel Mare la Războieni. Ce s-ar fi ales din Moldova dacă răzeșii

ar fi ales să emigreze în loc să lupte la Vaslui?

R: Ce diferență există între copiii de atunci și cei de astăzi?

D: Nici una din punct de vedere psiho-somatic, foarte mare din punct de vedere al ofertei informaționale. În epoca socialistă încercarea de manipulare a dat greș, azi manipularea mediatică a reușit. După părerea mea copiii de azi sunt inoculați cu o doctrină (cea consumistă) pe care aparent și-au ales-o singuri. Îndoctrinarea marxistă a dat greș și generația noastră a fost una protestatară. Azi protestantismul ăsta e o sechelă ineficientă. Toată lumea iese în stradă și nu se schimbă nimic. Atunci noi am ieșit în stradă două-trei zile și am doborât un regim. Omul trebuie să accepte și să aibă curaj să se schimbe dinlăuntrul lui.

R: Care credeți că erau diferențele între relația elev-profesor de atunci și cea de astăzi?

D: Școala românească din epoca socialistă, net superioară celei de azi, era una pe sistem francez bazată pe autoritoatea profesorului asupra elevilor. Era un sistem care funcționa pentru că numai cei care învățau și obțineau rezultate bune în școală (inclusiv în sistemul de învățământ superior) ajungeau în poziții superioare sociale. Astăzi e la fel, dar adevărul nu mai e spus cu glas tare.

R: Care e diferența dintre oamenii care au trăit toată viața în comunism și cei care au prins numai o parte din acest regim?

D: În comunsim nu a trăit până acum nimeni. Comunismul era un țel care nu a fost atins. Oricum nimeni nu a afirmat așa ceva. Hotărâtor nu a fost niciodată un regim politic, ci modul în care un om și-a ales poziția în viață. Ca supus sau ca om liber. Cei care au "prins" numai o parte din acest regim (socialismul "Epocii de aur") au trăit experiența apusului unui sistem cu accentuarea lipsurilor materiale, ceilalți, care l-am prins în toate perioadele (și bune și rele), avem o imagine în trei dimensiuni a lui.

*
* *

Privind, până la urmă, prin această prismă de idei, comunismul nu a fost regimul perfect pe care să-l accepte țara noastră. În multe țări a fost prezentă această doctrină și în multe a căzut, din același motiv - lipsa de libertate. Cu toate că în alte locuri ale lumii comunismul este încă prezent de atâtea decenii (Corea de Nord, Vietnam), în țară noastră cu greu a fost acceptat.

Precum am vorbit și în interviu, am reușit să prezint trei puncte de vedere total diferite care au trăit în perioada respectivă. După cum s-a afirmat acest regim ne-a tras în jos societatea, mulți oameni nereușind să se acomodeze în democrație.

Fiecare persoană care mi-a acordat interviul a văzut acest regim ca o formă de supunere față de cel la putere. De altfel, am fost conduși cu prea multă manipulare și prea mult controlați de dorințele unui dictator.

În concluzie, comunismul nu a avut ce căuta în România, necreând societatea perfectă. Deși ideologic și ca principii este aproape de perfecțiune, oamenii l-au înțeles și l-au aplicat absolut greșit, urmările văzându-se și fiind simțite și în prezent, după mai bine de 20 de ani de la "căderea zidului Berlinului" și de la înlăturarea lui Nicolae Ceaușescu.

PATRICIA CIOCAN

Povestea a două destine

Colegiul Național, Mihai Viteazul, Turda

De mici, auzim frânturi de evenimente filtrate prin sensibilitatea emițătorului, modificate mai mult sau mai puțin, denaturate într-o anumită măsură de la cursul lor firesc. Cum spuneam, fiecare eveniment care a marcat populația, este emis mai departe generațiilor următoare, care își vor construi pe trepte de subiectivitate, o părere proprie despre vremurile trecute. Așa și eu, am receptat o multitudine de informații, păreri și aprecieri critice la adresa comunismului, regimul care a marcat profund poporul român. Mereu încerc să fiu cât mai obiectivă, dar de multe ori, subiectivitatea și stilul unic, aparte, de a privi realitatea, înfrânge obiectivitatea. Am să prezint cursul evolutiv al familiei mele în fluxul comunismului care a reprezentat o influență majoră în traseul labirintic al dezvoltării familiei mele. Voi atinge traseul sinuos al întemeierii familiei mele precum și condițiile de trai reflectate poliedric, în cele două familii care s-au contopit, ca să formeze una singură.

Stau adesea și mă gândesc la cât de multe bariere culturale și sociale au fost înfrânte pentru ca familia mea să primească imaginea pură, de astăzi. Vremuri tulburi au fost transformate în amintiri care acum devin doar victorii câștigate de părinții mei. Cum am menționat mai devreme, cele două familii s-au unit pentru a forma una singură, o familie unitară care să se dezvolte pe fonduri armonioase. Cei doi arbori genealogici care s-au unit, provin din două zone geografice opuse ca și istorie, cultură și poziționare geografică. Vorbim despre un arbore ardelean și unul oltean care s-au întâlnit la mijloc, la „răscrucea” ce unea două bifurcări ale drumului. Părinții mei au înfruntat prejudecățile și stereotipurile în jurul cărora mintea noastră este înlănțuită, și și-au format un drum aparte, unic, autentic, o cale de mijloc în spațiul cărora să găsească comoara existențială: fericirea.

De mică purtam discuții pe teme filosofice și pur dialectice cu bunicul meu - simbol al muncii desăvârșite și al devotamentului familial - iar acum, le reconsitui în taină, privind parcă niște icoane ale timpului pierdut. Obișnuia să țină lungi „pledoarii” pe tema comunismului și să-mi prezinte propria lui opinie

despre acea perioadă care i-a însemnat traseul evolutiv cu un marcaj ușor de distins. Îmi povestea cum a migrat el de la munte, din zona Bradului, înspre orașul Câmpeni, iar mai apoi, înspre orașul Turda, care într-un final l-a părăsit pentru orașul vecin, Câmpia Turzii. Această migrare sau dezrădăcinare de pe meleagurile natale, s-a datorat unei sete devoratoare, obsedante de cunoaștere care se perpetuau în ființa lui. Dorea să cunoască cât mai mult și să ajungă un om bine instruit și pregătit în orice domeniu, un mic geniu al perioadei comuniste. Această luptă acerbă pentru cunoaștere, l-a determinat să părăsească un trai greoi din zona de munte în favoarea unuia mult simplificat, din zona urbană. În perioada comunismului, când România plătea pagube de război Rusiei, confortul era mult diminuat în interiorul țării, infrastructura fiind grav distrusă în urma războiului și aproape imposibil de refăcut datorită „tributului" ce-l plăteam rușilor. Asfel că și resursele erau greu valorificate în favoarea poporului, iar în zona rurală, lipsea cu desăvârșire curentul electric, fiind greu accesul și la alte produse care astăzi se cufundă în platitudine. Iernile erau deosebit de grele, iar ruptura de citadin, făcea și mai greu de „petecit" toate lipsurile. De menționat este că indiferent de pasiunea individului pentru lectură și cunoaștere, ea nu se putea manifesta pe aceste meleaguri. În zona de munte, era necesară munca fizică asiduă ce secătuia orice resursă a gândirii. De aceea, bunicul meu a migrat din zona de munte, înspre cea de oraș, unde portetul acesteia era configurat într-o rază luminoasă, senină, castă. La scurt timp după ce a absolvit Facultatea de Agronomie din Cluj-Napoca, a devenit director la Interprinderea Agricolă de Stat din Câmpia Turzii, iar mai apoi, președinte de Cooperativă Agricolă de Producție. Acest traseu profesional s-a datorat dorinței lui acerbe de acunoaște și de a munci cot la cot cu inginerii pentru a spori producția din România. Aceaste funcții înalte, i-au scutit famila de multe inconveniente sau neplăceri mărunte care le-ar fi trăit în această perioadă cum ar fi: cozile la care populația se înlănțuia pentru a-și cumpăra alimente sau produse de uz casnic, sau, l-a scutit de la a aștepta o lungă perioadă de timp pentru a-și achiziționa o mașină sau pentru a obține bilete de vacanțe etc. Aceste „beneficii" oferite de un post din vârful ierarhizării sociale, au oferit familiei lui, șanse veridice în a se dezvolta și de a merge pe un drum luminat, al vieții. Împreună cu bunica mea și cu tatăl meu, mergeau des în vacanțe, descoperind în fiecare an, frumusețea, candoarea, peisajele pitorești, bogăția imagistică a acestei țări. Nu erau constrânși din punct de vedere financiar, iar astfel viața lor reprezenta un vis frumos trăit într-o perioadă controversată a României. Datorită acestor avantaje emanate de profesia bunicului meu, familia lui s-a dezvoltat imens. Tatăl meu avea acces la cărți valoroase care erau cu greu achiziționate în acea perioadă, la manuale de știință râvite, precum și la articole de literatură ce se găseau cu o mare dificultate în acele momente. Toate aceste lucruri l-au ajutat pe tatăl meu să-și cultive latura teoretică și să aspire spre idealul conoașterii absolute. I-au hrănit doruința de a ieși din clișeul unei realități plate și de a aspira spre actul

cunoașterii. A devenit și el absolvent al Facultății de Agronomie și a devenit un redutabil inginer, pasionat de știință și ghidat de prezența acesteia.

Am reconstituit vag, ca o undă fină, traseul și dezvoltatrea unui arbore genealogic ce s-a dezvoltat prielnic în perioada comunismului, perioadă a prosperității și a belșugului pentru ei. Atingerea unui confort superior nu constă neapărat în condițiile unui regim politic, ci, cum reiteram mai sus, în pasiunea oamenilor și în fuga lor de a valorifica resurele cognitive.

Analizând celalaltă parte integrantă a familiei mele, arborele genealogic oltean, care spre deosebire de cel prezentat anterior, printr-o firidă luminoasă a regimului comunist, s-a confruntat cu niște condiții de trai mai ostile, iar depășirea lor a însemnat o adevărată luptă eroică pentru mama. Și traseul ei profesional are ca și deznodământ Facultatea de Agronomie, dar până să ajungă să-și depășească condiția socială defavorabilă, a înfrânt o multitudine de bariere sociale și economice. Familia ei provine dintr-un sat din apropierea orașului Craiova, iar, datorită vremurilor comuniste și a dezvoltării precare a țării, condițiile de trai din acea zonă erau greoaie, împânzite de o lentoare disperantă. Bunicii mei, erau membri CAP, iar astfel, duceau un trai mult mai simplu, comparativ cu bunicii mei din Ardeal, un trai fundamentat, esențializat, bazat pe satisfacerea nevoilor primare. Datorită locului de muncă nefavorabil care nu reprezenta o sursă convenabilă de venit, ei erau nevoiți să-și crească animale. De asemenea, animalele nu puteau fi vândute decât într-un cadru organizat, în caz contrar, frauda se pedepsea aspru. Astfel că și copiii trebuiau să participe la munca „de câmp”, o muncă epuizantă și adesea necruțătoare față de niște copii cuprinși de beatitudinea unor idealuri și supraconcepții asupra vieții paradisiace. O dezamăgire profundă venită din partea bunicilor, gravita în jurul liberii exprimări care era crunt restricționată, iar ei nu-și puteau manifesta nemulțumirile, dacă era nevoie. Mama a luptat împotriva convingerilor părinților ei, și a reușit să „evadeze” dintr-o lume telurică, o lume autentică de sat. Îmi povestea adesea cum era nevoită să meargă cu animalele, să le păzească, timp în care ele mâncau în ciuda faptului că ar fi vrut să învețe, cum era nevoită să sape sau să cultive legume pentru a asigura nivelul optim de trai al familiei. Altă dată, îmi povestea despre condițiile ostile pe care le-a întâlnit la internatul în care își petrecea timpul în perioada liceului: „Era o clădire uriașă, cu pereți grei și impunători, de marmură rece, care-ți trasmitea fiori și monotonie. Paturile erau, adesea reci și incomode, iar învelișul lor de un alb imaculat mi-a rămas întipărit în minte. Serile erau tare reci, iar în cămin căldura era o raritate. Stăteam adesea înfofolite în pături pentru a ne ascunde trupurile de răcoarea camerei. Apa caldă era, de asemenea, o raritate, iar de cele mai multe ori, eram nevoite să ne spălăm cu apă rece, sau doar ușor dezmorțită. Masa era sărăcăcioasă și, în general, bazată pe legume, destul de rar mâncam și carne sau dulciuri. Ne făceam lecțiile în sala de lectură, deoarece eram nevoite să stingem lumina la ora 22”. În satul unde era liceul, era foarte dificil să-și cumpere articole vestimentare, de aceea ținuta ei era sărăcăcioasă.

Dulciurile, erau o raritate pentru săteni, iar în momentul în care magazinele erau aprovizionate cu ele, se făceau cozi infernale la care așteptau, în primul rând, copiii.

Mama a reușit să învețe într-un cadru universitar din Craiova, cursurile fiind asigurate în întregime de stat, de aceea condiția ei economică era lipsită de contur sau de relevanță. Datorită acestui sistem riguros organizat și întemeiat, mama a reușit să urmeze pașii profesionali doriți, latura materială nefiind atât de importantă în drumul labirintic spre succes. Condițiile nefavorabile au fost învelite într-un strat al optimismului și s-au transformat doar într-o amintire vagă, deoarece ea a reușit să devină destoinică, un om capabil să înfrângă unda fatidică și să devină persoana la care visa.

Fiecare regim politic este povestit într-o manieră care denotă din traiul pe care l-a dus interlocutorul în perioada respectivă. Astfel că bunicii din partea mamei, îmi povestesc despre acele vremuri, într-un elogiu, datorită poziției lor sociale și al traiului îngreunat, iar, pe de altă parte, bunicii din partea tatălui, obișnuiesc să-mi povestească, pe un fundal luminos despre perioada comunismului când viața lor a însemnat o undă multicromatică.

De când părinții mei s-au întâlnit, viața lor a însemnat o înflorire asemeni unui mugure înghețat care a întâlnit o raza călduță de soare. Așa și ei, au devenit mult mai fericiți împreună decât în situația singularității. Mai discut, adesea, cu tatăl meu despre perioada comunistă, în amintirea conversațiilor purtate cu bunicul meu, aducându-mi pe chip o ușoară nostalgie. El îmi povestește cum călătorea împreună cu mama prin toată țara prin intermediul biletelor de vacanță, cum munceau amândoi în detrimetrul cercetării, în laboratoare riguros dotate, cum se deconectau de platitudinea de zi cu zi, mergând periodic la piese de teatru, cum alegeau să se plimbe pe aleile răcoroase ale orașului în serile de vară înăbușitoare... Munceau mult, dar limitat, având concedii planificate și riguros respectate, evenimentele survenite iminent, fiind foarte rare. Întradevăr așteptatu adesea la cozi infernale, interminabile sau erau uneori amânați pentru alte unități temporale, dar aceste fapte nu le dezintegrau fericirea și nu surveneau violent în derulrea cotidiană, obișnuită a evenimentelor. Niciun regim politic nu este poleit de perfecțiune, ci doar de capacitatea oamenilor de a-l accepta mai repede sau mai lent conform convingerilor majorității.

Bunica îmi povestea de prima ei călătorie cu trenul și de primele ei impresii trăite față de oraș: „ Era un puhoi de lume rătăcită parcă, dar grăbită... paradoxal că parcă toți știau ce vor, dar niciunul nu avea de gând să exteriorizeze ceva. Toți aveau priviri fixe, înghețate, înlemnite, ce nu le puteai străbate. Daca aș fi avut nevoie de ceva, oare m-ar fi ajutat sau și-ar fi continuat drumul, nepăsători? Nu știu, nu am de unde să știu căci mi-am făcut greu curaj să intru în vorbă cu orășenii pentru început căci nu doream să ma judece. Orașul mi se părea că apune sub rigurozitate și că fiecare element era la locul lui, că fiecare om știea ce vrea și are degând să facă. La fiecare colț de stradă găseai fie o

fabrică ce pufăia de zor, fie o întreprindere care era condusă cu grijă. Toți aveau un loc de muncă și nu auzeai nicio plângere că nu sunt bani suficienți. Bani erau, produse, însă, nu prea, dar toți munceau. Nu erau ca azi, tineri deștepți care nu-și găsesc un rost pe lume căci nu se câștigă suficienți bani, ci toți făceau ce le plăcea căci se puteau întreține din profesia aleasă. Nu vreau să îți influențez modul de gândire față de comunism, căci poate, cu mentalitatea de acum ai fi rezonat diferit cu regimul comunist, dar eu îți spun doar ce am trăit și ce am considerat benefic pentru mine și pentru familia mea". Discut cu fiecare membru al familiei mele pentru a-mi forma o bază solidă de informații referitoare la comunism, iar mai apoi, după ce voi atinge acel nivel proxim de date, îmi voi putea forma o părere subiectivă despre acestă perioadă care a marcat întraga evoluție a țării noastre.

Îmi place să descopăr noi lucruri care au deviat cursul pe care l-ar fi putut avea familia mea și să descopăr cauzele și mai apoi, efectele, pe care le trăim azi. Cum reiteram mai sus, nu regimul politic duce la evoluția sau involuția unei familii sau, restrâns a unui individ, ci capacitatea lui de a se plia pe realitate sau de a accepta sau nu destinul său.

Regele Carol al II-lea, unul dintre ctitori

LORENS CIUCLEA

Familia mea în perioada comunismului

Colegiul Național "Traian", Drobeta Turnu-Severin

În teoria marxist-leninistă și în înțelegerea fenomenului comunist, practic societatea comunistă din România nu a impus doctrina comunistă. În viziunea Partidului Comunist Român, societatea era multilateral dezvoltată, țelul atingerii comunismului fiind prevăzut a fi atins până în anul 2000, când România ar fi urmat să treacă la societatea comunistă deplină. Comunismul presupunea existența unui partid unic la guvernare, proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție și principiul egalitarist de retribuire a muncii: "fiecare după muncă și nevoi".

Pentru atingerea țelurilor de mai sus, în anul 1921 a apărut Partidul Comunist Român, care a activat în ilegalitate până în anul 1947, când a devenit partid unic prin înfrângerea frauduloasă a partidelor istorice, alegerea conducătorului unic de partid și instalarea la putere a guvernului Petru Groza. Cu această ocazie s-a instalat în România totalitarismul, fiind caracterizat prin cele două mari perioade dictatoriale și anume: perioada Georghe Gheorghiu-Dej și Nicolae Ceaușescu.

Odată cu instalarea comunismului, primele măsuri luate în defavoarea poporului au fost naționalizarea mijloacelor de producție și colectivizarea agriculturii, iar partidul unic prin organele sale din teritorii conducând țara pe baza Directivelor Congresului PCR. În economie au fost realizate planuri cincinale, industria, fabricile și uzinele au fost luate în proprietatea statului, patronii acestora îndepărtați, arestați, iar majoritatea fiind izgoniți din țară și înlocuiți de către membri ai PCR, iar în agricultură pământurile proprietarilor de teren au fost luate prin amenințare cu arma și trecute în proprietatea colectivă. Astfel, cei care aveau sute de hectare au devenit "egali" cu cei care aveau unul sau două hectare.

În concepția comunistă a existat așa-zisa alianță "Țărănesc-Muncitorească" pe baza căreia muncitorii produceau mijloace de producție (tractoare, pluguri etc.) pentru agricultură, iar țăranii munceau pământurile, majoritatea producției agricole mergând la orașe pentru întreținerea muncitorilor. Întreaga activitate în industrie și agricultură era controlată de PCR, iar conducătorii comuniști

erau obligați să raporteze conducerii superioare de partid rezultatele obținute față de care erau și apreciați, în timp ce țăranii munceau din greu pământul, primind în schimb mai puțin de 20% din producție pentru zilele muncite în agricultură. Menționez faptul că odată cu pământurile li s-au luat și animalele mari și atelajele cu care aceștia își munceau pământul, țăranul rămânând fără niciun mijloc de existență sau de muncă a terenului de 2,5 ari lăsați în proprietate. Arăt că efectele dezastruoase produse de către așa zisa societate comunistă s-au răsfrânt în mod nemijlocit și asupra familiei mele: străbunici, bunici, părinți care în majoritate au fost agricultori și începând cu anul 1949 li s-au luat pământurile, iar din cauza sărăciei, a mizeriei și a afectării sănătății unii au pierit înainte de vreme. Voi vorbi în continuare despre cum i-a afectat pe părinții și bunicii mei perioada comunistă.

M-am născut într-o familie de intelectuali, care la bază au fost muncitori. Străbunicul meu, țăran înstărit din Gorj, avea 1,2 hectare de teren, care a fost colectivizat lăsându-i doar 2 ari în săliștea casei. Neputând trăi din munca acestei bucăți de teren, și cum la acea vreme (1949-1950) PCR nu avea cadre formate noilor idei comuniste, l-au recrutat și trimis la o școală de președinți de consilii populare, activând ca primar pe durata unui mandat într-o localitate din Gorj. La alegerile din 1954 acesta a fost înlocuit astfel că actualul meu bunic, copilul acestuia, a avut foarte mult de suferit în special după ce a intrat la liceu, fapt ce l-a determinat să își îndrepte viziunea spre o carieră militară.

În 1963, bunicul meu a fost admis la un liceu de renume din Turnu-Severin, dar după un an de zile, la terminarea clasei a opta, a fost nevoit să abandoneze datorită mijloacelor de trai insuficiente și dificultăților familiale, mama lui neavând serviciu și având și o soră care era tot la liceu. Între timp tatăl acestuia a decedat, continuarea studiilor la liceu fiind imposibilă din punct de vedere financiar acesta mutându-se la o școală profesională. Dimineața muncea la Șantierul Naval, iar după orele 17:00 urma cursurile scolii profesionale. După trei ani, absolvind școala profesională, a lucrat la Șantierul Naval ca lăcătuș, continuând ca din salariul foarte mic pe care îl primea să își întrețină familia. Condițiile de muncă de pe șantier erau deplorabile și salariul care nu reușea să acopere nevoile familiei l-au determinat să își continue studiile liceale după care la absolvire să fie admis la Facultatea de Drept din București.

Fac precizarea că din 1965, după venirea la putere a dictatorului Nicolae Ceaușescu, acesta a continuat să își exercite puterea prin organele sale de represiune în masă, și anume Securitatea. După terminarea liceului, bunicul îndoctrinat de către ideologia comunistă, în care inițial a crezut, a intrat ca ofițer de securitate activând pe linie de contra-informații. Acesta a fost momentul în care familia mea a cunoscut o perioadă în care lipsurile materiale erau mai diminuate, dar nu trebuie să uităm că situația nu se schimba cu mult dacă banii erau mai mulți. Lipsa gamei variate în magazine și piața din afara țării, care era inaccesibilă deoarece era interzisă ieșirea din țară, a dus la acel "echilibru" al poporului. Ceea ce vreau să scot în evidență este faptul că deși starea materială era bună, lipsurile erau din ce în ce mai accentuate.

Despre libertatea cuvântului vreau să spun că nici nu putea fi vorba mai ales în cazul bunicului meu, căruia îi era interzis să facă aprecieri critice la adresa "conducătorului iubit" și a guvernanților.

După aproximativ 15 ani, bunicul meu înțelegând că locul său nu este în Securitate fiind nemulțumit de modul în care aceasta oprima poporul, s-a manifestat față de colegi, de politica dictatorială dusă de Ceaușescu împotriva propriului popor, fapt ce a determinat organizația PCR din Securitate să îl sancționeze, fiind destituit din funcție. Urmarea acestei destituiri s-a exprimat către un prieten foarte apropiat: "cât de tirani și lipsiți de suflet sunt superiorii mei". Ajungând la urechea acestora, insulta adusă de bunicul meu l-a costat supunerea la o cercetare penală, iar în timpul acestei cercetări nu i se cereau informații sau declarații decât legate de fostul său șef, care fusese coleg cu actualul șef și împotriva căruia acesta, în perioada când erau tineri ofițeri, au propus în organizația PCR sancționarea pe linie de partid a actualului șef pentru că acesta și-ar fi determinat soția, fiica unui ilegalist, să se sinucidă.

Una dintre metodele deosebit de eficiente ale organelor de securitate pentru educarea ideologică și politică a cadrelor era predarea de lecții politice două zile pe săptămână, în care politica internă și externă a PCR în frunte cu dictatorul Ceaușescu era insuflată ofițerilor pentru a putea să le subjuge conștiința. De asemenea, lunar aveau loc adunări de organizații de partid în care se preamărea dictatorul și se comunicau rezultatele deosebite, dar mincinoase obținute de România comunistă. Prin organele de securitate se raportau toate datele obținute în industrie și agricultură de către județe, dar în mod mincinos, Ceaușescu neacceptând scăderea cantității de porumb și grâu din cauza secetei.

În luna mai 1985, Ceaușescu a făcut o vizită în Iugoslavia unde, fiind primit cu mare fast de către Tito, a fost informat de către organele de Securitate că în ziarul iugoslav "Borba" se afla un anunț în care România era lăudată că peste 11000 de cetățeni români de la micul trafic de frontieră lucrează pe ogoarele Iugoslaviei. Reportajul nu a fost de natură să îl bucure pe Ceaușescu și l-a interpretat ca o critică la adresa statului, că românii mor de foame și în loc să se revolte ca la 1907, 11000 de țărani au plecat la muncă în Iugoslavia, unde se trăia mai bine și se câștiga mai bine. Imediat i-a cerut ministrului Securității să îi spună urgent șefului pașapoartelor de la granița cu Iugoslavia câți români se află în Iugoslavia. șeful pașapoartelor (bunicul meu) fiind plecat la spital cu fiica lui, nu a fost găsit să raporteze situația, fiind apoi trimis ofițerul de contra-informații la spital, găsindu-l la sala de operații, și care i-a comunicat că a fost destituit din funcție, după care a urmat concedierea. Noul șef i-a purtat pică fostului șef pe care a încercat să se răzbune folosindu-l ca unealtă pe bunicul meu. Refuzul bunicului de a-l trăda pe fostul său șef l-a determinat pe actualul să nu îi accepte trecerea în rezervă la cererea lui, ci să îl treacă ei în rezervă pe linie disciplinară. Urmărit timp de doi ani, după ce a reușit să își găsească un loc de muncă în calitate de avocat, prigoana a continuat până când l-au dat afară și din Baroul de avocați Mehedinți. Repercursiuni au avut

și mai mulți judecători din Tribunalul Mehedinți care, în urma contestării prigoanei săvârșite de Securitate asupra bunicului meu, i-au dat dreptate acestuia. Cu toate acestea, bunicul meu nu a mai putut reveni în Barou și nici ca jurist la alte întreprinderi din oraș până în anul 1988 când, fiind cunoscut de directorul unei mari fabrici din Turnu-Severin de care răspunsese în perioada în care fusese ofițer de securitate, a fost angajat ca și consilier juridic la compartimentul aprovizionare-desfacere. Spre norocul său, Revoluția din 1989, care a răsturnat dictatura ceaușistă și a instaurat democrația în România, i-a fost benefică în sensul că, fiind considerat un dizident, a putut să aspire pe treptele meseriei sale, fiind unul din primii juriști din sistemul financiar bancar din România.

În vara aceluiași an, bunicii mei au modernizat căsuța veche aflată pe terenul bunicii. La aflarea acestei reconstrucții, cu două camere și bucătărie, organele de securitate l-au reținut atât pe el cât și pe mama lui, precum și neamuri din alte localități pe motiv că această construcție a fost făcută ilegal. După ce au fost anchetați timp de 24 de ore în birourile securității fără să știe unii de alții, au fost puși în libertate din dispoziția procurorului de serviciu, neexistând fapte dovedite. În schimb, construcția a fost evaluată în vederea confiscării în baza Legii 18 (*Legea 18 a fost înființată pentru ca toate averile făcute de către cetățeni și considerate de către stat realizate în mod ilegal să fie confiscate de aceștia în timp ce potentații puterii aveau vile, piscine și case de vacanță făcute numai în mod abuziv prin încălcarea legilor), dar și de această dată organele de justiție au respins cererile securității, considerându-le nelegale.

În luna august, când prigoana Securității asupra familiei mele atinsese apogeul, bunicul și bunica au plecat la mare la o mătușă care locuia în Constanța. După două săptămâni, când s-au reîntors, la intrarea în apartament, pe covorul de la intrare, s-au observat două amprente, pe covor presate, care le-au atras atenția că ceva s-a întâmplat în lipsa lor. Trecând la verificarea apartamentului, au descoperit într-unul din fotolii montate șipci cu microfoane alimentate de la acumulatori, de unde au tras concluzia că erau ascultați continuu de Securitate. Concluzia a fost că organele de Securitate s-au folosit de plecarea lor la mare pentru a intra în casă în mod secret și a încărca bateriile de la microfoane. La nici 10 minute de la descoperirea acestora, bunicul a fost sunat de șeful Securității și de cel al Miliției, spunându-i-se că nu trebuie să se supere, că așa e normal să poată să îl protejeze ca fost ofițer de Securitate.

După câteva zile de la sosirea de la mare, bunicii mei erau opriți pe stradă și, cu uimire, prietenii le spuneau că în Severin Securitatea a lansat zvonul că bunicul s-a sinucis aruncându-se cu mașina în Dunăre, fapt ce i-a determinat să creadă că, de fapt, Securitatea a urmărit să îi lichideze prin lansarea acestui zvon și să îi arunce în Dunăre, spunând apoi că s-au sinucis, bunicul meu afirmând că această metodă era des utilizată de Securitate pentru a scăpa de dizidenți. După clasarea primului dosar pe legea 18, la interval de trei ani de zile, organele de Securitate au mai făcut o percheziție, găsind în casa socrului bunicului meu niște cartele de CEC-uri în valoare de 5000 de lei de pe vremea

aceea. Securitatea i-a redeschis dosarul bunicului, care a rămas nefinalizat urmare a instaurării democrației prin Revoluția din 1989. Precizez că urmărirea bunicului și chiar a familiei mele a continuat și în primul an de după revoluție, fiind periodic chemat la Securitate și amenințat până ce aceasta a fost desființată complet. Din puținele relatări făcute de către bunicul meu cu privire la bunele și relele trăite în "epoca de aur" a lui Ceaușescu se poate concluziona că perioada respectivă a fost marcată de o dictatură nemaiîntâlnită, lipsa democrației fiind evidentă cu toate că Ceaușescu susținea că în România exista democrație prin înființarea Frontului Democrat Popular, condus tot de către Partidul Comunist Român și președintele României, care își arogase o listă întreagă de titluri onorifice.

După plecarea din Securitate a bunicului meu, prigoana a continuat asupra bunicii mele și chiar a mamei mele, astfel bunica făcând parte din corul orașului, cu ocazia prezentării de spectacole la sosirea lui Ceaușescu în județ era întotdeauna "încadrată" de două femei securiste de teama de a nu da vreo scrisoare lui Ceaușescu, prin care să arate abuzurile Securității asupra bunicului.

Fac precizarea că, începând cu 20 decembrie 1989, timp de peste două săptămâni, bunicul meu împreună cu bunica au fost nevoiți să părăsească locul de muncă cu acceptul directorului de teama de a nu fi lichidați de organele de securitate vizibil afectate de marile prefaceri democratice previzibile în România. De altfel, șeful Securității din cadrul județului Mehedinți, de teama revoluționarilor, a stat fugit timp de două săptămâni fără să știe nimeni de el; dovadă că se simțea vinovat de ce au făcut subalternii lui.

Una dintre cele mai grave consecințe ale Securității asupra familiei mele a fost percheziționarea permanentă a locuinței, percheziții oficiale, dar și prin pătrunderi secrete pentru a găsi materiale compromițătoare în vederea arestării bunicului meu. Aceste abuzuri grosolane au făcut ca mama mea să fie percheziționată în ghiozdanul cu care se ducea la școală într-una din dimineți de către trei ofițeri de securitate, acțiune ce a dus la declanșarea unui șoc care i-a modificat metabolismul, fapt ce a făcut ca dintr-un om sănătos să îi fie afectată sănătatea pentru tot restul vieții. Teama de Securitate și faptul că revoluția a venit foarte târziu au făcut imposibilă acționarea acesteia în instanță.

Concluzia este că perioada de peste 30 de ani în care familia mea a trăit în regimul comunist a fost dominată și de momente bune, dar și de momente rele, cu mențiunea că cele rele au fost dominante mai ales prin lipsa libertăților fundamentale ale omului, fiind subjugate atâtea drepturi. Securitatea a jucat un rol foarte important în prigonirea familiei mele, astfel că efectele au urmări și după 26 de ani. Lipsa umorului sau diversitatea unui grup de prieteni lipsește cu desăvârșire din viața lor, urmare a torturii comuniste care i-a marcat. Mă gândesc la faptul că au fost și familii mai asuprite de acest regim, dar și familii care au avut atât de mare impact cu Securitatea lui Ceaușescu. Pot spune că familia mea a trecut peste această perioadă neagră din istoria României și sunt cu adevărat mândru de ei și chiar le admir povestea de viață.

PRIMIM DE LA CITITORI

Adevărul despre operele lui Brâncuși

Am aflat de la un doctor de aici, care acum este mort (a murit în 1999) și care a locuit lângă Tg. Jiu. Părinții săi au fost directori la școlile din Tg Jiu: cea de băieți și cea de fete.

Tatăl său, Matei Stoicoiu, a cumpărat o casă chiar în Tg. Jiu ca să fie aproape de școală.

Într-o vară, când se plimba prin parcul de la Tg. Jiu l-a întâlnit pe Brâncuși în parc. Ei se cunoșteau, căci fuseseră colegi în clasele primare.

L-a întrebat de ce a venit, iar el a spus că a venit ca să cerceteze locul în parc, unde să amplaseze niște monumente, care au fost comandate în memoria eroilor din primul război mondial.

Apoi Matei i-a spus că o să-i facă cunoștiință cu fiul său, doctorul de care v-am spus, Traian Stoicoiu.

Astfel că atunci când Traian l-a cunoscut pe Brâncuși, a rămas impresionat. Traian era supărat când îmi povestea cum comuniștii au schimbat adevăratele nume ale operelor lui Brâncuși și anume:

Coloana nu se chema “Coloana infinitului”, ci “Coloana sacrificiului infinit” dat de eroii noștri.

Pe de altă parte, dacă numărați modulele din care este alcătuită coloana, veți obține un număr care reprezintă anul când a fost primul război mondial și se termină cu o jumătate din modul, adică reprezintă jumătatea anului respectiv.

Al doilea monument, asa cum l-a conceput Brâncuși, este o masă înconjurată de 12 scaune. Aceasta nu se chema “Masa tăcerii”, ci “Masa apostolilor neamului” (cele 12 scaune), iar în mijloc s-ar afla Iisus Christos (masa).

Al treilea monument arată ca o poartă, dar nici pe departe nu este poartă. Deci, nu se numea “Poarta sărutului”, ci monumentul “Întregirii neamului”, deoarece fiecare stâlp este alcătuit din 4 stâlpi uniți sus cu o grindă.

Sărutul mai înseamnă și unitate. Deci acestea reprezintă 8 regiuni care trebuiau să se alipească patriei mame, România.

Trebuie să știe lumea că Brâncuși a fost un sculptor simbolist. Comuniștilor nu le-au plăcut numele date de Brâncuși, operelor lui. De atunci a rămas așa, iar românii parcă sunt drogați, nu vor să schimbe nimic.

Doctorul înainte de a muri, mi-a spus să transmit în țară aceste lucruri pe care el le știa perfect.

Cu stimă, Liviu Pop

Iuliu-Marius Morariu este preot, absolvent al Facultății de Teologie Ortodoxă și al Facultății de Istorie și Filosofie din cadrul Universității ,,Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca și al masteratelor în cadrul celor două Facultăți. E-mail: maxim@radiore-nasterea.ro.

IULIU-MARIUS MORARIU

Recenzie

Octav Bjoza, coord.,* Garda Tineretului Român, Brașov, 1956-1958. Istoria unei organizații anticomuniste*, ediția a IV-a, Editura Transilvania Expres, București, 2014.

Despre represiunea comunistă din spațiul românesc sau din alte spații s-a mai scris și cu alte ocazii[1]. Volume de memorialistică, colecții de documente sau antologii de studii și articole, au reliefat de-a lungul timpului cruzimea cu care regimul, sub a cărui conducere s-a aflat și România în anii 1945-1989, i-a reprimat pe cei care gândeau sau se exprimau diferit.

Între asociațiile de acest fel, fondate și conduse de tineri energici, s-a numărat și *Garda Tineretului Român*, întemeiată la Brașov în anul 1956. Depistată de oamenii regimului în urma unei greșeli, a fost desființată, membrii ei fiind închiși pentru mai mulți ani și apoi având de suferit până în anul 1989. Istoria lor e importantă pentru spațiul românesc. Pierderea ei ar fi o mare pagubă și pentru cercetarea istorică, dar și pentru memoria comunismului. Conștient de acest fapt, domnul Octav Bjoza, actualmente președintele Asociației Foștilor Deținuți Politici din România[2] și autorul memorialului editorial *Victime și călăi*[3], a coordonat în anul 2008 un volum dedicat acestei mișcări. Primit cu interes de către cititori, el a fost reeditat în mai multe rânduri, cea mai recentă readucere a lui în atenție, respectiv a patra, datând din anul 2014. Cea din urmă versiune este însă mai bogată în conținut și mai densă în informații, beneficiind atât de o anexă documentară, cât și de indici conținând numele oamenilor cunoscuți de editor în detenție (pp. 171-213), cele ale ofițerilor și subofițerilor de Securitate cu care acesta a interacționat (pp. 215-221), dar și cele ale gradaților cu care a avut de-a face întregul grup (pp. 223-226), sau o listă a colaboratorilor Securității care, dacă ar fi să citâm sintagma preferată de editor, “s-au ocupat" de Gardă (pp. 227-230).

Din edițiile anterioare, domnul Bjoza a preferat de

asemenea să păstreze propria sa prefață la cea de-a doua ediție (pp. 11-20), cuvântul de încheiere al ediției princeps semnat de domnul Marius Oprea (pp. 21-22), și propriile sale gânduri, care au deschis acea apariție publicistică (pp. 23-30). Toate acestea se adaugă amplei prefețe ale prezentei reeditări, intitulate: "Despre învingători și responsabilitatea lor" (pp. 5-10), ce poartă semnătura istoricului Cosmin Budeancă, cunoscut peisajului istoriografic contemporan prin lucrările dedicate perioadei comuniste. În cadrul lui, sunt descrise suferințele grupului și ale membrului editor al lucrării[4], încadrându-le în contextul mai larg al dictaturii comuniste.

Cuvintele de început, care mai degrabă arată relevanța temei și receptarea lucrării decât să-i gireze calitatea cum se întâmplă de obicei în cazul aparițiilor editoriale, sunt urmate de un scurt text al lui Nicolae Vlad, unul dintre membrii importanți ai mișcării, care vorbește despre numele grupului și semnificația lui. Iată ce spune el, negând orice similitudine cu mișcarea de dreapta ce a marcat într-un fel istoria României interbelice și explicând cum s-a ajuns la alegerea termenilor componenți:

"Nouă ni se părea firească titulatura: era o emanație a programului, prin jurământul depus și mai ales prin faptul că eram foarte tineri. Nici un moment nu ne-am gândit la vreo similitudine cu "Garda de fier" a legionarilor, de fapt nici nu știam mare lucru despre legionarism, cu toate că părinții noștri trăiseră epoca respectivă, iar unii simpatizaseră cu legionarii. Noi cunoșteam, din relațiile mai vechi dintre noi, din discuțiile purtate ore în șir, opțiunile fiecăruia dintre noi în istorie, literatură, artă, etică. Atunci nu aveam statut întocmit, nici jurământ scris, nici ștampilă, nici litere de tipărit sau carnete de cotizații. Dar, când orientarea activității s-a mutat spre partea subversivă, lucrurile s-au derulat rapid, aproape spontan, deoarece toate se aflau de mult în conștiința noastră, în adâncurile ei. Deci, când s-a pus problema să ne "legitimăm", cine semnează manifestele, cine sunt cei ce vor trece și la alte acțiuni concrete, ne-am pus firesc întrebarea: Cine suntem? Propunerea titulaturii de "Garda Tineretului Român" a fost acceptată imediat, fără nici o contrapropunere sau obiecții. Cuvântul "Gardă" pentru noi însemna a păzi, a proteja tradiții, limbă, cultură și demnitate românească. Nici astăzi, nicunul dintre noi nu își închipuie că s-ar fi putut numi altfel"[5].

Textul său este apoi urmat de lista nominală a celor cincisprezece membrii ai asociației (p. 36) și enumerarea pedepselor la care a fost condamnat fiecare. Apoi, urmează medalioane biografice sau autobiografice dedicate fiecărui membru, ce sunt adesea însoțite și de extrase din documentele Securității. Unii dintre cei închiși, precum Nicolae Vlad (pp. 37-44), Sabin Horia Homănă (pp. 51-76), Valeriu Fucidjiu (pp. 121-122), Dan Alexandrescu (pp. 125-127), Mircea Ștefan Panaitescu (pp. 129-130), Ioan Cențiu (pp. 131-134), Dan Comșia (pp. 139-140), Andone Chiscop (p. 141), sau Octav Bjoza (pp. 145-149), descriu ei înșiși experiențele carcerale prin care au trecut, informațiile fiind apoi completate cu extrase sau facsimile din documentele instituției care i-a condamnat, adaosuri făcute de ei sau portrete ale unor oameni pe care i-au cunoscut în cadrul experienței carcerale, a căror experiență s-a amprentat puternic asupra lor, în vreme ce alții sunt evocați de editor (de exemplu: Tiberiu Luca (pp. 107-109) sau Petru Nețcu (pp. 137-138), portretele lor fiind întregite în același mod).

Scrisă cu dorința de obiectivitate, dar marcată de suferința pricinuită de con-

damnarea nedreaptă prin care au trecut fondatorii mișcării *Garda Tineretului Român*, lucrarea dedicată istoriei ei se constituie într-un izvor istoric ce restituie o parte tristă a trecutului acestei țări. Ea trebuie lecturată, analizată și diseminată atât datorită valorii documentare pe care o are, cât și pentru aportul memorial pe care îl aduce în peisajul scriitoricesc contemporan. Prin faptul că oferă biografii detaliate și fundamentate documentar ale celor pomeniți, arătând totodată cum s-a răsfrânt experiența lor reacționară asupra unor membrii ai familiilor lor[6], volumul aduce un aport informațional aparte, ferind de negura uitării jertfa unor oameni prigoniți pe nedrept și înfierând totodată ororile unui regim ce a produs răni adânc înfipte în inimile lor.

---

[1] Între lucrările de referință din spațiul internațional se numără, apodictic, cele ale lui Alexander Soljenițîn, care a și primit Premiul Nobel pentru activitatea publicistică prin intermediul căreia a deconspirat ororile comunismului din spațiul sovietic. A se vedea, de exemplu: Aleksandr Isaevic Soljenițîn, *Arhipeleagul Gulag*, vol. 1, trad. Nicolae Iliescu, Editura Univers, București, 2008; Idem, *Arhipelagul Gulag,* vol. 2, trad. Ivan Kovaci, Editura Univers, București, 2008; Idem, *Arhipelagul Gulag*, vol. 3, trad. Nicolae Iliescu, Editura Univers, București, 2008.

[2] Cf. http://afdpr.ro/, accesat 24. 08. 2016.

[3] Octav Bjoza, *Victime și călăi*, Editura Transilvania Expres, Brașov, 2008. Pentru mai multe informații cu privire la viața și activitatea lui, a se vedea de asemenea: Diana Bjoza, ed., *Octav Bjoza în mass media*, vol. 1-2, Editura Transilvania Exres, Brașov, 2010.

[4] Iată ce spune despre el: "La fel ca și în cazul altor zeci de mii de tineri de vârstă similară, visele și speranțele domnului Octav Bjoza s-au năruit într-o sală de judecată, odată cu primirea unei condamnări de 15 ani de muncă silnică, 10 ani de degradare civică și confiscarea totală a averii. Până la 23 iunie 1962, când a fost eliberat, a cunoscut nu mai puțin de 14 locuri de anchetă ale Securității, închisori, lagăre și colonii de muncă. Receptiv la tot ceea ce se întâmpla în jurul său, bun sau rău, aidoma altor colegi de suferință, domnul Octav Bjoza a "profitat și valorificat oportunitățile generate de întâlnirile cu oameni extraordinari. Împiedicat de arestare să își continue studiile, a urmat "cursurile" detenției, fiind la eliberare, așa cum însuși declară, mai bogat sufletește și mai puternic caracterial. Dar, pe lângă cele învățate în acei ani, determinantă a fost și dorința sa de a se elibera și de a transmite familiilor colegilor de suferință diverse informații despre aceștia. Și nu de puține ori, în condițiile ermetismului stabilit de regulamente, aceste informații au avut un rol esențial în stabilirea unei legături între cei din închisori și cei de afară, cu o finalitate care poate părea astăzi banală, dar care atunci avea o însemnătate deosebită: primirea unui pachet de 5 kilograme cu alimente și haine". Cosmin Budeancă, "Despre învingători și responsabilitatea lor", în Octav Bjoza, coord., *Garda tineretului român*, Brașov, 1956-1958. Istoria unei organizații anticomuniste, ediția a IV-a, Editura Transilvania Expres, București, 2014, p. 7.

[5] Nicolae Vlad, "De ce Garda Tineretului Român", în Octav Bjoza, coord., *Garda tineretului român*, Brașov, 1956-1958. Istoria unei organizații anticomuniste, ediția a IV-a, Editura Transilvania Expres, București, 2014, p. 34.

[6] Cum au fost, de exemplu, părinții lui Octav Bjoza, Ioan (pp. 155-160) și Georgeta (pp. 161-163), sau soția lui, Carmen Sireteanu Bjoza (pp. 165-170), cărora editorul le dedică în paginile volumului de față medalioane biografice, însoțite de facsimile din documente importante.

BIBLIOTECA MEMORIA

Corneliu Coposu - ***Armistițiul din 1944 și implicațiile lui*****. Fundația Academia Civică, București, 2016**

Retipărirea studiului lui Corneliu Coposu și a celorlalte mărturii ale contemporanilor participanți la evenimente (Augustin Vișa, Ivor Porter, Ioan Hudiță, Reuben Markham, Iuliu Maniu, Paul Lăzărescu - care e și alcătuitorul acestei cărți) este o depoziție de onoare în favoarea adevărului științific care nu trebuie uitat sau deformat.

Pt. comenzi: Tel. +40 21 312125854

Esența unui oraș. Despre demolări, case și oameni din București **(editor Georgeta Pop), Fundația Academia Civică, București, 2016**

Din cuprins: Orașul care a fost (Panoramă peste vechiul oraș. Farmecul Bucureștiului. Drama demolărilor. Nimicirea bisericilor monumente istorice. Teroare și durere.) Casa noastră, viața noastră. Construcții pe pământ ras. Masa rodundă despre demolarea Spitalului Brâncovenesc. Mărturii cutremurătoare pe care ar trebui să le citească "nostalgicii" care îndrăznesc să spună: "Era mai bine atunci..."

Pt. comenzi: Tel. +40 21 312125854

Daniel Popa. ***Pământul tuturor, pământul nimănui. Mărturii despre colectivizarea din Alba, Mureș și Hunedoara*****. Fundația Academia Civică, București, 2016**

"Citind aceste amintiri, sute de întâmplări mărunte și aparent neesențiale se aglutinează în trama unui război de uzură care a durat treisprezece ani. Comunele alese sunt în zone agricole bogate, cu oameni calmi și gospodari, orgolioși și încăpățânați, ai

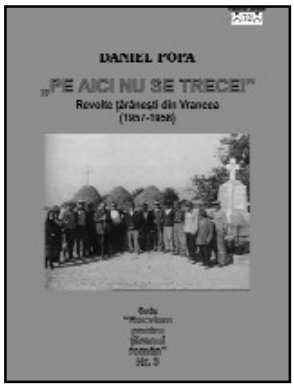

căror strămoși au trecut prin multe examene istorice, de la revoluția lui Avram Iancu la Memorandum și la Marea Unire". (Romulus Rusan)

Pentru comenzi: Tel. +40 21 312125854

Daniel Popa. *"Pe aici nu se trece!" Revolte țărănești din Vrancea (1957-1958)*. Fundația Academia Civică, București, 2016

"Eu o viață mai grea ca asta care am dus-o în comunism n-am dus-o niciodată. (...) Fără să fac nimica, fără să zic nimica, doar m-am dus acolo unde s-a dus toată lumea din sat pentru pământu ăsta, și ne-a băgat pe urmă în gaura asta nenorocită (în închisoare). Cine s-a gândit că dacă te duci să ceri pământu sau să nu-ți dai pământu pe care l-ai apucat de la bunici și de la părinți, te bagă în pușcărie?" (Gheorghe Gh. Șerban, țăran din Răstoaca)

Pentru comenzi: Tel. +40 21 312125854

Sabin Velican. *Amintiri despre oameni și neoameni* (editor Sorin Popescu). Editura Anamarol, București, 2016

Prezentul volum memorialistic, scris între 1974 și 1977, face parte dintre scrierile rămase nepublicate ale autorului. O întreagă galerie de personaje, oameni politici sau de cultură de anvergură națională din epoca interbelică și cea de imediat după al doilea război mondial, sunt aduse în atenția cititorului prin întâmplări și evocări semnificative: Nichifor Crainic, Victor Eftimiu, Laurențiu Fulga, Mihail Drumeș, Liviu Rebreanu, Gheorghe Tătărăscu, Ștefan Voitec, Grigore Geamănu ș.a.

Pentru comenzi: edituraanamarol@gmail.com

Romulus Rusan. *O discuție la Masa Tăcerii - Brâncuși viu*. Fundația Academia civică, București, 2016.

Încântător, ultimul dar pe care ni-l face regretatul prieten Romulus Rusan prin această cărticică, ce adună pe scaunele din jurul Mesei Tăcerii, precum cei 12 Apostoli, 12 persoane care l-au cunoscut personal pe sculptor, și anume: Milița Petrașcu, Dimitrie Cuclin, Cella Delavrancea, Mac Constantinescu, Grigore Popa, Ion Vlasiu, Ștefan Georgescu-Gorjan, Gheor-

ghe Nicolcioiu, Ioan Alexandrescu, Octav Doicescu, Eugen Jebeleanu, V. G. Paleolog.

În încheiere, ca anexe, procesele verbale ale ședințelor Academiei R.P.R. (1951) de "înfierare" a lui Constantin Brâncuși ca "exponent al artei decadente a occidentului putred".

Pentru comenzi: Tel. +40 21 312125854

Lucian Penescu. *Cei care nu mai sunt*. Editura Transversal Târgoviște 2016.

"Peste ani este greu să refaci trecutul și deși am peste opt decenii de viață și aproape de final, toate amintirile trăiesc... O istorie ce începe înainte de venirea sovieticilor și instaurarea comunismului în țara noastră..." (Lucian Penescu)

Pentru comenzi: transversaldifuzare@yahoo.com

Aurel Sergiu Marinescu. *Aspecte românești reflectate în articole publicate în exil.* Volumul I. Editura Tiparg, Pitești 2015.

"Cred că oricine va parcurge scrierile lui Aurel Sergiu Marinescu va înțelege că scrierea lui este necesară. Până la un punct lui, dar fără îndoială, celor din jur și încă mai vârtos celor care iubesc adevărul." (Alexandru Nemoianu)

Pentru comenzi: ci.popa@yahoo.com

Experimentul Pitești. Conference Proceedings. Comunicări prezentate la Simpozionul PERT '15. Pitești, 25-27 septembrie 2015. Aspecte privind represiunea în regimurile dictatoriale comuniste. Editura Fundația Culturală Memoria, Filiala Argeș. Pitești, 2016

"Volumul de față conține lucrările prezentate la ediția a XV-a a Simpozionului Internațional *Experimentul Pitești - reeducarea prin tortură*. Sperăm că și acest volum, împreună cu celelalte 14 apărute până acum sub egida Fundației Culturale Memoria - filiala Argeș, va constitui un mic și modest pas în lupta împotriva uitării, contribuind la prezentarea adevărului despre istoria recentă a României și a românilor din Basarabia și Bucovina de Nord în timpul dictaturii comuniste." (prof. univ. dr. ing. Ilie Popa)

Pentru comenzi: ci.popa@yahoo.com

MEMORIA ÎN PREZENT

COMUNICAT DE PRESĂ

Arhiva fostului director al secției române a postului Radio Europa Liberă din Germania, Nicolae Stroescu-Stânișoară, donată către IICCMER

București, 19 septembrie 2016. Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICCMER) a intrat în posesia arhivei jurnalistului și memorialistului Nicolae Stroescu-Stânișoară (1 noiembrie 1925, Târgu Jiu - 27 iunie 2014, München), fostul director al departamentului românesc al postului de Radio Europa Liberă din München. IICCMER dorește să îi mulțumească soției domnului Stroescu-Stânișoară, doamna Ingeborg Stroescu, precum și doamnei Alice Zwoelfer, șefa de cabinet a fostului director, pentru sprijinul acordat Institutului în demersurile sale de cercetare a trecutului recent. Prin această nouă donație, IICCMER își îmbogățește fondul arhivistic privind istoria exilului românesc.

Considerat cel mai important fenomen mediatic al României de până în 1989, Radio Europa Liberă a jucat un rol determinant în istoria recentă a țării. Premisele pentru înlăturarea totalitarismului și orientarea spre democrație se datorează în mare măsură acestui post de radio. Pentru mulți români, emisiunile de la Europa Liberă au fost oxigenul care le-a permis să respire și să reziste sub comunism. Europa Liberă a salvat vieți și a influențat destine, fiind marea obsesie a lui Nicolae Ceaușescu și a Securității. Împotriva Europei Libere autoritățile comuniste au îndreptat un întreg arsenal de măsuri, de la bruiajul postului, la interceptarea corespondenței și atentate împotriva angajaților acestuia.

În anul 2001, statul român a recunoscut importanța și meritele postului de radio, reprezentanții acestuia primind distincții și diplome "ca semn al durabilei recunoștințe și prețuiri a poporului român". În 2008, când emisiunile destinate României au încetat, Europei Libere i-a fost decernat Ordinul Cultural în grad

de mare ofițer pentru contribuția la promovarea libertății de exprimare, în special în timpul României comuniste. Emisiunile destinate României, inițiate în 1950, au încetat în august 2008. Între 1950 și 1989, secția română a Radio Europa Liberă a fost condusă de următorii directori: Mihail Fărcășanu, Camil Ring, Alexandru Gregorian, Noel Bernard, Ghiță Ionescu, Preda Bunescu, Mihail Cismărescu, Vlad Georgescu, Nicolae Stroescu-Stânișoară, Nestor Ratesh. Dintre vocile postului de radio Europa Liberă de-a lungul existenței îi amintim pe Ghiță Ionescu, Noel Bernard, Vlad Georgescu, Emil Georgescu, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Mircea Carp, Cornel Chiriac, Ion Ioanid, Gelu Ionescu, Șerban Orescu, Emil Hurezeanu, Neculai Constantin Munteanu, Liviu Tofan ș.a.

*

135 DE ANI DE LA NAȘTEREA LUI GEORGE ENESCU

Restituiri enesciene

Academicianul Cornel Țăranu a fost invitat la Institutul Cultural Român - New York pentru a prezenta, în 23 septembrie, la sala Auditorium, conferința "Restituiri enesciene". Subiectul conferinței s-a axat pe munca de recuperare a câtorva manuscrise enesciene neterminate și finalizarea unor proiecte ale marelui compozitor. Potrivit schițelor originale, compozitorul Cornel Țăranu a asamblat manuscrisul lucrării "Suite roumaine", a cărei parte I, "Deșteaptă-te, române", a fost interpretată în primă audiție absolută la Cluj-Napoca în 25 noiembrie 2015; tot astfel a finalizat și orchestrat "Caprice roumain" pentru vioară și orchestră al lui Enescu, Simfonia nr. 5, părțile I și IV sau poemul vocal-simfonic "Strigoii" pentru soprană, tenor, bariton, cor și orchestră, pe versuri de Mihai Eminescu.

Evenimentul a continuat cu recitalul susținut de ilustrul pianist Théodore Paraskivesco. Recitalul intitulat "O plimbare muzicală de la J.S. Bach la

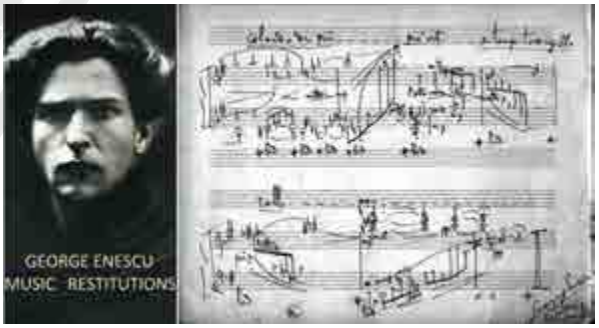

George Enescu" a cuprins piese celebre de Bach, Scarlatti, Mozart, Beethoven, Schubert, Schumann, Chopin, Brahms, Rachmaninov, Debussy, Bartok, Enescu.

Academicianul Cornel Țăranu a fost, de asemenea, invitat la Wayne State University Department of Music, din Detroit, pentru a participa la trei evenimente, în perioada 28-30 septembrie.

În 28 septembrie, compozitorul Cornel Țăranu a susținut un workshop și un seminar pentru clasa de compoziție a Wayne State University Department of Music. În 30 septembrie, tot în cadrul Wayne State University Department of Music, a participat la o masă rotundă cu tema "A fi compozitor în România". În aceeași zi, a dirijat compoziția sa "Prolegomenes" și alte lucrări, în cadrul unui concert, la Schaver Recital Hall, Wayne State University. În program, muzică de cameră de Crumb și Țăranu. Participanți: Cornel Țăranu, dirijor; Marian Tănău, vioară; Sheryl Hwangbo, vioară; Will Haapaniemi, violă; David LeDoux, cello.

Evenimentul a fost dedicat aniversării a 135 de ani de la nașterea lui George Enescu.

*

DEZBATERE ȘI EXPOZIȚIE DE FOTOGRAFIE, LA VARȘOVIA

75 de ani de la pogromurile din București și Iași. România anului 1941

Institutul Cultural Român de la Varșovia și Ambasada României au organizat în data de 17 noiembrie a.c., la Institutul Evreiesc de Istorie din Varșovia, dezbaterea și expoziția de fotografie cu titlul "75 de ani de la pogromurile de la București și Iași. România anului 1941".

Manifestarea reprezintă momentul principal al unei suite de evenimente speciale, desfășurate pe parcursul acestui an, cu scopul de a marca președinția Alianței Internaționale pentru Memoria Holocaustului (International Holocaust Remembrance Alliance/IHRA), deținute de România în 2016. Dezbaterea a avut ca temă centrală comemorarea a 75 de ani de la pogromurile de la București (ianuarie) și Iași (iunie) din 1941, propunându-și să aducă în atenția publicului aspecte importante pentru cunoașterea și rememorarea acestor pagini tragice din istoria României.

La eveniment au participat prof. Mihai Chioveanu (Facultatea de Științe Politice, Universitatea București), dr. Anca Tudorancea (Centrul pentru Studiul Istoriei Evreilor din România), dr. Neculai Bolohan (Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași), prof. Andrzej Zbikowski (Institutul Evreiesc de Istorie/ Universitatea din Varșovia), dr. Helena Datner (Institutul Evreiesc de Istorie din

Varșovia) și dr. Krzysztof Persak (Institutul de Studii Politice al Academiei Poloneze de Științe).

În intervențiile din cadrul dezbaterii, vorbitorii au analizat cauzele, consecințele și conjunctura politică internă și internațională a epocii, rolul populației civile și istoricul relațiilor acesteia cu minoritatea evreiască din România, desfășurarea pogromurilor de la Iași și București, modul în care au fost reflectate aceste evenimente în istoriografia română și internațională de-a lungul timpului, principalele acte de comemorare a celor două pogromuri (monumente, publicații, muzee, instituții, filme etc.), poziția autorităților române pe tema Holocaustului. Istoricii polonezi au completat dezbaterea cu perspectiva poloneză asupra pogromurilor locale, punând în discuție asumarea faptelor istorice de către autorități și prezența tematicii în discursul public actual.

Evenimentul a fost însoțit de o expoziție de fotografie cu imagini din timpul pogromurilor de la Iași și București, pregătită în colaborare cu Centrul pentru Studiul Istoriei Evreilor din România, iar invitații și publicul au primit broșuri special realizate pentru această ocazie, cu informații istorice, mărturii, comentarii și fotografii despre cele două tragice evenimente.

*

PRIMIT DE LA CENTRUL CULTURAL ITALO-ROMÂN, MILANO

Interviu cu Violeta Popescu, realizat de Ana Ciuban

Interviu realizat de Ana Ciuban (Agenda Diasporei) cu Violeta Popescu, colaboratoarea noastră și director al Centrului Cultural Italo-Român din Milano, despre evenimentele literare românești de la BookCity 2016.

Cum s-a prezentat comunitatea românească la ediția din acest an a Festivalului Bookcity de la Milano?

Prezența românească la Festivalul International Bookcity Milano, un punct de referință deja pentru publicul milanez, aș spune că a fost de o importantă relevanță prin valorizarea comunității românești din Milano în cadrul a două evenimente desfășurate la "Museo delle Culture del Mondo" din Milano.

Care sunt acestea?

Primul a avut în vedere prezentarea volumului "Milano Multietnica. Storie e storia della città globale", a celor doi jurnaliști Donatella Ferrario și Fabrizio Pesoli, care a adus în atenția publicului italian comunitățile de străini din oraș, deci și comunitatea românească ce numără aproximativ 15.000 de rezidenți.

Cum sunt prezentați românii în acest volum despre care vorbiți?

Aș spune că e pentru prima oară când într-un volum de tip monografic al orașului sunt prezentați și românii, aspecte din istoria lor, din ceea ce înseamnă contribuția lor în acest oraș, dar și vizibilitatea dată prin proiecte care pun lalolată nu doar români, ci și alți străini.

A fost o bucurie să putem contribui și noi la "această pagină a orașului Milano", să ne demonstrăm deschiderea și dialogul nu doar cu societatea italiană, ci cu toți cei care trăiesc în acest oraș. Interculturalitatea înseamnă o bună cunoaștere a ceea ce suntem, a identității noastre, dar în același timp o bună și necesară comunicare a acestor aspecte. Cultura te pune în dialog cu ceilalți și cu dorința de a te face cunoscut și înțeles în același timp, fără prejudecăți.

Din spusele celor doi autori ai cărții "Milano Multietnica…", dvs. ați avut un rol esențial în procesul de documentare.

Da, am colaborat cu cei doi jurnaliști pe tot parcursul celor trei ani, de când întocmesc această lucrare. Și nu numai eu mi-am adus contribuția. Vreau să mulțumesc și actualului Ambasador al României în Italia, George Bologan, consulului României la Milano, George Miloșan, care au colaborat cu noi pentru documentația despre comunitatea românească, colegei Felicia Chiciorangea pentru fotografiile de la prezentarea comunității românești și Simonei Farcaș Crociani Baglioni de la Roma, pentru partea de prezentare culinară.

De asemenea, în volum semnalez și prezentările preotului Robert Romulus Popa și a Silviei Dumitrache, legată de problematica copiilor cu părinți aflați la muncă în străinătate, aspect adus în discuție la lansare.

În amfiteatrul de la Museo delle Culture del Mondo, cu ocazia acestui eveniment au fost prezenți și Daniela Soros de la Institutul Cultural Român din București, Mihai Stan de la Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică din Veneția.

Și dvs. sunteți unul dintre cei 15.000 de români care trăiesc la Milano. Cum se simte Violeta Popescu acolo?

Activitatea mea de voluntariat în favoarea României, care numără 12 ani în acest oraș, a însemnat o experiență câștigată de la o zi la alta, o muncă pe care nu o poți cuantifica, întrucat ea înseamnă deschidere și disponiblitate în raport cu ceea ce îți propui și poți face pentru comunitatea ta și nu numai.

Când am sosit în acest oraș nu mă așteptam la nimic, în schimb tot ceea ce am primit a fost un dar! Și este adevărat întrucât solidaritatea și încrederea multor români, dar și a multor italieni, m-au motivat să contribui atât la imaginea valorilor culturale românești, cât și la dezvoltarea raporturilor culturale

italo-române; rezultatele cred că se văd.

Jurnalista Donatella Ferrario a denumit, în volumul *Milano multietnica*, activitatea mea și a Centrului ca fiind un "misionarism cultural" și cred că are dreptate, întrucât e o activitate de ani de zile constantă care se îmbogățește puțin câte puțin.

Le mulțumesc tuturor celor care fac parte din Centrul Cultural Italo-Român!

În cei opt ani câți au trecut de la fondarea acestuia, ni s-au alăturat cu pasiune și profesionalism în realizarea acestor proiecte: Ingrid Coman, Maria Floarea Pop, Daniela Nenciulescu, Mariana Paliev, Florentina Niță, Valentina Negrițescu, Gabriel Popescu, Claudia Bolboceanu, Lavinia Rotocol, Davide Arrigoni, Antonio Buozzi, Marco Baratto, Felicia Chiciorangea și mulți, mulți alții.

Toată această activitate a noastră în Milano a însemnat organizarea a peste 300 de evenimente culturale, dar și deschiderea primei edituri românești, Rediviva, precum și a portalului www. CulturaRomena.it.

Întorcându-ne la BookCity, spuneți-mi cum a decurs cel de-al doilea eveniment românesc? "Scriitori români la Bookcity", o frumoasă întâlnire literară, apreciată de publicul numeros.

Aș sublinia că încă de la startul Festivalului Bookcity, prezența literară românească a fost o constantă, întrucât în fiecare an sunt incluse manifestări care vorbesc de literatura și autorii români și cred că e o bucurie și un important capital de imagine.

Este meritul Institutului Român de Cultură și Cercetare Umanistică de la Veneția, care an de an a adus importanți autori la acest festival.

Ne-am alăturat și noi în acești ani la Bookcity, întrucât Centrul nostru Cultural face parte din Forum Città Mondo, din cadrul Primăriei din Milano.

La actuala ediție au fost prezentate patru volume. Ne-au onorat cu prezența poeta Elena Liliana Popescu cu volumul "Canto d'amore / Cânt de iubire" publicat de editura Pellicano, poeta Florentina Niță cu volumul "Strisce di carta / Fâșii de hârtie" (bilingv), Diana Cristev, traducătoarea romanului "Principele" de Eugen Barbu și Carlo D'Urso, autorul cărții "Ultimii ani de viață ai lui Van Gogh", tot bilingv, în traducerea profesoarei Valentina Negrițescu.

De asemenea, au fost prezenți poetul Menotti Lerro, un prieten al Centrului nostru, și Antonino Caponnetto din partea editurii Pellicano.

În concluzie, aș mai adăuga că toate aceste manifestări au o mare importanță, deoarece valorizează potențialul cultural și literar românesc, punând în circuitul cultural din Italia cărți și autori români.

FOTO: Felicia Chiciorangea

LA MILANO

Ziua Culturii Naționale și aniversarea poetului Mihai Eminescu

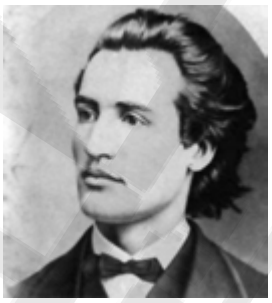

Sâmbătă 14 ianuarie 2017, la sediul Consulatului General al României la Milano, a avut loc o manifestare culturală dedicată Zilei Culturii Naționale și Zilei Poetului Mihai Eminescu (1850-1889), omagiere hotărâtă printr-un proiect de lege al Camerei Deputaților din Parlamentul României în anul 2010, care se bucură de o paletă largă de evenimente si în diaspor.

Pornind de la cuvintele criticului literar Titu Maiorescu, care spunea referindu-se la Eminescu: "Pe cât se poate omenește prevedea, literatura poetică română va începe secolul al XX-lea sub auspiciile geniului lui și forma limbei naționale, care și-a găsit în poetul Eminescu cea mai frumoasă înfăptuire până astăzi, va fi punctul de plecare pentru toată dezvoltarea viitoare a veșmântului cugetării românești" - Ziua Culturii Naționale reprezintă nu doar un moment în care îl omagiem pe Mihai Eminescu, ci este și o ocazie de a reflecta asupra rolului culturii române, asupra limbii și identității, și a proiectelor culturale de interes național.

În programul manifestării:

-Prezentarea volumului "Milano multietnica" ed. Meravigli, Milano, autori Donatella Ferrario si Fabrizio Pesoli; recenta ediție care se bucură de o largă apreciere, cuprinde un important și generos capitol dedicat comunității românești din Milano, una "dintre cele mai active comunități de străini din oraș " în opinia celor doi jurnaliști, care pun în valoare importanța factorului latinității în dezvoltarea schimburilor culturale italo-române de-a lungul istoriei, dar și prietenia culturală existentă între mari personalități de origine română și italiană.

- Film documentar despre viața poetului Mihai Eminescu (realizat în anul 1914)
- Evocări despre viața și opera poetului național
- Moment muzical

Au intervenit:

Adrian Georgescu, consul general al României la Milano, Diana de Marchi (președinte, Comisia Pari Opportunità - Primăria din Milano), Donatella Ferrario (jurnalist), Fabrizio Pesoli (jurnalist), Florentina Niță (poetă), prof. Mariana Paliev (Cursul de limbă, cultură și civilizație românească), Doina Strulea (poetă, studentă la Università degli Studi di Milano), Violeta Popescu.

Catalogul celor uciși
în decembrie 1989, în mare majoritate după fuga dictatorului

Întrucât ne aflăm în preajma datelor în care s-a produs căderea oficială a comunismului în țara noastră, întrerupem temporar "Catalogul celor uciși în temnițele comuniste", socotind ca o datorie de onoare să omagiem - succesiv și tot în ordine alfabetică - imensul număr al celor care au pierit în timpul și în zilele următoare a ceea ce s-a numit "Revoluția română".

Sursa noastră o reprezintă* Cartea morților din închisori, lagăre, deportări*, editată de Fundația Academia Civică 2013, iar selecția a fost realizată de Andrada Neacșu

După încheierea acestei liste* pro memoria *de care nu trebuie să uităm, vom continua cu litera H și următoarele din "Catalog".

ABRAMOV Filip, șofer, 33 ani; d. 23 dec. 1989, Brașov, în revoluție
ACHIM Ștefan, n. 1946, electrician; d. 21/22 dec. 1989, București, în revoluție
ADAM Livia, n. 1926, pensionară; d. 24 dec. 1989, Caraș-Severin, în revoluție
ADJANIN Antonia-Andreea, n. 1968, asistentă medicală; d. 22 dec. 1989, București, în revoluție
AGACHE Aurel, milițian; d. 22 dec. 1989, în revoluție
AGACHE Sabin-Fănică, șofer, 33 ani; d. 23 dec. 1989, Brașov, în revoluție
ALBU Marian, militar în termen; 23 dec. 1989, Ișalnița (Dolj), în revoluție
ALEXANDROAIE Cristian, 19 ani; d. 1 ian. 1990, București, în revoluție
ALEXANDRU Călin, muncitor, 37 ani; 21/22 dec. 1989, București, în revoluție
ALEXE Ștefan, zidar, 56 ani; d. 22/23 dec. 1989, Brașov, în revoluție
ALMEN Werner, militar în termen; d. 23 dec. 1989, Arad, în revoluție
AMARIEI Ion-Nicu, șofer, 35 ani; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
AMBRUȘ Dănuț-Viorel, n. 1967, mecanic; d. 24 dec. 1989, Craiova, în revoluție
ANDREI Constantin , n. 1963; d. 24 dec. 1989, București,în revoluție
ANDREI Eugen, n. 1969, sudor; d. 22 dec. 1989, București, în revoluție
ANDREI Maria, n. 1964, casnică; d. 17 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
ANDREI Ștefan, militar; d. 23 dec. 1989, Otopeni, în revoluție
ANDREI Ștefan, n. 1958, subofițer; d. 1989, București, în revoluție
ANDRONE Pavel, n. 1941, muncitor; d. 25 dec. 1989, Buzău, în revoluție

ANDRONIC Vladimir-Cătălin, n. nov. 1989; d. 22/23 dec. 1989, București, în revoluție
ANDRONIE Constantin P., n. 1967; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
ANECULEI Ovidiu, militar în termen; d. 23 dec. 1989, Otopeni (Ilfov), în revoluție
ANGHEL Cătălina, n. 1986; d. 22 dec. 1989, București, în revoluție
ANGHEL Marian, n. 1968; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
ANGHEL Marioara, n. 1949; d. 22 dec. 1989, București, în revoluție
ANGHEL Sorin-Virgil, n. 1970; d. 26 dec. 1989, București, în revoluție
ANTAL Eugen, d. dec. 1989, Brăila, în revoluție
ANTEMIR Ion, n. 1968, dulgher; d. 24 dec. 1989, Cluj, în revoluție
ANTEMIR Vasile, n. 1967, militar; d. 23 dec. 1989, Buzău, în revoluție
ANTONESCU Constantin, n. 1963, vopsitor; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
APARASCHIVEI Valentin, n. 1941, șofer; d. 17 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
APOPEI Mihai, d. 6 ian. 1990, Neamț, în revoluție
APOSTOIU Costică-Corneliu, n. 1954, militar; d. 24/25 dec. 1989, Buzău, în revoluție
APOSTOL Aurelian, n. 1967; d. 23 dec. 1989, Brăila, în revoluție
APOSTOL Ștefan, n. 1944, controlor tehnic; d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
ARGHERIE Ion, n. 1958; d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
ARIȘANU Ion-Petre, n. 1969, militar în termen; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
ASTAFEI Petre, n. 1967, muncitor, 22 ani; d. 22 dec. 1989, București, în revoluție
ATOMEI George-Eduard, n. 1973, elev; d. 22/23 dec. 1989, Brașov, în revoluție
AUGUSTIN Dorin, 25 ani; d. dec. 1989, Alba, în revoluție
AVăDANEINI Ion, n. 1945, militar; d. 24 dec. 1989, Cluj, în revoluție
AVRAM Ion, n. 1949, muncitor; d. 17 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
AVRAM Maria, n. 1943, bucătăreasă; d. 25 dec. 1989, București, în revoluție
BABAN Florin-Corneliu, elev, 13 ani; d. 21 dec. 1989, București, în revoluție
BACALU Robert, n. 1962; d. dec. 1989, București, în revoluție
BADEA Petre-Dorin, d. 23/24 dec. 1989, Buzău, în revoluție
BADEA Romeo, n. 1950; d. 25/26 dec. 1989, Iași, în revoluție
BALABAN Filote Gheorghe, n. 1954; d. dec. 1989, Brăila, în revoluție
BALDOVIN Cornel, n. 1952; d. 22/23 dec. 1989, București, în revoluție
BALINT Petru, n. 1951; 23/24 dec. 1989, București, în revoluție
BALMUȘ Vasile, n. 1964, muncitor; d. 17 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
BALOGH Pavel, n. 1920; d. 17 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
BALTAG Anton, n. 1964, muncitor; d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
BAN Vasile, sg.; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
BANCIU Nicu-Valentin, instalator, 26 ani; d. 22/23 dec. 1989, Brașov, în revoluție
BANCOV Francisc, muncitor, 57 ani; d. 24 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
BANEA Florea, n. 1952; d. 24/25 dec. 1989, București, în revoluție
BARBU Mihail, d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
BASMA Chiriac, n. 1953; d. dec. 1989, București, în revoluție
BĂDOIU Vinerian, n. 1960; d. 21 dec. 1989, București, în revoluție

BĂLAN Dan, militar, 20 ani; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
BĂLAN Florin, n. 1944, mecanic auto; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
BĂLAN Nicolae, 33 ani; d. dec. 1989, Brăila, în revoluție
BĂLAN Valerică, militar în termen, 20 ani; d. 22/23 dec. 1989, Brașov, în revoluție
BĂLĂLĂU Nicu, n. 1956; d. 26 dec. 1989, București, în revoluție
BĂLĂNESCU Anton-Aureliu, n. 1963, muncitor; 23/24 dec. 1989, București, în revoluție
BĂRBAT Lepa, n. 1946, funcționară; d. 17 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
BĂRBAT Vasile, d. 17 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
BĂRBIERU Ciprian-Toader, n. 1970; d. 23 dec. 1989, Otopeni (Ilfov), în revoluție
BĂRBOI Dumitru, militar, 19 ani; d. 23 dec. 1989, Otopeni (Ilfov), în revoluție
BĂRBULESCU Gabriel, militar, 21 ani; d. 25 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
BĂRBULESCU Mihai Gabriel, n. 1969, militar; d. 25 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
BĂRCUȚEANU Radu-Viorel, n. 1970, pirotehnist; d. 23 dec. 1989, Brașov, în revoluție
BĂTRÂNU Dumitru, n. 1963, șofer; d. 25 dec. 1989, Otopeni(Ilfov), în revoluție
BÂLU Crișan, 54 ani; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
BÂNCIU Leontina, muncitoare, 39 ani; d. 17 dec. 1989, Timișoara, în revoluție, cenușa aruncată într-o gură de canal
BÂRBOLA Constantin, n. 1958, muncitor; d. 24 dec. 1989, Caraș-Severin, în revoluție
BEJENARU Florin, n. 1969, militar; 23 dec. 1989, București, în revoluție
BEJENARU Ion, electrician; d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
BELEHUZ Ioan, n. 1948 impiegat; d. 17 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
BELICI Radian, n. 1966, pompier; d. 17 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
BERBECEL Florin, n. 1969; d. 21/22 dec. 1989, București, în revoluție
BERCU Gheorghe, 36 ani; d. 23 dec. 1989, Constanța, în revoluție
BICHI Valerica, n. 1948; d. 23 dec. 1989, Otopeni (Ilfov), în revoluție
BÎNȚU Vasile, militar, 33 ani; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
BÎRLUȚIU Eugen, n. 1970, barman; d. 22 dec. 1989, București, în revoluție
BLÂNDU Mircea, n. 1962, electrician; d. 17 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
BOANTU Florea, n. 1937, instalator; d. 25 dec. 1989, București, în revoluție
BOANȚĂ Valeriu-Iulian, n. 1944, tâmplar; d. 22. dec. 1989, Sibiu, în revoluție
BOAR Petru, n. 1963, muncitor; d. 23 dec. 1989, Alba, în revoluție
BOBEȘ Constantin-Stroe, cadru MAI; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
BOCA Cristian, n. 1956; d. 22 dec. 1989, București, în revoluție
BOCO Marius, n. 1974, elev; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
BODONI Șandor, n. 1955, muncitor; d. 21 dec. 1989, Târgu Mureș, în revoluție
BOERESCU Dumitru, n. 1947, șofer; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
BOERU Ștefan, n. 1959; d. dec. 1989, Brăila, în revoluție
BOGA Carol, n. 1944, brutar; d. 23 dec. 1989, Brașov, în revoluție
BOGDAN Ioan, n. 1954, electrician; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
BOGDAN Petru-Dorin, d. 23/24 dec. 1989, Buzău, în revoluție
BONȚE Petru Ioan, n. 1967, muncitor; d. 17 dec. 1989, Timișoara, în revoluție

BORBELY Istvan, d. 21 dec. 1989, Cluj, în revoluție
BORDEIANU Constantin, n. 1966, muncitor; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
BORȘ Grigore, d. 21 dec. 1989, Cluj, în revoluție
BOSZOKI Adalbert, din Timișoara, pensionar, 70 ani; d. 26 dec. 1989, București, în revoluție
BOTAR Sorin, n. 1949, secretar; d. 24 dec. 1989, Alba, în revoluție
BOTEI Gheorghe, n. 1962; d. 21 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
BOTOȘER Nicolae, muncitor; d. dec. 1989, București, în revoluție
BOȚOC Luminița-Florina, n. 1976, elevă; d. 17 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
BOURAȘ Jean, n. 1954; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
BRAD Violeta Dorina, n. 1970, muncitoare; d. 21/22 dec. 1989, București, în revoluție
BRAGA Paraschiva, d. 1989, Sibiu, în revoluție
BRAGA Ion, n. 1949; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
BRAN Adrian Florin, 26 ani; d. 24 dec. 1989, Dâmbovița, în revoluție
BRAN Angheluș, n. 1953, lăcătuș; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
BRATU Roman Firică, n. 1948; d. dec. 1989, Brăila, în revoluție
BRĂGUȚĂ Nicolae, contabil, 57 ani; d. 23 dec. 1989, Brașov, în revoluție
BRÂNZĂ Constantin, n. 1969, militar; d. 28 dec. 1989, Caraș-Severin, în revoluție
BRÂNZEA Coman, n. 1949, muncitor; d. 23 dec. 1989, Brașov, în revoluție
BREBENEL Vasile, n. 1955; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
BREZULEANU Mihai, n. 1969, militar; d. 24 dec. 1989, Bacău, în revoluție
BRICIU Leontin Achim, n. 1963, din Moșnița Nouă (Timiș), militar; d. 23/24 dec. 1989, București, în revoluție
BROCEA Daniel, n. 1969, muncitor; d. 20 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
BRUMARU Victor Cătălin, n. 1948; d. 25 dec. 1989, București, în revoluție
BUCIU Gheorghe, n. 1948, cadru DSS; d. 22/23 dec. 1989, București, în revoluție
BUCȘE Dragoș-Daniel, 22 ani; d. 22/23 dec. 1989, București, în revoluție
BUCȘE Dumitru Emil, 57 ani; d. 23 dec. 1989, Otopeni (Ilfov) , în revoluție
BUCUR Constantin, n. 1957, muncitor; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
BUCUR Cristian Remus, n. 1969, student; d. 22 dec. 1989, București, în revoluție
BUCUR Marius Valeriu, n. 1954, șofer; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
BUCUR Mircea, n. 1950, actor; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
BUCURE Florin Vasile, n. 1969, militar; d. 22 dec. 1989, București, în revoluție
BUDE Florina Octavia, n. 1967, muncitoare; d. 22/23 dec. 1989, Brașov, în revoluție
BUDESCU Dumitru, n. 1945; d. 24 dec. 1989, Galați, în revoluție
BUDEȘ Nicolae, 41 ani; d. 22/23 dec. 1989, Otopeni (Ilfov) , în revoluție
BUGHY Robert-Paul, n. 1971; d. 24 dec. 1989, Arad, în revoluție
BULAI Napoleon, n. 1963, lăcătuș; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
BULEA Nicolae, n. 1946; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
BULGARU Mihai, n. 1948, salariat; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
BULUCI Nicolae, n. 1957, muncitor; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
BUNACIU Petru, n. 1964; d. 23 dec. 1989, Sibiu, în revoluție

BURA Ionel, militar; d. 22 dec. 1989, București, în revoluție
BURCEA Marinel, n. 1968, militar; d. 23 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
BURCEA Vasile, șofer, 24 ani; d. 23/24 dec. 1989, București, în revoluție
BURCEA COPIESCU Andrei, cpt.; d. 23 dec. 1989, Teleorman, în revoluție
BURCIOAIA Octavian, n. 1976, elev; d. 22/23 dec. 1989, București, în revoluție
BURDA Ionel, n. 1971; d. 23/24 dec. 1989, București, în revoluție
BURJAN Ștefan, n. 1946, muncitor; d. 22/23 dec. 1989, Brașov, în revoluție
BURLACU Constantin, militar; d. 19 dec. 1989, Hunedoara, în revoluție
BURUIANĂ Valerică, n. 1962, sg. maj.; d. 23/24 dec. 1989, Cluj, în revoluție
BUSTAN Gheorghe, muncitor, 36 ani; d. 23 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
BUSUIOC-MITROESCU Maria, 73 ani; d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
BUTA Vasile, militar, 20 ani; d. 23 dec. 1989, Otopeni (Ilfov) , în revoluție
BUTE Ioan, n. 1966; d. 23/24 dec. 1989. Arad, în revoluție
BUTEICĂ Emanoil, 21 ani; d. 23 dec. 1989, Otopeni (Ilfov) , în revoluție
BUTIRI Florin, sportiv, 20 ani; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
BUTNARU Ștefan, strungar; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
BUTNARU Vasile, pietrar, 49 ani; d. 22/23 dec. 1989, București, în revoluție
BUTUZA Sergiu, muncitor, 27 ani; d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
BUZEA Teodor, n. 1969, militar; d. 24 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
CABALORTĂ Constantin, n. 1961; d. 22 dec. 1989, București, în revoluție
CACEU Margareta, n. 1952, funcționară; d. 17 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
CACEU Mariana-Silvia, n. 1953, funționară; d. 17 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
CACOCEANU Iosef, n. 1923, pensionar; d. 23 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
CALDERON Jean-Louis, jurnalist francez; d. 22/23 dec. 1989, București, în revoluție
CALISTRU Virgil-Conrat, n. 1928, profesor; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
CALOMFIRESCU Toma, n. 1938, maistru militar; d. 22 dec. 1989, București, în revoluție
CALOTă Victor-Gabriel, n. 1970, muncitor; d. 23/24 dec. 1989, București, în revoluție
CAPAC Nicolae, n. 1924; d. 24 dec. 1989, Constanța, în revoluție
CARALIU Petru, n. 1968; d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
CARP Ariadna, n. 1960; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
CARP Vasile, n. 1952, cpt.; d. 23 dec. 1989, Constanța, în revoluție
CATANĂ Marin, paznic; d. 24 dec. 1989, Focșani, în revoluție
CATRINESCU Mihail, n. 1941; d. dec. 1989, București, în revoluție
CAUC Silviu-Florentina, n. 1964, șofer; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
CAZAN Ioan, n. 1971, soldat; d. 23 dec. 1989, Otopeni (Ilfov) , în revoluție
CĂCIULĂ Maria, n. 1917; d. dec. 1989, București, în revoluție
CĂCIULESCU Horia, actor; d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
CĂLIN Adrian, n. 1957, muncitor; d. 24 dec. 1989, Constanța, în revoluție
CĂLIN Cătălin, soldat; d. 31 dec. 1989, Târgoviște, în revoluție
CĂLUGĂR Florea, muncitor; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
CĂPRIȚĂ Nicolae-Dorin, n. 1957, muncitor; d. 23 dec. 1989, Brașov, în revoluție

CĂRPĂNIȘ Ion, 40 ani; d. 22 dec. 1989, București, în revoluție
CăRPĂTOAREA Cristian, n. 1970; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
CăRPIN Dănuț, n. 1960, parchetar; d. 17 dec. 1989, Timișoara, în revoluție, incinerat București, cenușa aruncată într-o gură de canal
CÂNDEA Pavel, n. 1933, muncitor; d. 22/23 dec. 1989, Brașov, în revoluție
CÂRSTEA Adrian, n. 1969, soldat; d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
CÂRSTEA Gelu, lt.; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
CÂRSTEA Gilu, n. 1961; d. 28 dec. 1989, Dâmbovița, în revoluție
CEAPĂ Nicolae; d. dec. 1989, Prahova, în revoluție
CERCELARU Constantin, d. 26 dec. 1989, București, în revoluție
CERNEA Maria, n. 1922; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
CHEPTENARU Alexandru, n. 1958; d. 22 dec. 1989, București, în revoluție
CHEUCHIȘAN Liviu-Teofil, șef post Miliție; d. 22 dec. 1989, Harghita, în revoluție
CHIFOR Ion, d. 28 dec. 1989, Dâmbovița, în revoluție
CHIHANA Leonte, d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
CHIOSEA Aurel, n. 1970, soldat; d. 1 ian. 1990, Constanța, în revoluție
CHIRA Ioan, d. 21 dec. 1989, Cluj, în revoluție
CHIRAN Silviu, n. 1941, ofițer; d. 26 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
CHIRCĂ Paul-Alin, n. 1986; d. 24 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
CHIRIȚĂ Văsâi Adriana, n. 1976; d. 24 dec. 1989, Brăila, în revoluție
CHIȚU Valerică, n. 1949; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
CIGHER Gheorghe, lt. maj.; d. 23/24 dec. 1989, Buzău, în revoluție
CILIBEANU Adrian, n. 1964, electrician; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
CIMPOIERU Ion, d. 23 dec. 1989, Giurgiu, în revoluție
CIMPOIEȘ Viorel, n. 1970, soldat; d. 21 dec. 1989, Caransebeș, în revoluție
CIOARĂ Viorel, d. 21 dec. 1989, Cluj-Napoca, în revoluție
CIOBANU Constantin, n. 1946, muncitor; d. 17 dec. 1989, Timișoara, în revoluție (incinerat la București, cenușa aruncată într-o gură de canal)
CIOBANU Constantin, soldat; d. 23 dec. 1989. București, în revoluție
CIOBANU Emanoil, n. 1960, plt.; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
CIOBANU Marian, d. 23/24 dec. 1989, Cluj, în revoluție
CIOBANU Nicolae, n. 1968; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
CIOCÂRLAN Roman-Marian, d. dec. 1989, Buzău, în revoluție
CIONEA Iosif, n. 1959, șofer; d. 23 dec. 1989, Cluj, în revoluție
CIOPEC Dumitru-Marius, n. 1970, electromecanic; d. 18 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
CIORAN Gabriel, n. 1958, inginer; d. 25 dec. 1989, București, în revoluție
CIORAN Victor, n. 1962, forjor; d. 24 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
CIORTAN Florea, d. 23 dec. 1989, Buzău, în revoluție
CIORTEA Emil, d. 21 dec. 1989, Cluj-Napoca, în revoluție
CIUL Ion-Marinel, n. 1967; d. dec. 1989, Sibiu, în revoluție
CIULICĂ Nicolae-Marian, civil; d. 22/23 dec. 1989, Otopeni (Ilfov) , în revoluție
CIULIN Alexandru, n. 1935; d. 23 dec. 1989, Buzău, în revoluție
CIUNGAN Florin, n. 1965, vânzător; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
CIUPITU Fănel, n. 1956, plt.; d. 23/24 dec. 1989, Buzău, în revoluție

CLEPE Gheorghe, n. 1961, sg. maj.; d. 23/24 dec. 1989, Arad, în revoluție
COBZAC Adrian-Iulian, n. 1971, militar; d. 23 dec. 1989, Otopeni (Ilfov), în revoluție
COCA Ioan, n. 1952, sg. maj.; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
COCHIRLEANU Nicușor, n. 1973; d. dec. 1989, Brăila, în revoluție
COCIȘ Tudor, n. 1969; d. 23 dec. 1989, Giurgiu, în revoluție
COJOCARU Ladislau, n. 1964; d. 23 dec. 1989, Arad, în revoluție
COLCERI Imre, militar în termen; d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
COLHON Elena, n. 1923; d. 23 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
COLIBĂ Florentin, d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
COMAN Dumitru, șef al Securității din Odorheiul Secuiesc; d. 22 dec. 1989, Odorheiu Secuiesc, în revoluție
COMAN Gheorghe, cpt.; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
COMAN Nicolae, cadru M.I.; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
COMĂ Ion, șofer; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
CONSTANTIN Aurel, n. 1958, sg. maj.; d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
CONSTANTIN Dionisie, n. 1932; d. 23 dec. 1989, Caraș-Severin, în revoluție
CONSTANTIN Eugen-Ninel, n. 1953, instalator; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
CONSTANTIN Gheorghe, n. 1972, elev; d. 21/22 dec. 1989, București, în revoluție
CONSTANTIN Ion, n. 1964; d. 23 dec. 1989, Buzău, în revoluție
CONSTANTIN Mihai, n. 1937; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
CONSTANTIN Stelian, n. 1966, militar; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
CONSTANTIN Vania, n. 1960; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
CONSTANTINESCU Costel, n.1967, student; d. 22/23 dec. 1989, Brașov, în revoluție
CONSTANTINESCU Doru, d. 25 dec. 1989, Craiova, în revoluție
CONSTANTINESCU George, n. 1970; d. dec. 1989, Brăila, în revoluție
CONSTANTINESCU Mihai, n. 1954, șofer; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
CONSTANTINESCU Traian, n. 1954, tehnician; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
CONSTANTINOIU Vasile, militar în termen; d. 30 dec. 1989, București, în revoluție
COPACIU Dumitru, n. 1913; d. dec. 1989, Brăila, în revoluție
COPACIU Georgeta, pensionară; d. dec. 1989, Brăila, în revoluție
COPĂCEANU Costache-Constantin, militar în termen; d. 23 dec. 1989, Otopeni (Ilfov), în revoluție
CORDOȘ Benone-Andrei, n. 1967, militar în termen; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
CORDUNEAN Gheorghe, n. 1972; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
CORLACIU Ioan, n. 1957, lt. maj.; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
COSMA Marius, n. 1970, militar în termen; d. 24 dec. 1989, Arad, în revoluție
COSTACHE Ion, n. 1965, sg. maj.; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
COSTACHE Ionel, n. 1967, militar; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
COSTINAȘ Emil d. dec. 1989, Cugir (Alba) , în revoluție
COTFAS Marian, n. 1970, militar; d. 25 dec. 1989, Orăștie (Hunedoara), în re-

voluție
COTUNĂ Eugen, n. 1952, cpt.; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
COVAȘĂ Neculai, n. 1934, zugrav; d. 25 dec. 1989, Brașov, în revoluție
CRAMĂR Ioan, n. 1936, lt. col.; d. 24 dec. 1989, Brașov, în revoluție
CRAP Costel, n. 1968, militar în termen; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
CRESTEAZĂ Eugen, n. 1959; d. 24/25 dec. 1989, București, în revoluție
CREȚA Bazil, n. 1931, pensionar; d. 23 dec. 1989, Cluj, în revoluție
CREȚU Florian, n. 1959; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
CREȚU Gheorghe-Jean, n. 1960, sg. maj.; d. 22 dec. 1989, Otopeni, în revoluție
CREȚU Viorel, n. 1957; d. 23 dec. 1989, Constanța, în revoluție
CRIHANĂ Leonte, n. 1968; d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
CRISTEA Alexandru-Adrian, n. 1968; d. 23/24 dec. 1989, București, în revoluție
CRISTEA Nicolae, n. 1949, subinginer; d. 25 dec. 1989, Buzău, în revoluție
CRISTIAN Florin-Puiu, militar în termen; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
CRISTUDORESCU Constantin-Petre, n. 1968, militar în termen; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
CRISTUREANU Rodica, d. 21. dec. 1989, Cluj-Napoca, în revoluție
CRIȘAN Aurel, n. 1951; d. 23 dec. 1989, Arad, în revoluție
CRIȘAN Vasile, n. 1947; d. 24 dec. 1989, Arad, în revoluție
CROITORU Dumitru, n. 1953, lt.; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
CUCU Nicușor, n. 1958, lăcătuș mecanic; d. 22/23 dec. 1989, București, în revoluție
CURĂRARU Vasile, n. 1925, pensionar; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
CURCĂ STĂNESCU Alexandru-Petrișor, n. 1971, militar în termen; d. 24/25 dec. 1989, București, în revoluție
CURCI Petrișor, militar în termen; d. 24/25 dec. 1989, București, în revoluție
CURIC Veronica, n. 1957, casnică; d. 19 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
CUSTURĂ Petrișor, d. dec. 1989, Brăila, în revoluție
CUZNEȚOV Ion-Iuliu, militar în termen; d. 23 dec. 1989, Otopeni (Ilfov), în revoluție
DAIA Titu, 63 ani, pensionar; d. 24 dec. 1989, Brașov, în revoluție
DAMIAN Florian, n. 2950, muncitor; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
DAN Costel-Gigel, n. 1967; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
DANCU Nicolae, d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
DANELIUC Nicolae, militar în termen; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
DANILUC Nicolae, n. 1969, din Cărpiniș (Timiș), militar; d. 5 ian. 1990, Timișoara, în revoluție
DANSE Adrian-Cătălin, n. 1970, militar în termen; d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
DASCĂLU Costel, n. 1969, militar în termen; d. 26 dec. 1989, Dâmbovița, în revoluție
DATCU George-Daniel, n. 1970, militar în termen; d. 23 dec. 1989, Otopeni (Ilfov), în revoluție
DAVID Constantin, n. 1954, lt. MApN; d. 26 dec. 1989, Ilfov, în revoluție
DAVID Răducan, n. 1944; d. 1989, Brăila, în revoluție

DĂNILĂ Gabi, n. 1961, ajutor șef de post Miliție; d. 22 dec. 1989, Zețea (Harghita), în revoluție
DÂMBOIU Emil, n. 1909; d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
DÂRLESCU Daniela, n. 1969, muncitoare; d. 23 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
DÂRLESCU Isabela, n. 1985, copil; d. 23 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
DECU Stan, n. 1961; d. 24 dec. 1989, Slobozia, în revoluție
DEDILIUC Maria, n. 1968, muncitoare; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
DELEANU Gheorghe, n. 1968, maistru militar MApN; d. 24 dec. 1989, Constanța, în revoluție
DELIU Alexandru, n. 1954, muncitor; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
DENEȘ Iosif, d. 23 dec. 1989, Cluj, în revoluție
DEUTSCHLANDER Johann, d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
DEVERIȘ Achif, n. 1963, muncitor; d. 23 dec. 1989, Constanța, în revoluție
DIACONU Cătălin, n. 1961, muncitor; d. 23 dec. 1989, Brașov, în revoluție
DIACONU Vasile, n. 1956; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
DIGULESCU Gheorghe, n. 1968, militar în termen; d. 23 dec. 1989, Brașov, în revoluție
DIMA Dumitru, plt. maj.; d. 23 dec. 1989, Brașov, în revoluție
DIMA Gabriel, n. 1968; d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
DINESCU Maria, n. 1915, pensionară; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
DINU Costel, n. 1970, militar în termen; d. 12 ian. 1990, Constanța, în revoluție
DOBRE Florian, n. 1961; d. dec. 1989, Brăila, în revoluție
DOBRE Ion, n. 1925; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
DOBRE Tudorel-Marib, n. 1954, ofițer MApN; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
DOBRE Tudor-Toma, n. 1965, student; d. dec. 1989, București, în revoluție
DODENKA Vasile, n. 1960; d. dec. 1989, Sibiu, în revoluție
DODU Daniel, n. 1961, vânzător; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
DOGA Cosmin, n. 1976, elev; d. dec. 1989, Constanța, în revoluție
DON Radu-Adrian, n. 1964, civil; d. 22 dec. 1989, București, în revoluție
DONEA Diana-Alexandra, n. 1970, elevă; d. 22 dec. 1989, București, în revoluție
DONȚU Ginel, n. 1970, instalator; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
DRAGOMIR Gheorghe, d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
DRAGOMIR Sorin-Mihai, n. 1957, laborant; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
DRAGOMIRESCU Mihai-Liviu, n. 1961; d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
DRAGOMIRESCU Mircea-Dănuț, n. 1947, inginer; d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
DRAGU Simion, n. 1931; d. 23 dec. 1989, Craiova, în revoluție
DRĂCULEȚ Nicolae, n. 1952, cpt.; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
DRĂGAN Banu, n. 1957, paznic; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
DRĂGAN Iulian, n. 1971, elev; d. 23 dec. 1989, Brașov, în revoluție
DRĂGAN Stan, n. 1937, muncitor; d. 23 dec. 1989, Brașov, în revoluție
DRĂGUȚ Dumitru, n. 1970; d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
DUHNEA Emil, n. 1950, economist; d. 22 dec. 1989, București, în revoluție
DUMA Pavel, n. 1957; d. 23 dec. 1989, Arad, în revoluție

DUMITRACHE Grigore-Romulus, n. 1969; d. 29 dec. 1989, Dâmbovița, în revoluție
DUMITRACHE Ilie, n. 1958, preot; d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
DUMITRACHE Titi, n. 1968, muncitor; d. 25 dec. 1989, Buzău, în revoluție
DUMITRACHE Valeria, n. 1946; d. 26 dec. 1989, București, în revoluție
DUMITRAȘ Florin-Ștefan, n. 1969, student; d. 22 dec. 1989, București, în revoluție
DUMITRAȘCU Costel-Augustin , n. 1970, militar în termen; d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
DUMITRAȘCU Ilie-Dorin, n. 1970, militar în termen; d. 23 dec. 1989, Craiova, în revoluție
DUMITRAȘCU Sorin-Cristinel, n. 1964, lăcătuș; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
DUMITRESCU Cristian, n. 1969; d. 29 dec. 1989, Dâmbovița, în revoluție
DUMITRESCU Doru, n. 1956, cpt.; d. 25 dec. 1989, Constanța, în revoluție
DUMITRESCU Nicolae, n. 1951, civil; d. 26 dec. 1989, Dâmbovița, în revoluție
DUMITRESCU Nicolae-Cornel, n. 1945, muncitor; d. 24 dec. 1989, Dâmbovița, în revoluție
DUMITRU Marin-Petre, militar în termen; d. dec. 1989, București, în revoluție
DUMITRU Stan, n. 1938, maistru militar; d. 23 dec. 1989, Constanța, în revoluție
DURBAC Dumitru-Răducu, n. 1943, ofițer; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
DURIU Daniel, n. 1970, muncitor; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
DUROXE Nicolae, n. 1966; d. 1989, Brăila, în revoluție
DUȚU Ivanciu, n. 1921; d. dec. 1989, Brăila, în revoluție
EBNER Petr-Matei, muncitor, 53 ani; d. 25 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
EGYEDI Imre, 59 ani; d. 21 dec. 1989, Cluj, în revoluție
ENACHE Constantin, 22 ani; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
ENACHE Mihai, n. 1940, cpt. MAI; d. 24 dec. 1989, Constanța, în revoluție
ENACHE Petre-Constantin , mecanic auto, 22 ani; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
ENACHE Traian, 61 ani; d. 23 dec. 1989, Giurgiu, în revoluție
ENĂSTESCU Valentin, muncitor, 23 ani; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
ENUță Ionel, 21 ani; d. 26 dec. 1989, București, în revoluție
EWINGER Slobodanca, muncitor, 21 ani; d. 17 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
FALCĂ Doru, n. 1969, militar în termen; d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
FARCAȘ Nicolae, n. 1941; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
FARKAS Petru, plt. adjutant; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
FECIORU Lorent, n. 1957, muncitor; d. 18 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
FERCU Daniela, n. 1964, muncitor; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
FERENCZ Emerich, subofițer MI; d. 22 dec. 1989, Cristuru (Harghita), în revoluție
FERKEL ȘUTEU Ștefan Alexandru, n. 1946, muncitor; d. 17 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
FIFERE Ionel, n. 1955, șofer; d. 23 dec. 1989, Râmnicu Sărat, în revoluție
FIFOIU Nicolae, n. 1954, lt. maj. MI; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
FILIP Doru, n. 1962, inginer; d. 25 dec. 1989, București, în revoluție
FILIP Ioan, n. 1920, pensionar; d. 23 dec. Brașov, în revoluție

FILIP Marin P., n. 1944, maistru; d. 25 dec. 1989, București, în revoluție
FILIP FÂNTÂNARU Vasile, n. 1953; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
FILOTE Claudiu, n. 1959, cpt. MApN; d. 22 dec. 1989, în revoluție
FLONTA Petre Nicolae, n. 1969, militar în termen; d. 23 dec. 1989, București, în revoluție
FLOREA Cristian, n. 1966, civil; d. 21 dec. 1989, București, în revoluție
FLOREA Ilie, n. 1944, plt. MI; d. 22 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
FLOREA Neculai, n. 1963, lt.; d. 26/27 dec. 1989, Galați, în revoluție
FLOREA Vasile, n. 1967, muncitor; d. 22/23 dec. 1989, București, în revoluție
FLUERAN Steliana, n. 1936, casnică; d. 25 dec. 1989, Timișoara, în revoluție
FOLEA Adrian-Marian, d. 24 dec. 1989, Sibiu, în revoluție
FONTANA Victor Constantin, n. 1946, armurier; d. 23 dec. 1989, Brașov, în revoluție
FOTA Mihai Ion, n. 1971, militar în termen; d. 23 dec. 1989, Otopeni (Ilfov), în revoluție
FRANGA Eugen, n. 1967, militar în termen; d. 22 dec. 1989, București, în revoluție
FRĂȚILĂ Gheorghe, n. 1932; d. 24 dec. 1989, București, în revoluție
FRIGĂTOR Alexandru, n. 1954, muncitor; d. 23 dec. 1989, Brașov, în revoluție
FRÎNCU Dumitru, n. 1945, cizmar; d. 22/23 dec. 1989, Brașov, în revoluție
FRUNZĂ Mihai, n. 1967; d. dec. 1989, Brăila, în revoluție
FULGA Adrian, n. 1970, muncitor; d. 25 dec. 1989, București, în revoluție

(Va urma)

Va răspunde cineva pentru atâtea vieți secerate cu scopul ca "profitorii revoluției" să se erijeze în fruntea țării?

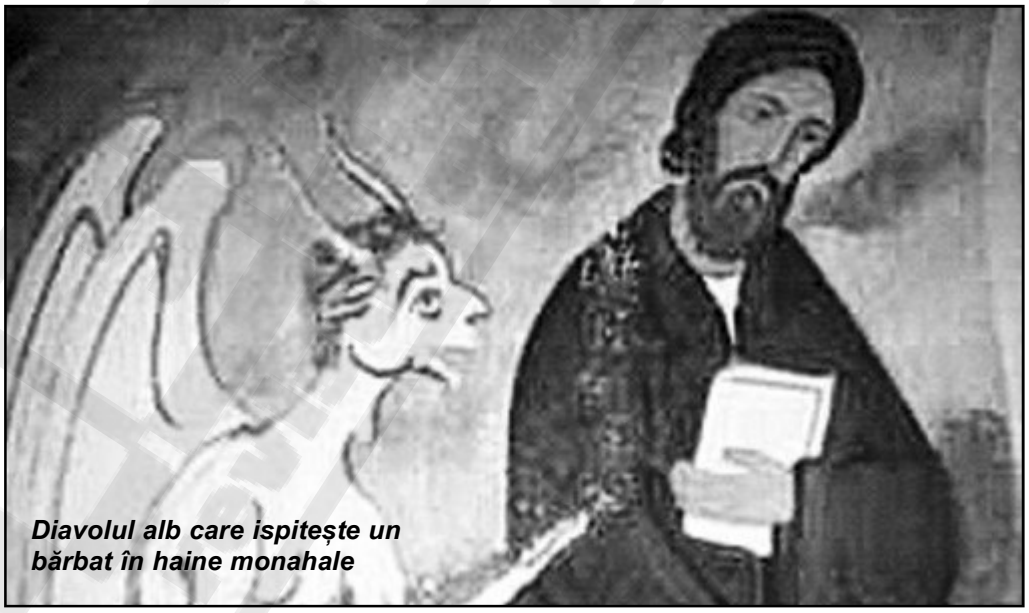

Diavolul alb care ispitește un bărbat în haine monahale

DONAȚIE PENTRU BIBLIOTECA MEMORIA

Biblioteca redacției noastre s-a îmbogățit cu o importantă donație făcută de colega și prietena noastră, Ecaterina Ionescu, căreia îi mulțumim călduros pentru generozitate. Cei care vor să consulte cărți din acest lot le pot împrumuta de la noi, tel. 074.108.6569 sau e-mail: revistamemoria@gmail.com

Academia Civică, "Școala memoriei 2013", 2014
Academia Civică, "Școala memoriei 2014", 2015
Adrian Eugen Cristea, "Familia Ceaușescu și Direcția a V-a"
Adrian Mureșan, "Hristos nu trage cu ochiul, N. Steinhardt & Generația '27", 2006
Alexandru Mironescu, "Calea inimii", 1998
Constantin St. Dogaru, "Constantin Noica în amintirile și mărturisirile unui preot ortodox"
D. Baicu, "Pitești - la Buchenwald se murea mai ușor", 1991
Dr. Galina Răduleanu, "Repetiție la moarte"
Edward Behr, "Sărută mâna pe care n-o poți mușca"
Elena Siupiur, "Siberia dus-întors, 73 de ruble", 1991
Eva Behring, "Scriitori români din exil 1945-1989", 2001
Florin Duțu, "Părintele Arsenie Boca 1910-1989", 2014
Genoveva Preda, "Destinul unui spectacol: Cioran, l'homme à fragments", 2011
Henri Zalis, Silviu Bădia, "Scriitori români peregrini", 2000
Ion D. Sârbu, "Lupul și catedrala", 1995
Katharina Kilzer și Helmut Müller-Enberges, "Spirit printre gratii, Memorialul românesc de la Sighet", 2014
Lilly Marcou, "Sub Stalin și Dej, jurnalul unui om de stânga"
Liviu Ioan Stoiciu, "Jurnalul unui martor", 1992
Marius Lupu, Cornel Nicoară, Gheorghe Onișoru, "Cu unanimitate de voturi", 1997
Max Bănuș, "Cei ce m-au ucis", 1991
Miron Kiropol, "Dumnezeu îmi datorează această pierdere", 2004
N. Carandino, "De la o zi la alta"
N. Carandino, "Teatrul așa cum l-am văzut 1935-1945", 1986
N. Steinhardt, "Escale în timp și spațiu", 1987
Paul Goma, " Culoarea curcubeului '77", 1993
Paul Goma, "Amnezia la români", 1992

Paul Goma, "Arta refugii", 1991
Paul Goma, "Bonifacia", 1991
Pavel Chihaia, "Blocada", 1994
Petre Țuțea, " Între Dumnezeu și neamul meu"
Petre Țuțea, "Lumea ca teatru"
Radu Ciuceanu, "Intrarea în tunel", 1991
Radu Ciuceanu, "Potcoava fără noroc", 1994
Radu Ciuceanu, "Prea mult întuneric, Doamne!", 2012
Radu Lecca, "Eu i-am salvat pe evreii din România", 1994
Romulus Rusan, "Morți fără morminte în Bărăgan (1951-1956)", 2011
Sergiu Grossu, "Datoria amintirii. Calendarul persecuției religioase în țările comuniste", 2003
Sergiu Grossu, "Fiul celui pierdut", 2000
Silvia Constantinescu, "Bijuterii de vis"
Smaranda Vultur, "Lumi în destin"
Stelian țurlea, "Greuceanu roman cu un polițist"
Șerban Milcoveanu, "Pactul cu Diavolul", 2005
Șerban Milcoveanu, "Teroarea de Stat până la 22 decembrie 1989, 2004
Ștefan Aug. Doinaș, "Ovidiu la Tomis", 1998
Teohar Mihadaș, "Pe muntele Ebal", 1990
Traian Popescu, "Experimentul Pitești, mucenicie și satanizare", 2007
Valeriu Muntean, Paul Rassinier, "Un român la Stalingrad. Un francez la Buchenwald"
Virgil Ierunca, "Fenomenul Pitești"
Vlad Herman, "Sfinții închisorilor, stâlpi ai ortodoxiei și ai neamului românesc"
Vladimir Tismăneanu, "Fantoma lui Gheorghiu-Dej", 1995
Vladimir Tismăneanu, "Noaptea totalitară", 1995
Zenovie Pâclișanu, "Biserica și românismul", 2005

Biserica satului Ipotești (detaliu)

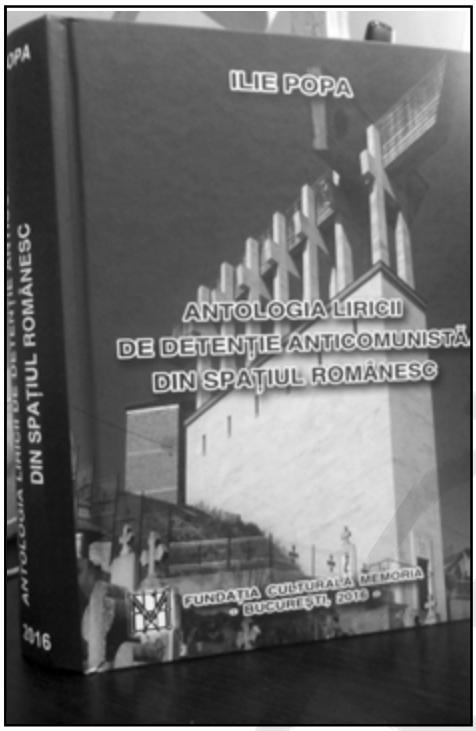

O nouă **APARIȚIE EDITORIALĂ** a Editurii Fundația Culturală Memoria - Bucureşti 2016

Antologia Liricii de detenție anticomunistă din spațiul românesc,
realizată de **ILIE POPA**

În amintirea tuturor acelora care, în numele libertății, au plătit cu viața sau cu ani lungi şi grei de detenție sub diverse forme.

"Muntele de suferințe al crâncenelor temnițe comuniste a produs sfinți, martiri şi poezii geniale." - Cornel Constantinescu

O carte de 862 pagini, pe care o puteți găsi la sediul redacției noastre la prețul de 50 ron, în librăriile Humanitas din Bucureşti şi din țară, sau prin comenzi la revistamemoria@gmail.com

❖ Revista *Memoria* poate fi procurată în Bucureşti de la librăriile Humanitas, iar în țară de la librăriile Humanitas, UBB-Cluj.

❖ **Un abonament în țară** (4 numere consecutive): 50 lei (+ 10 lei taxe poştale), abonament de susținere, începând cu 70 lei.

❖ **Un abonament în străinătate** (4 numere consecutive): 40 euro cu taxele poştale incluse.

❖ Numerele vechi disponibile ale Revistei *Memoria* le puteți achiziționa la prețul de 5 lei / ex., respectiv 10 lei / nr. dublu pentru numerele 1-64/65. Începând cu numerele 66/67 prețul se află afişat pe coperta fiecărui exemplar. Pentru achiziții comandați **prin telefon: 0741086569 (Oana Ichim)** ori prin **e-mail: revistamemoria@gmail.com**.

❖ **Numărul 93** al Revistei *Memoria* conține sumarul numerelor 1-91/92 inclusiv. În curând acest sumar – actualizat periodic – îl veti regasi şi online pe siturile revistei noastre.

Nu se primesc articole scrise de mână, dactilografiate sau cele în format electronic fără diacritice.

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor revine autorilor.

Următoarele titluri pot fi achiziționate prin poștă cu plata ramburs:

❍ **Adriana Georgescu,** ***In the Beginning Was the End***, tradusă din română de dr. Dan Golopenția, editată de Guy şi Lidia Bradley, Bucureşti, 2004, 251 p., 10 ron

❍ **Annie Samuelli,** ***Gratiile despărțitoare***, traducere Adina Arsenescu, ediție îngrijită de Micaela Ghițescu, Ed. Fundația Culturală Memoria, 2001, 280 p., 10 ron

❍ **Cicerone Ionițoiu,** ***Nicole Valéry-Grossu. O lumină în bezna exilului românesc***, Ed. Fundația Culturală Memoria, 1997, 344 p., 10 ron

❍ **Claudia-Florentina Dobre**, ***Un pays derrière les barbelés. Brève histoire de la répression communiste en Roumanie***, ed. a II-a, Ed. Fundația Culturală Memoria, 2014, 10 ron

❍ **Claudia-Florentina Dobre,** ***A Country behind Barbes Wire. A Brief History of Communist Repression in Romania***, Ed. Fundația Culturală Memoria, 2015, 10 ron

❍ **George Băjenaru,** ***Evaziuni creatoare***, eseuri literare, Bucureşti, 2004, 304 p., 10 ron

❍ **Ion Șiugariu,** ***George Bacovia. Studiu critic***, cu un cuvânt înainte de Titu Popescu, Ed. Fundația Culturală Memoria, 2002, 96 p., 5 ron

❍ **Ion Șiugariu,** ***Scrieri - poeme, critică literară***, ediție îngrijită şi postfață de Lucia Soreanu, Ed. Fundația Culturală Memoria, 2006, 320 p., 15 ron

❍ **Ion Șiugariu,** ***Iluzie și Destin***, Ed. Fundația Culturală Memoria, 2006, 312 p., 10 ron

❍ **Ion Șiugariu,** ***Poezii***, Ed. Fundația Culturală Memoria, 2013, 15 ron

❍ ***Meșterul Manole***, antologie literară alcătuită de Al. Husar, ediție îngrijită de Gheorghe Derevencu, Ed. Fundația Culturală Memoria, 2004, 330 p., 10 ron

❍ **Nicole Valéry-Grossu,** ***Hegemonia violenței - Comunism Totalitarism Ateism***, traducere din franceză de Ileana Cantuniari, Editura Duh şi Adevăr, 2000, 280 p., 10 ron

❍ **Nicolae Timiraș,** ***Rapsodii de vacantă. Călătorie în America de Sud***, ediție îngrijită de Micaela Ghițescu, Ed. Fundația Culturală Memoria, 2002, 288 p., 7 ron

❍ **Nicolae Timiraș,** ***Rapsodii de vacanță. Călătorie în Italia***, cu un cuvânt înainte de Constantin Mihăescu, Ed. Fundația Culturală Memoria, 2003, 193 p., 7 ron

❍ ***Scrisori din Exil***, vol. I şi II, corespondența dintre Vintila Horia şi fratele său Alexandre Castaing (1972-1992), Ed. Fundația Culturală Memoria, 2011, 350 p., 30 ron

❍ **Sergiu Grossu**, ***Ei triumfă înaintea lui Dumnezeu***, Ed. Fundația Culturală Memoria, 2007, 18 ron

❍ **Victor Alexandrescu,** ***Monografia bisericii Sfânta Vineri - București,*** Ed. Fundația Culturală Memoria, 2006, 5 ron

Îi mulțumim pentru generozitate susținătorului nostru din străinătate, C.C., fără al cărui ajutor revista noastră nu ar supraviețui.

MEMORIA
revista gândirii arestate

MICAELA GHIȚESCU – DIRECTOR

Nicolae Constantinescu – redactor coordonator
Oana Ichim – secretar general de redacție
Daniela Nenciulescu – consultant artistic

Consiliu consultativ
ANA BLANDIANA, MIRCEA CARP,
MIRCIA DUMITRESCU,
ILIE POPA, ROMULUS RUSAN,
DANA ȚĂRANU, ALEXANDRU ZUB

http://revista.memoria.ro
e-mail: revistamemoria@gmail.com

Revista Memoria este membră **A.R.I.E.L.**
(Asociația Revistelor, Imprimeriilor și Editurilor Literare)

Plata abonamentelor şi a eventualelor donații se poate face prin mandat poştal pentru ***Fundația Culturală Memoria,*** CUI: 888 6981, Cal. Victoriei 133, Bucureşti, 010071, precum şi prin conturile Fundației Culturale Memoria deschise la Banca Comercială Română (BCR), Sucursala sector 1 Bucureşti, Cal. Victoriei 155:
RO20RNCB0072049693810001 – LEI
RO63RNCB0072049693810003 – EURO

Tiparul executat la
S.C. LUMINA TIPO s.r.l.
str. Luigi Galvani, nr. 20 bis, sect. 2, Bucureşti
www.luminatipo.com

Nr. 4/2016

Preț: 11 lei **ISSN – 1220-6369**